

TROJSTVO

Igor Živić

1. DOKTRINA O TROJSTVU U ADVENTISTIČKOJ CRKVI

- ISTORIJSKI RAZVOJ -

Kraj XX i početak XXI veka svedoči o porastu anti-trinitarijanskog agitovanja u Crkvi Adventista Sedmog Dana. Iako je ovo značajna činjenica, službenici Generalne konferencije su uspjeli da ga zadrže na marginama pokreta. Nagli porast interesovanja za doktrinu o Trojstvu može da se objasni ako se uzmu u obzir tri faktora:

1. Dostupnost informacija putem interneta je omogućila efektivnije širenje anti-trinitarijanskih gledišta;
2. Neke adventističke grupe koje su proizašle iz Millerovog pokreta i opstale do danas su nastavile da drže anti-trinitarijanske stavove (na primer: Crkva Božja Sedmog Dana (Marrion grupa), Svetska Crkva Božja – sada već nepostojeća; Crkva Božja u Atlanti, država Georgia ili „Age to come“ Adventisti); i možda i najznačajniji faktor
3. Tokom proteklih nekoliko decenija neki Adventisti su odlučili da je vreme za povratak „istorijskom adventizmu“ ili nečemu što je u istoriji poznato kao neo-restoracionizam. Oni zagovaraju stav da je Adventizam prvog perioda u istoriji crkve bio čistiji od sadašnjeg, koji je, po njihovom shvatanju, počeo da klizi prema Rimo-katolicizmu. Oni ne prepoznaju da je dinamička priroda adventističke teologije uvek težila jasnijem razumevanju biblijske istine, da se adventistička teologija razvijala. Mala, ali značajna grupa ovih Adventista zagovara povratak anti-trinitarijanizmu.

Istorija potvrđuje da je Ellen White igrala veoma važnu ulogu u teološkom razvoju (o čemu će više biti reči u sledeća dva predavanja) doktrine o Trojstvu u Crkvi Adventista Sedmog Dana. Međutim, istorija pokazuje i još nešto – da je svaka teološka promena, pa čak i ona u pozitivnom smeru, često veoma bolna i teška i da treba vremena da se ona „odomaći“ u crkvi.

Ovo predavanje ćemo podeliti na četiri dela, ili četiri stepenika u razvoju adventističkog shvatanja doktrine o Trojstvu:

1. Do 1890 – period anti-trinitarijanizma,
2. Od 1890 do 1900 – pojavljivanje trinitarijanskih stavova,
3. Od 1900 do 1931 i izjava vere u *SDA Yearbook* – tranzicija i konflikt, i
4. Od 1931 do objavljivanja knjige *Questions on Doctrine* – potpuno prihvatanje trinitarijanizma

Pa da krenemo redom.

Definisanje osnovnih pojmova

Pre samog udublivanja u istorijski razvoj doktrine o Trojstvu u Adventističkoj crkvi, neophodno je da damo neke osnovne definicije pojmova sa kojima ćemo se susretati tokom ovog proučavanja:

Arianizam – To je učenje koje se pojavilo u IV veku u Aleksandriji. Ono je nazvano po njegovom glavnom predstavniku, aleksandrijskom prezbiteru Ariju. Ono je poricalo da je Isus Hristos bio od iste supstance (na grčkom *homoousios*, sam termin se ne nalazi u Bibliji, ali objašnjava ono što Biblija jasno govori o Hristu) sa Ocem i svodilo je Sina na nivo stvorenja, iako pre-postojećeg od svega ostalog što je stvoreno. Arianizam je bio osudjen kao jeres na saboru u Nikeji 325. godine.

Semi-arianizam – Ovo je u stvari bio pokušaj kompromisa između ortodoksnog i arianskog stava po pitanju Hristove prirode. On je odbacivao arijansko negiranje da je Hristos bio stvoren i da je imao drugačiju prirodu od Oca (*anamoios* na grčkom znači „nesličan, različit), ali nisu prihvatili ni Nikenski kredo po kojem je Hristos bio „od jedne supstance sa Ocem“. Semi-arianci su učili da je Hristos bio sličan (na grčkom *homoios*) sa Ocem, ili slične supstance (na grčkom *homoiousios*), ali još uvek potčinjen Ocu.

Trinitarijanizam – Ovo je ortodoksko verovanje da postoji jedan Bog koji je jedinstveno tri Ličnosti iste supstance, sile i večnosti – Oca, Sina i Svetog Duha.

Anti-trinitarijanizam – Ovo je stav koji se suprotstavlja verovanju u dotrinu o Trojstvu iz različitih doktrinalnih razloga.

Do 1890 – period anti-trinitarijanizma

Sve negde do pred početak XIX veka adventistička literatura je bila jednoglasna u suprotstavljanju ideje o večnom božanstvu Isusa Hrista i ličnosti Svetog Duha. Tokom tog perioda neki su čak smatrali da je Hristos bio stvoreno biće. Teološka tenzija unutar Adventnog pokreta je počela još u njegovom samom začecju, sa dvojicom glavnih vodja – Williamom Millerom u Joshua V. Himesom.

Miller je, koji je bio Baptista, bio trinitarac. On je pisao: „Ja verujem u jednog živog i pravog Boga, i da postoje tri ličnosti u Božanstvu... Tri ličnosti trojednog Boga su povezane“ (Sylvester Bliss, *Memoirs of William Miller*, 1853, pp. 77-78). Sa druge strane, bliski Millerov saradnik Himes, budući pripadnik pokreta Hrišćanske veze (Christian Connection), odbacivao je doktrinu o Trojstvu kao nebiblijsku. On je pisao: „Postoji samo jedan živi i pravi Bog, Otac Svemogućii, koji je nestvoren, nezavistan i večan... i taj Bog je jedna duhovna inteligencija, jedan beskonačni um, uvek isti i nikad se ne menjajući“ (Joshua V. Himes, „Christian Connection,“ in *Encyclopedia of Christian Knowledge*, 1838, p. 363). Milleriti su, inače bili pokret samo jedne doktrine – skorog drugog Hristovog dolaska, tako da nisu ni smatrali važnim da se raspravljaju oko predmeta kao što je Trojstvo.

Dvojica od vodećih osnivača Ckrve Adventista Sedmog Dana, James White i Joseph Bates su, kao Himes, pripadali pokrenu Hrišćanske veze, tako da su i oni odbacivali doktrinu o Trojstvu. James White je pisao 1855: „Ovde možemo spomenuti Trojstvo, koje ukida ličnost Boga i Njegovog Sina Isusa Hrista“ (James White, „Preach the Word,“ in *Adventist Review Sabbath Herald*, 11. decembar 1855, p. 85). U tom periodu, James White iako je odbacivao dotrinu o Trojstvu, verovao je u „tri velike sile na nebu“ (Arthur L. White, u pismu Hedy Jemison, 2. juli 1969). Prva pesmarica koju je skupio i objavio James White u sebi sadrži doksologiju „Slava Ocu, Sinu i Svetom Duhu (James White, *Hymns for God's Peculiar People...* 1849, p. 47). Iako se protivio doktrini o Trojstvu, James White nije nikada verovao da je Hristos bio inferioran u odnosu na Oca. 1877 je, tako, pisao „Neobjašnjivo Trojstvo koje božanstvo čini tri u jednom a jedan u troje, je dovoljno loše, ali ekstremni unitarizam koji Hrista čini inferiornim u odnosu na Oca je još gori“ (James White, „Christ Equal With God,“ u *Advent Review and Sabbath Herald*, 29. novembar 1877, p. 72). Bates je u sledećim rečima izrazio svoje stavove po pitanju Trojstva: „U pogledu Trojstva, ja sam zaključio da je nemoguće za mene da verujem da je Gospod Isus Hristos, Sin Oca, u isto vreme i Svemogućii Bog“ (Joseph Bates, *The Autobiography of Elder Joseph Bates*, 1868, p. 205).

Da oni nisu bili jedini koji su delili anti-trinitarijanska uverenja, potvrđuju i stavovi Uriah Smitha, dugogodišnjeg urednika časopisa *Review and Herald*, koji je tokom 1860-ih verovao da je Isus bio stvoreno biće. U rečima samog Smitha, Isus je bio „prvo stvoreno biće, koje je bilo stvoreno davno pre bilo kojeg drugog stvorenog bića ili stvari“ (Uriah Smith, *Thoughts on Revelation*, 1865, p. 59). Smith promenio svoje verovanje do 1881, kada je u drugom izvanju iste knjige pisao da je Isus bio „rodjen“ a ne stvoren, te da je imao početak (*Thoughts on Revelation*, 1881, p. 74). Smith je ovaj stav zadržao sve do svoje smrti 1903.

Lista poznatijih imena Adventista koji su ili pisali protiv Trojstva i/ili su odbacili verovanje u večno Hristovo božanstvo uključuje: J. N. Loughborougha (pisac prve istorije adventnog pokreta), R. F. Cottrell, J. N. Andrews (osoba koja je prva prezentovala biblijske dokaze za kontinuitet svetkovanja Subote), D. M. Canright, i J. H. Waggoner (otac E. J. Waggonera). Loughborough je o doktrini o Trojstvu pisao da je ona „1) suprotna zdravom razumu, 2) suprotna učenju Pisma. Njeno poreklo je pagansko“ (*Review and Herald*, 5. novembar 1861). Cottrell je u jednom članku o doktrini o Trojstvu napisao da je ova doktrina „dokaz zlih namera u smislu opijanja tim vinom koje su svi narodi pili.“ I onda kaže: „Činjenica da je to jedna od vodećih doktrina... na kojima je biskup iz Rima sebe uzvisio do papstva, ne govori previše njoj u prilog“ (*Review and Herald*, 6. juli 1869). J. N. Andrews je u članku koji je govorio o identitetu Melhisedeka iz Jev 7,3; rekao da reči „nemajući početak dana' ne mogu da se uzmu doslovno, jer svako biće u svemiru osim Boga Oca ima početak“ ta da one ne mogu doslovno da se odnose ni na Hrista, „jer je On imao Boga za svog Oca, tako da je, u nekom trenutku u večnoj prošlosti, imao početak svojih dana“ (*Review and Herald*, 7. septembar 1869).

W. A. Spicer je čak rekao A. W. Spaldingu da je njegov otac, inače nekada propovednik Baptista Sedmog Dana, nakon što je prihvatio adventnu istinu, „bio toliko uvredjen anti-trinitarijanskom atmosferom u Battle Creeku, da je prestao da propoveda“ (A. W. Spalding u pismu H. C. Lacey, 2. juni 1947).

Do 1890 Adventisti su došli do ujednačenog stava po kojem su odbacivali ideju da je on bio prvo svoreno biće, ali su verovali da je bio rođen, tj. da je postojao trenutak u prošlosti kada Sin nije postojao, drugim rečima, nije bio večan kao Otac. On je vidjen kao učesnik u stvaranju, zajedno sa Ocem. Priroda Svetog Duha je bila malo diskutovana, iako je On generalno bio smatran sveprosutnim uticajem od Oca ili od Sina, a ne ličnošću, kao što su to Otac i Sin.

Prema tome, jasno je da su naši pioniri držali ariansko i semi-ariansko shvatanja Hristove ličnosti. Oni su biblijske fraze „prvorodjeni od svakog stvorenja“ (Kol 1,15) i „jednorodni Sin“ (Jn 3,16) na Hrista primenjivali doslovno. Zajedno sa ovakvim razumevanje Hristove ličnosti, išlo je i shvatanje da je Sveti Duh bio uticaj ili sila, ali ne i ličnost.

Od 1890 do 1900: pojavljivanje trinitarijanskih stavova

Period nakon zasedanja Generalne konferencije u Minneapolisu 1888 je video pojačavanje akcenta na Hristu i planu spasenja. Ovakav akcent je prirodno doveo do porasta interesovanja za Hristovo božanstvo i za to šta je ono značilo za otkupljenje čovečanstva. A. T. Jones je bio prvi adventistički govornik i pisac iz ovog perioda koji je u kontekstu Hristove ličnosti upotrebljavao rečnik koji je isticao da je Hristos bio večno pra-postojeći. On je isticao ideju da je u Hristu boravila „sva punina božanstva telesno“ (Kol 2,9). Tokom zasedanja Generalne konferencije 1895, on je konstantno isticao ovaj tekst.

Vrlo je verovatno da je on bio prvi adventistički autor, osim naravno Ellen White, koji je za Hrista rekao da je „večan“ (A. T. Jones, „The Third Angel's Message Number 17“ u *General Conference Bulletin*, 25. februar 1895, p. 332). No pri tome, A. T. Jones je izbegavao da o Bogu govori kao o Trojstvu. 1899 je ipak napisao potpuno trinitarijansku izjavu kada je rekao „Bog je jedan. Isus Hristos je jedan. Sveti Duh je jedan. I ovo troje su jedan; nema među njima razdvajanja i podele“ (A. T. Jones, urednički uvodnik u *Adventist Review and Sabbath Herald*, 10. januar 1899, p. 24).

Ellen White je odigrala ključnu ulogu u potvrđivanju verovanja u večno božanstvo Isusa Hrista i ideju o božanstvu koje se sastoji iz tri ličnosti. Prelomna tačka je svakako bilo objavljivanje njenog članka „Christ the Life-giver“ u časopisu *Sign of the Times* 1897 i objavljivanje knjige *The Desire of Ages* sledeće godine. U pomenutom članku je, nakon citiranja Jn 10,18; ona po prvi put izjavila daje „U Njemu (Hristu) bio život, originalan

nepozajmljen, neizveden“ (*Signs of the Times*, 8. april 1897). Ona je jasno pisala u *The Desire of Ages* o večnom božanstvu Isusa Hrista. Ona je napisala da je „Hristos sebe objavio kao samopostojećeg“ (*The Desire of Ages*, p. 469-470). Samo nekoliko stranica dalje, u poglavlju „Lazare, izadji“, ona je ponovila izjavu iz 1897 - da „u Hristu je život, originalan, nepozajmljen, neizveden“ (*The Desire of Ages*, p. 530). O Svetom Duhu je rekla: „Možemo se odupreti grehu i pobediti ga samo kroz moćnu pomoć treće Ličnosti Božanstva, koja će nam pomoći ne nekom modifikovanom energijom, nego u punini božanske sile“ (*The Desire of Ages*, p. 671). Tim Poirier i Zaostavštine Ellen White je u radu prezentovanom na Simpozijumu o Ellen White i trenutno aktuelnim pitanjima održanom na Andrews Univerzitetu, uporedio objavljene izjave sestre White o Hristovom večnom prapostojanju i ličnosti Svetog Duha sa originalnim prekucanim izjavama iz njenih originalnih rukopisa, i dokazao je da su to zaista reči Ellen White, a ne reči urednika, izdavača ili njenih literarnih asistenata, kao što to mnogi kritičari adventističkog trinitarijanskog verovanja i dan danas tvrde (celo jedno predavanje u ovoj seriji je zasnovano na Poirierovim istraživanju).

Zanimljivo, ali godinama nakon objavljivanja ovih izjava u knjizi *The Desire of Ages*, crkva je generalno uspevala da izbegne ove i druge izjave. Iako ona nikada u svojim objavljenim spisima nije upotrebila termin „Trojstvo“, ona je sigurno koristila rečnik koji je podrazumevao da je ona verovala u tro-jednog Boga. Evo nekoliko primera takvih izjava iz njenih spisa:

Bezvrednost, slabost i neefikasnost njihovih ličnih napora nasuprot onima večnog Sina Božjeg, će ih učiniti poniznima, nepoverljivima u same sebe, i navešće ih da se oslone na Hrista za snagu i efikasnost njihovog dela.

„An Appeal to Ministers,“ *Review and Herald*, 8. avgust 1878, pp. 49-50;

Isus je rekao: „Ja i moj Otac jedno smo.“ Hristove reči su pune dubokog značenja dok on uspostavlja tvrdnju da su On i Otac jedne supstance, i da poseduju iste atribute.

„The True Sheep Respond to the Voice of the Shepherd,“ *Sign of the Times*, 27. novembar, 1893, p. 54;

On je jedna sa Bogom, beskonačan i svemoguć. On je večni samo-postojeći Sin.

„The True High Priest,“ *Manuscript 101*, 1897, p. 9;

Hristos je prapostojeći samopostojeći Sin Božji... On nas uverava da nikada nije postojalo vreme kada On nije bio u bliskoj zajednici sa večnim Bogom.

„Resistance to Light, No. 3,“ *Signs of the Times*, 29. avgust 1900, pp. 2-3;

Hristos je bio Bog u svojoj suštini, u najvišem smislu. On je bio sa Bogom kroz svu večnost, Bog nad svim, blagosloven zauvek.

„The Word Made Flesh,“ *Advent Review and Sabbath Herald*, 5. april 1906, p. 8;

Od 1900 do 1931: Vreme tranzicije i konflikta

Tokom prve dve decenije XX veka, crkva je bila podeljena po pitanju stava o Hristovoj božanskoj prirodi. Povremeno se u štampanim izdanjima adventističkih teologa tog vremena pojavljivala ideja o Hrisu kao „večnom Sinu.“ Prva osoba nakon 1900 koja je počela konstantno da ističe Hristovo večno pra-postojanje je bio W. W. Prescott, inače četvrto ime, pored Waggonera, Jonesa i sestre White, koji je bio aktivno uključen u promovisanje opravdanja verom za vreme i nakon Minneapolisa 1888.

Prescott je postao urednik *Review and Herald* u februaru 1902. Skoro odmah nakon imenovanja on je počeo sa objavljivanjem serije članaka pod naslovom „Proučavanja u jevandjeoskoj poruci.“ U ovoj seriji ali i drugim člancima, Prescott je želeo da uzdigne Isusa kao jedinog Spasitelja. U tri članka objavljena pred kraj 1902 („Studies in the Gospel

Message, „Our Place as Sons“ i „The Eternal Purpose“), on je istakao ravnopravnost, jednakost i večnu prirodu Boga Oca i Boga Sina. U mnogim drugim objavljenim člancima on je promovisao jednakost, ličnost i večnu prirodu Oca, Sina i Svetog Duha („Our Personal Saviour Jesus Christ“ u okviru lekcije za Subotnju školu, prvo tromesečje, 1921; i u *The Doctrine of Christ*, seriji biblijskih proučavanja za upotrebu u koledžima i seminarima, što je prvi teološki udžbenik za adventističke obrazovne ustanove). Iako je tokom 1890-ih on bio sporiji od Jonesa u prihvatanju večnog božanstva Isusa Hrista, na Generalnoj konferenciji 1919 on je jasno izrazio svoju veru u to da je Isus Hristos bio od večnosti božanska ličnost.

1919 biblijska konferencija. Ova biblijska konferencija je održana u periodu od 1-19. jula 1919, u Takoma Parku, Washington D.C. Za vreme konferencije je došlo do otvorene razmene ideja između odabranih grupa crkvenih vodja, urednika, biblijskih učitelja i predavača istorije. Otvorena diskusija i kontroverzna priroda nekih od prezentovanih radova je navela predsednika Generalne konferencije A. G. Daniellsa, da ne objavi transkripte. Oni nisu objavljeni sve do 1974, kada su pronadjeni u arhivi Generalne konferencije.

Tokom ove konferencije je W. W. Prescott prezentovao seriju od osam predavanja pod zbirnim naslovom „The Person of Christ“. Tokom ove serije on je isticao večnost Sina, isto tako je rekao da je Njegovo postojanje izvedeno iz Oca. On je rekao:

U odgovarajućem smislu, kako ja to vidim, Sin je potčinjen Ocu, ali to potčinjavanje nije u smislu atributa ili Njegovog postojanja, nego jednostavno u smislu Njegovog izvedenog postojanja, kako čitamo u Jn 5,26: „Jer Otac ima život u sebi, tako je dao i Sinu da ima život u sebi.“ Upotrebljavajući termine onako kako ih mi upotrebljavamo, On je su-večan sa Ocem. To ne sprečava da On bude jedino-rodni Sin Božji.

1919 Bible Conference Transcript, 2. juli, 1919, popodnevna diskusija, p. 20;

Tokom popodnevne diskusije 6. jula 1919, Prescott se našao u nezgodnij situaciji. Oni koji su se protivili stavu o večnom Hristovom prapostojanju, pitali su se kako Hristos može biti „jedino-rodni“ a u isto vreme i večan sa Ocem. Drugi, koji su se slagali sa Prescottom po pitanju Hristovog večnog prapostojanja, zamerali su Prescottu na upotrebi reči „izveden“ u kontekstu Hristovog postojanja. Konačno, Prescott je našao izlaz iz ovog teološkog problema u ideji koju je prezentovao H. C. Lacey, i po kojoj je Hristos „jedno sa Ocem, jedno u autoritetu, u sili, u ljubavi, i u svim atributima – ravnopravan sa njim, a ipak drugi po prirodi. Ja više volim reč „drugi“ nego „inferioran,“ tj. drugi po rangu. Nekoliko učesnika u konferenciji je držalo ovakav stav.

L. L. Cavines, koji je došao kasnije na konferenciju i uključio se u diskusiju, je izrazio bojazan da se crkva možda uputila ka prihvatanju trinitarijanske doktrine. On je jasno rekao:

Ja ne mogu da verujem da su dve ličnosti Božanska ravnopravne, jednake, Otac i Sin – da je jedna Otac a druga Sin, i da one mogu biti baš i obrnuto... U molitvi, On (Hristos) je rekao da je Njegova želja bila da učenici mogu da vide slavu koju je On imao sa Ocem, i koju mu je Otac dao. To dakle nije nešto što je On imao kroz čitavu večnost, nego mu je Otac u jednom vremenskom trenutku dao slavu Božju. On je božanstvo, ali je božanski Sin. Ne mogu to bolje da objasnim, ali ne mogu ni da verujem u takozvanu trinitarijansku doktrinu o tri ličnosti koje su uvek postojale.

1919 Bible Conference Transcript, 6. juli 1919, popodnevna diskusija, p. 57;

Uskoro su diskusije postale toliko vatrene da je A. G. Daniells, predsednik Generalne konferencije, predložio delegatima da se ne osećaju nelagodno“ i zatražio je da neki od komentara ne udju u transkripte (Isto, p. 58). Malo kasnije je Daniells upozorio učesnike da oni nisu pozvani da izglasaju bilo koju od pozicija - trinitarijansku ili arijansku. Pri kraju sastanka, John Isaac je, izfrustriran zbrkom koja je nastala, rekao:

Šta onda biblijski učitelji da rade? Mi smo čuli propovednike kako govore jedno. Naši studenti su imali biblijske učitelje u jednoj školi koji su potrošili dane i dane na ovom pitanju, a onda su ti studenti došli u drugu školu, u kojoj se učitelji nisu slagali sa stavovima koje su oni čuli pre toga. Mi želimo da imamo nešto određeno, tako da možemo da odgovorimo. Ja mislim da se to može uraditi. Mi želimo da to imamo jasno i određeno. Da li je Hristos bio ikada rođen, ili nije?

Isto, p. 68;

Daniells je zaključio diskusiju sledećom izjavom: „Nemojte dopustiti da konzervativci misle da će nešto da se dogodi, a progresivni da se uzbune iz straha da se neće dogoditi. Ostanimo u dobrom duhu. Iznesite ono što imate“ (Isto, p. 69).

Na konferenciji je učestvovalo ukupno 36 delegata. Neki su se pridruživali konferenciji dok je ona trajala, a neki su je napustili ranije. Ali stavove nekih od delegata možemo prikazati na sledeći način:

1919 Biblijska konferencije o Hristovom božanstvu

Podržavali su večno božanstvo	Odbacili su večno božanstvo	Nesigurni
W. W. Prescott J. N. Anderson H. C. Lacey G. B. Thompson	C. P. Bollman T. E. Bowen L. L. Cavines W. T. Knox C. M. Sorensen	A. G. Daniels W. E. Howel John Isaac E. R. Palmer A. O. Tait Charles Thompson W. H. Wackham M. C. Wilcox

Prescott je, kao što smo primetili, jasno izrekao večnu ali potčinjeniu poziciju Sina Božjeg u njegovom udžbeniku za studente teologije *The Doctrine of Christ* iz 1920. Tokom prvih decenija XX veka i drugi osim Prescottta su objavljivali stavove koji su potvđivali večno pra-postojanje Sina Božjeg. Ostaje nejasno koliko ih se slagalo sa Prescottovim stavom o Sinovoj potčinjenosti Ocu. Mnogo su i dalje nastavili da drže i naučavaju onako kako su verovali pre 1890-ih, od kojih je najpoznatije ime S. N. Haskela.

Od 1900 pa sve do 1930-ih, teolozi u Adventizmu su ostali podeljeni po pitanju večnog božanskog večnog samo-postojanja Isusa Hrista. I dalje se odbijalo sa upotrebom reči „Trojstvo“ u objavljenim člancima i knjigama, osim u veoma retkim slučajevima. Teološki konflikt u crkvi po pitanju Hristovog večnog božanskog pra-postojanja je i dalje razjedinjavao crkvu.

Tokom prve decenije XX veka, Adventisti su se našli na drugom teološkom frontu, ovog puta se boreći protiv visokog kriticizma Biblije. Adventisti su se sada našli rame uz rame sa protestantskim fundamentalistima protiv naučavanja teorije evolucije u školama i liberalnim pokušajima da se umanj autoritet Biblije. Moderni liberalizam je odbacio verovanje u Hristovo božanstvo i bezgrešno začće i rođenje. Kao rezultat toga, u adventističkim publikacijama su počeli da se pojavljuju članci na redovnijoj osnovi. Iako su se razlikovali u detaljima, adventistički autori su nastupili u zajedničkom frontu protiv opasnih liberalnih gledišta.

Posledica je bila pojačano interesovanje za puno božanstvo Isusa Hrista kao učenje koje se naročito našlo na udaru liberalnih teologa. Prilično razumljivo, čak i oni koji su odbacivali ovo verovanje nisu želeli da govore o tome da je On imao početak i tako oslabe argument Adventista protiv višeg kriticizma. Tolerisani su čak i članci o Trojstvu. Izgleda da

je teološka borba sa liberalima oslabila otpor protiv upotrebe pojma „Trojstvo“ jer je on postajao sve prisutniji u adventističkoj literaturi.

Izjava vere iz 1931. Tokom njihove istorije, Adventisti su uporno odbijali da usvoje bilo koji kredo osim Biblije. Oni su imali tzv. progresivno shvatanje istine, po kojem put traganja za istinom nikada nije završen. No i pored toga, u različitim trenutcima tokom Adventističke istorije, u adventističkim publikacijama pojavljivale su se razne izjave verovanja. Sve do zasedanja Generalne konferencije 1946 nije bilo nikakvih pokušaja da se izda bilo kakvo zvanično veruju Crkve Adventista Sedmog Dana.

Interesantno, izjave doktrinalnih verovanja su konzistentno izbegavane tokom prve decenije XX veka, upravo u vreme kada bi jedan takav potez možda doprineo rešenju mnogih doktrinalnih problema sa kojima se crkva tog vremena suočavala. L. E. Froom je rekao da je upravo „zbog prisustva različitih stavova, ni jedna izjava vere ili fundamentalnih verovanja se nije pojavljivala u *Godišnjaku Generalne konferencije* (L. E. Froom, *Movement of Destiny*, 1971, p. 413). 1931 se to promenulo, i te godine se u *Godišnjaku* pojavile neznanična izjava fundamentalnih verovanja. Odabran je odbor od četiri člana - M. E. Kern, E. R. Palmer, C. H. Watson, i F. M. Wilcox, koji se usaglasio oko izjave verovanja koja je sadržala 22 tačke, i koja je objavljena u *Godišnjaku*. F. M. Wilcox, inače veoma poštovan teolog tog vremena od strane svih strana u teološkoj kontroverzi po pitanju Hristovog božanstva, pre svega zbog razumnosti njegovih stavova, integritetu, lojalnosti adventnoj veri i Duhu proroštva. Kao urednik *Review and Herald*, on je učinio nešto što verovatno niko u tom trenutku nije mogao da uradi da bi postigao jedinstvo u prihvatanju zajedničkog teološkog stava.

U pomenutoj izjave verovanja iz 1931, drugo i treće verovanje su učinila mnogo u razjašnjavanju nejasnih detalja i u prihvatanju zajedničkog rečnika u objašnjavanju ova dva verovanja. Ona glase:

Da se Božanstvo, ili Trojstvo, sastoji od večnog Oca, ličnog, duhovnog Bića, svemogućeg, sveprisutnog, sveznajućeg, beskonačnog u mudrosti i ljubavi; Gospoda Isusa Hrista, Sina večnog Oca, kroz koga je sve stvoreno i kroz kojeg će spasenje otkupljenih biti izvršeno; Svetog Duha, trećeg lica Božanstva, veliku obnavljajuću silu u delu otkupljenja (Mat 28,19).

Da je Isus Hristos stvarno Bog, budući od iste prirode i suštine, kao i večni Otac. Zadržavajući svoju božansku prirodu, On je na Sebe uzeo prirodu ljudske porodice, živeo životom na zemlji kao čovek, bio primer u Svom životu kao naš Primer u principima pravednosti, sa potvrđenim odnosom sa Bogom pute mnogih moćnih čuda, umro za naše grehe na krstu, bio podignut iz mrtvih, i uzeo se Ocu gde zauvek živi da bi posredovao za nas (Jn 1,1.14; Jev 2,9-18; 8,1.2; 4,14-16; 7,25).

1931 Yearbook of the Seventh-day Adventist Denomination, pripremljeno od H. E. Rogersa, 1931, p. 377;

Primećujete odmah da je ova izjava neke detalje ostavila nedefinisanim. Dok se eksplicitno kaže da je Otac bio večan, za Isusa se kaže da je bio „Sin večnog Oca“. Isto tako, specifično verovanje o Svetom Duhu je bilo izostavljeno, iako se on u verovanju o Ocu, spominje kao „treće lice Božanstva“. Tološki značajna fraza „stvarno Bog“ u izjavi o Sinu, čini Hrista i Oca jednako samo-postojećim i večnim, iako je ovaj stav izjavljen u teološkim terminima koji u to vreme još uvek nisu bili široko shvaćeni, tako da je ostavljeno mesto daljoj interpretaciji.

Od 1931 do 1957: Prihvatanje trinitarijanskih verovanja

Tokom 1940-ih velika većina crkve je verovala u večno neizvedeno božanstvo Isusa Hrista i u večnu božansku ličnost Svetog Duha, ali bilo je i onih koji su se ustručavali da u ovo poveruju pa su čak i aktivno zagovarali ostajanje pri starom učenju. Ovu grupu su

uglavnom činili nekolicina starijih pastora i biblijskih učitelja, od kojih su najglasniji bili J. S. Washburn, C. S. Longacre i W. R. French.

1944 je Wilcox je u jednom uredničkom uvodniku napisao:

Kada dodjemo do proučavanja pisma, mi nalazimo da je Hristos velika dominantna figura. Beskonačni Sin beskonačnog Oca je zaista Bog po Svom sopstvenom pravu. On je veliki „Ja sam“ koji postoji od večnosti do večnosti.

F. M. Wilcox, „Christ as Creator and Redeemer,“ *Adventist Review and Sabbath Herald*, 23. mart 1944, p. 2;

U ovoj jednostavnoj ali veoma jasnoj izjavi Wilcox je svojim čitaocima prezentovao jasan stav da je Hristos bio večna božanska ličnost kao i Otac. U odbranu svog stava, on je mogao da citira Bibliju i izjave Ellen White. U svom uredničkom članku od 3. januara 1945, naslovljenom „Večnost Hristova“ on je naveo listu biblijskih tekstova i citata iz spisa sestre White u odbranu tog stava (F. M. Wilcox, „The Eternity of Christ,“ *Adventist Review and Sabbath Herald*, 3. januar 1945, pp. 5-6). Ovi Wilcoxovi članci su bili veoma značajni u procesu prihvatanja otrodoksnog hrišćanskog gledišta o Trojstvu i Hristovom večnom božanstvu.

No i dalje, za mnoge, knjiga Uriah Smitha *Daniel and Revelation* je imala skoro status nadahnute. Ona je bila proučavana od strane skoro svakog Adventiste tokom poslednjih 60 godina. U svom diskutovanju o sedmoj crkvi iz Otk 2 i 3, on je izjavio: „Sin je došao u postojanje na drugačiji način, jer je on nazvan 'jedinorodnim' od Oca. Bilo bi krajnje neodgovarajuće ovaj izraz primeniti za bilo koje biće stvoreno u uobičajenom smislu te reči“ (Uriah Smith, *Daniel and Revelation: Response of History to the Voice of Prophecy*, 1941, p. 400). Ova izjava je uklonjena iz izdanja ove knjige iz 1944. Naravno, bilo je onih koji nisu bili zadovoljni sa dodatnim uređivanjem teksta knjige.

Razmatranje istorijskog razvoja doktrine o Trojstvu unutar Adventističke crkve ne može biti kompletno bez spominjanja uloge knjige *Questions on Doctrine*. Ona je jasno i nedvosmisleno prezentovala puno učenje o Trojstvu (*Questions on Doctrine*, 1957, pp. 30.31.36). Iako se knjiga pokazala kao samo žarište dugogodišnjeg teološkog konflikta po drugim teološkim pitanjima, konflikta koji ni danas nije izgubio na intenzitetu koji je imao nakon izdavanja knjige, po pitanju Trojstva ova knjiga je bila ono što bismo mi nazvali „zakucanim stavom“. Njena formulacija glasi:

Po pitanju Hristovog mesta u Božanstvu, mi verujemo da je On druga ličnost nebeskog Trojstva – sačinjenog od Oca, Sina i Svetog Duha – koji su jedinstveni ne samo u Božanstvu, nego i u obezbeđivanju otkupljenja... Hristos je jedno sa večnim Ocem – jedno u prirodi, jednak u moći i autoritetu, Bog u najvišem smislu, večan i samo-postojeći, sa životom originalnim, nepozajmljenim, neizvedenim; i taj Hristos je postojao od cele večnosti, različit od ali jedno sa Ocem, posedujući istu slavu i sve božanska atribute.

***Questions on Doctrine*, 1957, p. 36;**

Nedostatak negativnog odgovora po pitanju ove doktrine pokazuje da je crkva u globalu gledano do 1957 već prihvatila ono što je prethodno bilo poznato kao „novo gledište“. Dakle, od 1900-ih do 1950-ih, crkva se postepeno prestrojila u liniju sa tradicionalnim hrišćanskim prihvatanje doktrine o Trojstvu i Hristovom večnog božanstvu. Ova promena je izgleda došla prirodno, ali je sigurno bila potpomognuta delovanjem nekoliko uticaja:

1. Konstantnim objavljivanjem biblijskih istraživanja na tu temu
2. Jasnim izjavama Ellen White
3. Potrebi Adventizma da odgovori jasno i nedvosmisleno na napade modernog teološkog liberalizma

4. F. M. Wilcoxovom izjavom verovanja i njegovim uredničkim uvodnicima u *Review and Herald*-u.

Izjava fundamentalnih verovanja iz 1980, sa zasedanja Generalne konferencije u Dallasu. Pre samog zasedanja, predlog teksta izjave 27 osnovnih verovanja Adventističke crkve je poslat divizijama. Na samoj konferenciji je usvojena revidirana verzija koja je prihvatila mnoge predloge iz svetskog polja. Pre samog prihvatanja ona je bila diskutovana i nakon toga i izglasana. Iako sama izjava osnovnih verovanja ne sadrži reč „Trojstvo“ ona nedvosmisleno izlaže verovanje crkve u tro-jednog Boga. Osnovno verovanje Br. 2 govori o jednom Bogu – Ocu, Sinu i Svetom Duhu, koji je jedinstvo tri sa-večne ličnosti. Osnovno verovanje Br. 4 govori o Sinu kao o zauvek istinitom Bogu. Osnovno verovanje Br. 5 govori o Svetom Duhu koji je bio aktivno uključen sa Ocem i Sinom u stvaranju, utelovljenju i otkupljenju. Prema tome, ova izjava verovanja u potpunosti podržava verovanje u doktrinu o Trojstvu.

Šta, dakle, možemo da naučimo iz ovog istorijskog pregleda razvoja doktrine o Trojstvu u Adventističkoj crkvi?

Prvo, mi moramo da priznamo i prihvatimo da je biblijska teologija progresivna i korektivna. Doktrina o Trojstvu nije bila izuzetak. Vodstvo Svetog Duha je dinamično, a ne statično. Sve adventističke doktrine su se razvile na sličan način.

Drugo, razvoj doktrine o Trojstvu pokazuje da po nekad doktrinalne promene ka istini zahtevaju nestanak prethodne generacije. Adventističkoj crkvi je trebalo čitavih 50 godina da dodje do današnjeg shvatanja doktrine o Trojstvu.

Poslednje, Adventistička teologije je uvek zavisna od toga koliko je crkva u određenom istorijskom periodu bila blizu Pisma. Uvek je neophodno da se crkva uključi u ozbiljno proučavanje Pisma u traganju za potpunom istinom po bilo kom pitanju. Adventistička verovanja su bila izgradjivana na čvrstom biblijskom osnovu od vremena Williama Millera, pa tokom formativnog perioda nakon 1844, pa sve do danas.

2. ISTORIJSKA ANALIZA ADVENTISTIČKOG ANTI-TRINITARIJANIZMA

Preovladavanje anti-trinitarijanijskih stavova u adventističkoj teologiji ranog perioda je i više nego dobro dokumentovano. Ovde se naročito uzima u obzir temeljno istraživanje Erwina Ganea (Erwin Gane, *The Arian and Anti-Trinitarian Views Presented in Seventh-day Adventist Literature and the Ellen G. White Answer*, 1963). Svi drugi autori koji su nakon Ganea pisali o anti-trinitarijanizmu u Adventističkoj crkvi su, praktično, fusnota na Ganeov rad. Danas ćemo da razmotrimo razloge i istorijsku pozadinu za takva gledišta u Adventizmu. Možemo da izdvojimo delovanje najmanje dva istorijska faktora:

1. Restoracionistički pokret u Americi XIX veka koji je doprineo negativnoj adventističkoj reakciji na doktrinu o Trojstvu, i
2. Istoricijska interpretacija proročanstava o poslednjem vremenu koja je dodatno uverila Adventiste da su sve doktrine koje su se sporo razvijale u stvari znak otpada

Kao što smo primetili u prošlom predavanju, dva vodeća adventistička pionira, James White i Joseph Bates, su došli iz anti-trinitarijanske pozadine Restoracionističkog pokreta, ali su oni živeli u teološkoj klimi koja je bila natopljena sumnjama u pogledu doktrine o Trojstvu. No, pored njih, praktično svi vodeći adventistički pisci i pioniri, uključujući tu i J. N. Andrews, Daniela Bourdeau, D. M. Canright, Hiram Edson, D. W. Hull, J. N. Loughborough, E. J. Waggoner, J. H. Waggoner, A. T. Jones i S. B. Whitney, su držali neki vid semi-arijanijskih stavova (Hristos nije večan nego je imao početak u jednom trenutku u večnoj prošlosti), ili su u potpunosti odbacivali doktrinu o Trojstvu. Jedini značajan izuzetak je bila Ellen G. White, iako ni ona nije bila baš jasna u artikulaciji svojih stavova po pitanju učenja o Trojstvu u periodu pre 1888 (o tome u više detalja u narednom predavanju). Iako arianizam nikada nije bila zvanična doktrina adventnog pokreta, arianizam je bio učen u brojnim člancima, sve dok, od prilike tri decenije nakon Millera, Adventizam nije prišao teološki bliže glavnini Protestantizma onog vremena.

Istoricističko tumačenje proročanstava je bilo temelj na kojem je mlada Adventistička crkva gradila svoje doktrine. U vreme Millera i njegovih saradnika, Adventizam je imao samo jednu doktrinu – doktrinu o skorom drugom Hristovom dolasku. Poistovećivanje papstva ili Rimo-karolicizma sa biblijskim antihristom je bilo centralno za rano-adventističku hermeneutiku. Njihovi stavovi o trinitarijanizmu su bili dalje potvrđeni činjenicom da je trebalo nekoliko vekova da bi se verovanje u Trojstvo razvilo i u potpunosti definisalo na nekoliko crkvenih sabora, i to obično teološkim formulacijama koje nisu bile preuzete iz biblijskog teksta. Adventisti su stoga gledali na doktrinu o Trojstvu kao Rimo-katoličku doktrinu.

Otkuda anti-trinitarijanizam u Adventizmu – Restoracionistički pokret XIX veka

Amerika adventističkih pionira se može opisati kao zemlja utemeljena na reformatorskom idalizmu. Jedan istoričar socijalnih reformi je ovako opisao Ameriku XIX veka:

Ljudi naizgled trezvenog razmišljanja su izražavali svoje uverenje da hrišćani mogu da obnove društvo u Sjedinjenim Državama prema modelu nastalom na nebu.

Timothy L. Smith, *Social Reform: Some Reflection on Causation and Consequence*, 1974, p. 18;

Isti autor ističe da je ovakav restoracionistički milje doprineo osnivanju nekoliko crkava i religioznih pokreta, među njima i Adventizma Sedmog Dana. Iako ovakav opis ograničava Restoracionizam samo na restrukturiranje socijalnog poretka, rešavanje problema siromaštva, eliminisanje prokletstva alkoholizma, uzdizanje ženstva, oslobađanje robova ili

obezbedjivanje jednakih šansi kada je u pitanju obrazovanje, pokret je u stvari proširio svoje delovanje i u sferi religije.

Restoracionizam, ponekad nazvan i hrišćanski primitivizam, je u stvari opisno ime za bilo koji religiozni pokret koji veruje da on predstavlja suštinu onoga što bi značilo vratiti hrišćanstvo u njegov originalni oblik. U kontekstu Severne Amerike, ovaj termin se primenjuje na pokret koji je nastao još početkom XVIII veka sa drugim Velikim Probudjenjem i koji je kulminirao u nastanku mnogih manjih pokreta probudjenja i crkava koje su činile ceo spektum američke religije XIX veka. Takozvane Hrišćanske crkve ili Crkve Hrišćanske veze (Christian Connexion) su obično uzimane kao predstavnici suštine pokreta Restoracionizma. U ovom crkvenom pokretu je bilo preko hiljadu nezavisnih crkava i do 1850 su imali oko pola miliona simpatizera (David Millard, *History of the Christians ili Christian Connexionist*, u *History of All the Religious Denominations in the United States*, 1848, pp. 161-170). Unitarijanci, Milleriti i Adventisti, Svetci Poslednjih Dana (Mormoni) Društvo Kula Stražara (Jehovini Svedoci) i malo kasnije Pentakostalci predstavljaju posledice uticaja Restoracionističkog pokreta.

Interesantno je da su mnogi simpatizeri restoracionističkih ideja prihvatili Millerovo propovedanje skorog drugog Hristovog dolaska. Ovo ne treba da nas čudi, iz razloga što je Millerovo učenje, iako je on sam bio Baptista, u stvari podražavalo restoracionističke ideale i principe. Na primer, njegovih 14 pravila za proučavanje Biblije su odličan primer tipično Restoracionističkog „uradi-sam“ pristupa Pismu i oštrog suprotstavljanja i nepoverenja uspostavljenim crkveno-prihvaćenim pravilima hermeneutike (George R. Knight, *A Search for Identity*, 2000, pp. 35-37).

Nepisani cilj koji su religiozni Restoracionisti sebi postavili je bio da učine Protestantizmu ono što je Reformacija učinila Katolicizmu. Oni su se gnušali crkvene organizacije i bilo kakvog kreda, i iako nisu išli do jasnih doktrinalnih definicija, u prvoj polovini XIX veka su se oštro suprotstavljali doktrini o Trojstvu (Millard, pp. 164-170). Tako je npr. Joshua Himes, inače propovednik u Christian Connexion ckrvi, postao ključni saradnik Williama Millera, izdavač, organizator putovanja i kongresni menadžer, i možda je čak i on bio zaslužan što su se neki od vodećih propovednika iz pokrata Christian Connexion pridružili Millerovom pokretu. Ovde se naročito misli na Josepha Batesa i Jamesa Whitea.

Neki istoričari smatraju da su događaji oko godine 1842, tačnije odbacivanje Millerizma od strane uspostavljenih crkava onog vremena, doprinelo anti-kredalnom i anti-organizacionom duhu ranih Adventista svetkovatelja Subote. Ali meni se čini da faktore za razvoj takvog duha treba pre tražiti upravo u uticijima Restoracionističkog pokreta. U stvari, možemo čak i doktrinalni razvoj Adventizma, na primer otkrivanje Subote, uslovne besmrtnosti, ili čak zdravstvene reforme, da objasnimo upravo uticajem Restoracionizma koji je, izmedju ostalog, pozivao na obnovu svih doktrina apostolskog hrišćanstva.

Koncept sadašnje istine

„Sadašnja istina“ je bio omiljeni teološki koncept radnih Adventista svetkovatelja Subote. Upravo on je predstavljao samo srce restoracionističkog teološkog duha u Adventizmu. Zanimljivo je da je James White čak uzeo termin da bude naslov jedne od njegovih pionirskih publikacija. Sam koncept podrazumeva dve ideje. **Prvo**, oni su verovali da sve što bi se naučavalo mora da bude vanvremenski (za sva vremena) i apsolutno (za sve ljude) relevantno.

Jasno je da smo dostigli vreme kada potop svetlosti sija iz Božje reči na stazu pravednih, i da ta svetlost ukazuje na taj događaj koji je u neposrednoj budućnosti – dolazak Gospoda, i na potrebu za pripremom da ga susretnemo. To mi zovemo sadašnjom istinom, jer se ona odnosi na sadašnji vremenski trenutak, i prilagodjena je potrebama sadašnje generacije; i kroz tu istinu će poslednja crkva biti posvećena.

Daniel T. Bourdeau, *Sanctification, or Living Holiness*, p. 13;

Ova relevantnost je bila zasnovana na teološkom otkriću i zavisna je bila od proročanstva da bi pokazala šta je to bilo važno u poslednjim danima. Čvrsto verovanje u blizinu drugog Hristovog dolaska je učinila neophodnim propovedanje obaveze za svetkovanjem Subote kao dana odmora, stanja mrtvih, doktrine o svetinji. Prvi Adventisti su prihvatili mogućnost da mogu da postoje biblijske istine koje su bile važne u ranijem istorijskom trenutku ali nisu deo „sadašnje istine“ danas. Ovo podrazumeva stav da postoji izvesna hijerarhija biblijskih učenja. James White je čak izjavljivao da postoji istina za svako doba u svetskoj istoriji, jedna za Petrovo vreme, a jedna za poslednje dane (James White, Nenaslovljena uvodna napomena u časopisu *Present Truth*, 1. juli 1849).

Međutim, druga važna ideja koja je uključena u koncept sadašnje istine je koncept da samo prava i originalna biblijska učenja predstavljaju istinu, te prema tome ništa do autentična istina ne može biti sadašnja istina. Ovo shvatanje je definisalo Restoracionizam. Potraga dakle nije vodjena samo za onim što je bilo relevantno nego i za onim što je bilo autentično. Doktrina koja bi bila formulisana nakon apostolskih dana nikada ne bi mogla da bude sadašnja istina.

Nebibličnost kasnijih doktrina je bila važan deo adventističke argumentacije za odbranu doktrina kao što je bila npr. Subota. Rana crkva je svetkovala Subotu ali je Rimo-Katolicizam promenu dan svetkovanja na Nedelju. Isto tako, oni su videli kondicionalizam kao jasno biblijsko učenje koje je bilo zamenjeno paganskim verovanjem u besmrtnost duše. Krštenje uronjavanjem je bilo objašnjavano istom logikom. Za njih crkveni koncili i kreda nisu imali autoritet, tako da su i doktrinu o Trojstvu smatrali post-biblijskom doktrinom koja je bila proizvod papskog uticaja u hrišćanskoj crkvi.

Kreda su smatrala ograničavajućim

Kredalni razvoj je počeo sa jednostavnim biblijskom izjavom verovanja. Tokom vekova, zbog pritiska od strane grčkog umesto jevrejskog načina razmišljanja, osnovne izjave verovanja su postale jasno definisane kreda. Što su detaljnije hrišćanske doktrine bile definisane, to su one postajale pogodnije da budu upotrebljavane kao oružje progona.

Nije poznato koliko su dobro rani Adventisti poznavali ovaj istorijski razvoj kredalnih izjava, ali je potpuno jasno da je u restoracionističkom umu detaljno definisano hrišćanstvo bilo potpuno neprihvatljivo. A uz to, ono što su znali o istoriji hrišćanstva ih je uverilo da su jasno definisane kredalne izjave odražavale otpad. Oni su bili uvereni da Biblija treba da bude tumačena individualno u okviru slobode sa najširim mogućim, ako i bilo kakvim, formalnim definisanjem doktrine.

Tako je John N. Loughborough kratko i jasno izjavio da „je prvi korak ka otpadu postavljanje kreda“ (*Advent Review and Sabbath Herald*, vol. 18, 8. oktobar 1861, p. 148). James White se u potpunosti slagao sa ovim stavom, jer je i on pisao: „Sada i ja zauzimam stav da kreda stoje u direktnoj suprotnosti darovima (misli na darove duha)“ (James S. White, *Biography*, p. 454). Kreda su shvatane kao kraj traganja za punom, originalnom istinom.

U ovom trenutku, možda možemo da postavimo i pitanje koliko su zaista rani Adventisti poznavali crkvenu istoriju, a naročito istoriju razvitka doktrine o Trojstvu. Postoji jak razlog za stav da nisu bili neznalice na ovom polju, jer kao što ćemo uskoro videti, od vremena Williama Millera, proučavanje biblijskih proročanstava ih ne sigurno navelo da proučavaju uspon i razvoj institucije papstva. Sigurno su istraživali i razvoj odredjenih doktrina, kao npr. doktrine o Suboti i promene dana svetkovanja. Njihovi komentari na temu kredalnih izjava podrazumevaju neko znanje i po pitanju trinitarijanskih sukoba u prvim vekovima hrišćanstva.

Kultura i duh prvih Adventista, čak i onih koji nisu bili iz kruga Connexionista, je bio tako čvrsto i oštro ukopan u svom stavu protiv bilo kakvog kreda, da je Jamesu White bilo

veoma teško da dobije podršku čak i za najjednostavnije izjave verovanja koje su se pokazale kao potrebne u vreme kada je pokret preduzeo prve korake ka formalnoj organizaciji.

Restoracionizam i generalni teološki trend

Još jedno veoma važno pitanje ovde mora da bude postavljeno. A ono glasi: Mnogi rani Adventisti su došli iz tradicionalno trinitarijanskih pozadina, ali su oni izgleda veoma lako napustili svoje verovanje u Trojstvo. Zašto? Glavni razlog može da bude, naravno, ubedljivost Josepha Batesa i Jamesa Whitea, ali dalji generalni razlog može da se vidi i u duhu tog vremena.

Tradicionalno, postojala je veoma jaka unitaristička baza u Bostonu. Unitarijanisti (veruju u jednog Boga, dakle u striktan monoteizam i otuda se suprote doktrini o Trojstvu), kao i Connexionisti i Milleriti, gnušali su se organizovanih crkava i uspostavljenih kreda. 1819 je William Channing postao istaknuti zagovornik unitarističkih gledišta, nakon jedne propovedi održane u Baltimoreu. Njegovi članci i propovedi su bili veoma uticajni u krugovima onih koji su bili malo liberalnijih stavova, ali još uvek restoracionistički nastrojenih. Mnogi kongregacionalisti su se odvojili od svojih matičnih crkava i postali unitarijanci. Ralph Waldo Emerson je dodao interesovanju za unitarijanističke stavove svojim govorom na završnoj svečanosti Harvardskoj školi teologije održanom 1838. Mnogi Anglikanci, Baptisti i Metodisti u Novoj Engleskoj su takodje bili privučeni unitarijanističkim stavovima.

Ovo znači da je baš u vreme kada je Adventizam bio duboko uronjen u posao definisanja svojih doktrinalnih stavova, arijanizam imao veoma snažan uticaj u američkim tradicionalno trinitarijanskim crkvama. Ovakav teološki ambijent prve polovine XIX veka u američkom hrišćanstvu je predstavljao reakciju protiv starog puritanističkog konzervativizma. Ljudi su oštro reagovali protiv svega što je bilo staro i konzervativno i oni su želeli da uspostave nove temelje za svoja verovanja, zasnovanje na čvršćem autoritetu od autoriteta crkvenih sabora i formalnih kredalnih izjava.

Adventističko shvatanja razvoja doktrine o Trojstvu u hrišćanstvu

Jedan od najvažnijih razloga za protivljenje adventističkih pionira doktrini o Trojstvu je istorijske prirode. James White je smatrao da je verovanje u Trojstvo zasnovano na „starom kedu“ i samim tim nije moglo da bude deo originalnog hrišćanstva. On je u stvari smatrao da bilo šta što je formulisano nakon apostolskog vremena u stvari bilo otpad. Ovde je on ubrajao svetkovanje Nedelje, urodjenu besmrtnost, čistište, i poštovanje svetaca, a ovim doktrinama je pripojio i Trojstvo, jer su bili potrebni vekovi da se ova doktrina razvije. Sve ono što je papstvo prihvatilo se smatralo nebiblijskim i suprotnim od istine.

Savremeni adventistički anti-trinitarijanizam

U poslednjih nekoliko godina određeni broj anti-trinitarijanskih publikacija se pojavilo u našoj crkvi. Na primer, tu je knjiga Freda Allabacka *No New Leaders... No New Gods*, zatim knjiga Lynarda Beachyja *Did They Believe in the Trinity*, pa knjiga Rachel Cory-Kuehl *The Persons of God*, knjiga Allena Stumpa *The Foundation of Our Faith*, i druge knjige. Glavni argument protiv doktrine o Trojstvu u Adventizmu koji je zajednički za sve navedene knjige je da je „crkva kao celina odbacila doktrinu o Trojstvu,“ i da ona nije bila prihvaćena sve do „mnogo godina nakon smrti Ellen White kada je Adventistička crkva promenula svoju poziciju u pogledu Trojstva“ (Lynford Beachy, *Did They Believe in the Trinity*, 1966, p. 1). Doktrina o Trojstvu se tumači kao „omega“ doktrinalnog otpada unutar Crkve Adventista Sedmog Dana (Fred Allaback, *No New Leaders... No New Gods*, 1995, p. 38). Zbog toga, tvrde oni, da bi ostali verni Bogu, mi moramo da se vratimo veri naših pionira i da odbacimo doktrinu o Trojstvu.

Osim par argumenata koji su „biblijski“, uglavnom velika većina argumenata su istorijski. Navešćemo ukratno neke od najčešćih:

1. Svi naši pioniri, uključujući i Ellen White, su bili anti-trinitarijanisti (Allaback, p. 100).

Odgovor: Istina je da su mnogi od naših pionira izražavali svoje razumevanje Božanstva u anti-trinitarijanskim stavovima. Njihov anti-trinitarijanizam je bio utemeljen na tri osnovne ideje: 1) Postojalo je vreme u davnoj prošlosti kada Hristos nije postojao; 2) Hristos je dobio svoje božanstvo od Oca, tako da je bio u inferiornom položaju u odnosu na Njega; i 3) Sveti Duh nije treća Ličnost Božanstva, nego samo sila ili uticaj Boga i Hrista.

Sve ove tri ideje su naši pioniri držali u početku. Medjutim, isto tako je istorijska činjenica da su naši pioniri menjali stavove tokom vremena. Na primer, 1) 1846 je James White o doktrini o Trojstvu govorio kao o „staroj nebiblijskom trinitarijanskom kredo... da je Isus večni Bog“ (*The Day Star*, 21. januar 1846). Ali, 1876 je pisao da Adventisti Sedmog Dana „veruju u božanstvo Isusa Hrista skoro u liniji sa trinitarijancima, da tu ne postoji nikakve razlike“ (*Review and Herald*, 12. oktobar 1876). A samo godinu dana kasnije, on je izjavio da veruje u jednakost Sina i Oca i osudio je bilo koji drugačiji stav „koji Hrista čini inferiornim u odnosu na Oca“ kao pogrešan (*Review and Herald*, 29. novembar 1877).

Originalno, Uriah Smith, a i drugi njegovi istomišljenici, su učili da je Hristos bio prvo stvoreno biće. Kasnije je on promenio ovaj stav i prihvatio stav po kojem je Hristos bio rođen, ne stvoren.

1896 je W. W. Prescott pisao:

Kako je Hristos bio dva puta rođen, jednom u večnosti, jedinorodni od Oca, i opet u telu, tako sjedinjujući božansko sa ljudskim u tom drugom rođenju, tako i mi, koji smo rođeni bili već jednom u telu, treba da imamo i drugo rođenje, da budemo rođeni nanovi u Duhu.

***Review and Herald*, 14. april 1896, p. 232;**

23 godine kasnije, na Biblijskoj konferenciji 1919, tokom diskusije o Hristovom božanstvu, on je priznao:

Ja sam bio na istom mestu kao i brat Daniells, i bio sam naučen iste stvari - da je Hristos bio početak Božjeg stvaralačkog rada, da je govoriti o trećem licu Božanstva ili o Trojstvu jeres – i to naučen autoritetom, i da nisam sam razmislio i proučio, ja sam pretpostavljao da sam bio u pravu. Ali sam došao do drugačijih zaključaka.

***1919 Bible Conference Transcripts*, 6. juli 1919; p. 58;**

Kada je istom prilikom postavio pitanje, „Možemo li verovati u Hristovo božanstvo bez da verujemo u Hristovu večnost?“ jedan od učesnika konferencije je odgovorio: „Ja sam tako verovao godinama.“ Onda je Prescott na ovo odgovorio:

To je upravo moja poenta – da smo koristili termine u smislu koji nije baš u skladu sa učenjem Pisma. Mi smo verovali dugo vremena da je Hristos bio stvoreno biće, uprkos tome šta Pismo kaže o tome. Ja kažem ovo, da prolazeći preko iskustva ja sam prešao preko sebe po ovom pitanju – ova akomodirajuća upotreba termina koja čini Božanstvo bez večnosti sada više nije moje shvatanja jevandjelja Hristovog. Ja mislim da ovo shvatanje pada na osnovu toga da nije podržano Pismom, i ostavlja nas ne sa Spasiteljem u kojeg sada verujem, nego sa nekim ljudskim gledištem – polu-ljudskim bićem. Kako ja sada vidim, božanstvo uključuje večnost. Sam izraz ga uključuje. Vi ne možete čitati Pismo i imati shvatanje Božanstva bez večnosti.

***1919 Bible Conference Transcripts*, 6. juli 1919; p. 62;**

Kao što možemo da vidimo, naši pioniri nisu bili zaključani u jednom odredjenom tumačenju. Kada je novo razumevanje došlo, oni su promenili njihova gledišta, čak i ako je ponekad za to trebalo više vremena. Mi moramo da prihvatimo kao činjenicu da su neka njihova objašnjenja Trojstva bila pogrešna; npr. u jednom trenutku su verovali da su to tri ličnosti u jednoj ličnosti, ili da su Otac i Sin bili jedna te ista božanska ličnost. Drugi pogrešan stav je bio da Trojstvo uči postojanje tri Boga. Mnogi su imali stav da će verovanje

u Trojstvo umanjiti važost pomirenja, tj. da ako je Hristos bio samo-postojeći Bog, onda nije mogao da umre na Golgoti. Ako je samo njegova ljudska priroda umrla, onda je ta žrtva bila samo ljudska žrtva. Svi ovi pogrešni stavovi su dodatno doprineli tako sporom prihvatanju doktrine o Trojstvu u Adventizmu.

2. Tek nakon smrti Ellen White je doktrina o Trojstvu bila predstavljena u crkvi (Allaback, p. 11).

Odgovor: Istorijske činjenice jasno dokazuju suprotno. Ellen White je sama učila 1897 i 1898 da je u Hristu „bio život, originalan, nepozajmljen, neizveden“ (*Selected Messages*, vol. 1, p. 296). Ovo je moglo da bude tačno jedino ako je On Bog u pravom smislu te reči i ako Njegovo postojanje nije bilo izvedeno iz Oca. U pogledu Svetog Duha, ona je studentima na Avondaleu rekla 1899: „Mi moramo da shvatimo da Sveti Duh, koji je isto toliko Ličnost koliko je i Bog Ličnost, hoda ovom zemljom“ (*Evangelism*, p. 616).

U kontekstu krize koja je nastala oko objavljivanja panteističkih stavova od strane Johna H. Kellogga, Ellen White je 1905 pisala:

Otac je sva punina Božanstva u duhovnom smislu, i nevidljiv za smrtne oči. Sin je sva punina Božanstva manifestovana... Utešitelj kojeg je Hristos obećao da će poslati nakon što se uzneo na nebo, je Duh u svojoj punini Božanstva, manifestovana sila božanske milosti svima koji prihvate i veruju u Hrista kao ličnog Spasitelja. Postoje tri žive Ličnosti nebeskog Tria; u ime te tri velike sile - Oca, Sina i Svetog Duha – oni koji prime Hrista živom verom su kršteni, i te sile će saradjevati sa poslušnim subjektima neba u njihovim naporima da žive novim životom u Hristu.

***Evangelism*, pp. 614-615;**

Samo neko ko je verovao u Trojstvo je mogao da govori o „tri žive Ličnosti nebeskog Tria“. Anti-trinitarijanci sigurno ne bi koristili ovakav jezik u objašnjavanju svojih verovanja po pitanju Božanstva.

Njene hrabre izjave koje su ukazivale na to da je ona bila trinitarijanac su iznenadile mladog teologa M. L. Andreasena. On kaže: „Sećam se kako smo bili šokirani kada je *The Desire of Ages* po prvi put bila objavljena, jer je ona sadržavala neke stvari za koje smo mi verovali da su neverovatne; između ostalog je to bila doktrina o Trojstvu koja nije bila generalno prihvaćena od strane Adventista tada“ (citirano u Russell Holt, „The Doctrine of the Trinity in the Seventh-day Adventist Denomination,“ semestarski rad, Andrews Univerzitet, 1969, p. 20). Tokom 1909 je Andreasen proveo tri meseca u Elmshavenu gde mu je omogućeno da pregleda njene rukopise. Sećajući se tog iskustva, on je kasnije pisao:

U njenom ličnom rukopisu ja sam video izjave za koje sam bio siguran da ih ona nije napisala – nije mogla napisati. Naročito sam bio iznenadjen sada već poznatim citatom u *The Desire of Ages*, sa 530. strane: „U Hristu je život, originalan, nepozajmljen, neizveden.“ Ova izjava u to vreme je bila revolucionarna i zahtevala je potpunu reviziju mog prethodnog gledišta – i gledišta denominacije – po pitanju Hristovog božanstva.

Svedočanstvo M. L. Andreasena, 15. oktobar 1953;

Objavljivanje knjige *The Desire of Ages* se sigurno dogodilo pre smrti Ellen White. Prema tome, optužba da je tek nakon smrti Ellen White doktrina o Trojstvu bila uvedena u crkvu ne stoji.

3. Knjiga *Evangelism* je bila prepravljana da bi podržavala doktrinu o Trojstvu (Allaback, p. 69-70).

Odgovor: Uredničke izmene koje su uradjene za knjigu *Evangelism* ne menjaju značenje izjava. Jedna od izmena iz knjige *Evangelism* koje Allaback i anti-trinitarijanci navode kao dokaz za njihove stavove je i izjava „Mi moramo da shvatimo da Sveti Duh, koji je isto toliko ličnost koliko je i Bog ličnost, hoda ovom zemljom“ (*Evangelism*, p. 616).

Ranije smo rekli da je to rečenica koju je sestra White izgovorila pred studentima okupljenim na Avondale koledžu u Australiji.

Allaback daje malo širi kontekst ove izjave citirajući:

Gospod nas je uputio da je ovo mesto na kojem bismo trebali da se lociramo, i mi smo imali svaki razlog da mislimo da smo na pravom mestu. Dovedeni smo zajedno kao škola, i mi moramo da shvatimo da Sveti Duh, koji je isto toliko ličnost koliko je i Bog ličnost, hoda ovom zemljom (misli se na kupljeno zemljište za izgradnju Avondalea), da je Gospod Bog naš čuvar, i pomagač. On čuje svaku reči koji izgovorimo i zna svaku pomisao našeg uma.

Manuscript Releases, vol. 7, p. 299;

Ono što Allaback tvrdi jeste da rečenica koja je citirana u knjizi *Evangelism* počinje u sredini originalne rečenice, i da je zarez nakon reči „zemljom“ zamenjen tačkom, što menja značenje rečenice. On kaže:

Originalno i namereno značenje citata NIJE da dokaže da je Sveti Duh, „*drugi Bog*“ zajedno sa Ocem i Njegovim Sinom. Umesto toga, ona dokazuje da je „Gospod“ koji nas je „uputio“ u stvari „Sveti Duh“ koji „hoda ovom zemljom,“ „Gospod Bog“ koji je „naš čuvar“ i „pomagač“ i koji „čuje svaku reč“ i „zna svaku pomisao“ jeste jedna te ista osoba – proslavljeni Isus Hristos... Ellen White dakle kaže isto što i Biblija. Isus je „isto toliko ličnost“ koliko je i Bog Otac „ličnost.“ Isus „hoda ovom zemljom.“ Isus je „naš pomagač i čuvar.“ Isus „čuje svaku reč koju izgovorimo i zna svaku pomisao našeg uma.“

Allaback, p. 69;

Allaback dakle poistovećuje Svetog Duha sa Gospodom Bogom. Značajno je, međutim, primetiti da se u citatu spominju sve tri ličnosti Trojstva – Gospod (Isus Hristos), Sveti Duh i Bog (Otac). U stvari, u svom pamfletu on Svetog Duha poistovećuje sa tri odvojena bića u pokušaju da dokaže da on ne postoji kao posebna Ličnost, pored Oca i Sina. U citatu koji smo naveli on ga poistovećuje sa Hristom. Na 62. strani ga poistovećuje sa Ocem, a na 65. strani sa andjelima.

4. Doktrina o Trojstvu je paganska (Allaback, p. 46).

Odgovor: Doktrina o Trojstvu je utemeljena na biblijskom tekstu a ne na paganskoj religiji niti na ljudskoj filozofiji. Slične trijade božanstava poput Brahma-Šiva-Višnu u hinduizmu, Oziris-Izida-Horus u egipatskoj religiji, Nimrod-Ištar-Tamuz u vavilonskoj religiji su zasnovani na konceptu porodice – otac, majka i sin – što nije slučaj sa hrišćanskim konceptom Trojstva. Ako postoji bilo koji paralelizam on bi samo bio dokaz satanskog plagijata, sličnog onom koji pronalazimo i u Otkrivenju – aždaha-zver-lažni prorok).

5. Doktrina o Trojstvu je Katolička (papska) po poreklu (Allaback, p. 47).

Odgovor: Istorija hrišćanstva daje potpuno drugačiju sliku. Iako je koncept Trojstva u skladu sa Pismom, doktrina je formulisana na saboru u Nikeji 325. godine n.e. Ovaj sabor je bio sazvan od strane cara Konstantina, da bi se na njemu rešio problem u vezi sa arijanizmom. Od 318 biskupa samo 8 ih je došlo sa Zapada, dok su ostali bili biskupi istočnih crkava gde je rimski biskup imao jako mali uticaj. Sam biskup iz Rima nije bio prisutan, nego je poslao dva sveštenika da ga predstavljaju. Ovo jasno govori protiv ideje da je doktrina o Trojstvu Katoličkog porekla.

Iako je Trojstvo božanska tajna i ni jedan smrtan čovek neće nikada biti sposoban da je u potpunosti razume, dokazi iz Pisma jasno ukazuju da to da je doktrina o Trojstvu biblijska doktrina. Iako je ljudski razum možda ne može razumeti, ona treba da se prihvati verom.

3. ULOGA ELLEN WHITE U FORMIRANJU ADVENTISTIČKE DOKTRINE O TROJSTVU

1846 je James White odbacivao doktrinu o Trojstvu kao „staro nebiblijsko trinitarijansko verovanje“ (James White, *Day-Star*, 24. januar 1846, p. 25). Jedan vek kasnije, denominacija čiji je on su-osnivač je izglasala izjavu fundamentalnih verovanja koje uključila verovanje u Trojstvo. Da je po pitanju doktrine o Trojstvu došlo do promene verovanja više niko i ne debatuje. Shvatanje da su mnogi rani Adventisti držali anti-trinitarijanska verovanja je postalo standardno u tumačenju istorije Adventističke crkve, još od 1963, kada je Erwin R. Gane napisao svoju master tezu na tu temu (Erwin R. Gane, „The Arian and Anti-Trinitarian Views Presented in Seventh-day Adventist Literature and the Ellen G. White Answer“ (M. A. thesis, Andrews University, 1963). Međutim, ono što se danas dovodi pod znak pitanje jeste druga Ganeova hipoteza – da je Ellen White, jedan od osnivača crkve, bila „trinitarijanski monoteista“ (Gane, pp. 67-69). Od 1980-ih na ovamo ovo gledište je oštro napadano od strane nekih pisaca, uglavnom van akademske teološke zajednice (u prošlom predavanju smo spomenuli neke od njih). Novo istraživanje uloge Ellen White u razvoju doktrine o Trojstvu je postavilo dovoljno starih pitanja koja su već postavljana i na koja je dat odgovor, ali i dosta novih pitanja na koja tek treba da se odgovori, tako da bi bilo dobro da razmotrimo i ovu tematiku.

U ovom predavanju ćemo pokušati da pokažemo nekoliko stvari. Pre svega, dokazaćemo da je Ganeova fraza „trinitarijanski monoteista“ zaista opravdana u opisu stavova koje je Ellen White držala od 1898 pa na dalje. 1840-ih, ipak, ona još uvek nije imala sve komponente ovog stava razvijene i na mestu, što svakako ne znači da je ona učila jeres. Njeno zrelo shvatanje po pitanju Trojstva se razvijalo tokom perioda od 40 godina, što ćemo ovde dokumentovati. Drugo, pokažaćemo da njeni spisi sadrže dva različita koncepta Trojstva, jedan koji je ona oštro kritikovala i jedan koje je eventualno i sama prihvatila. Treće, razvijeno shvatanje doktrine o Trojstvu je izvršilo jak uticaj na druge adventističke pisce, tako da je eventualno došlo do značajnog stepena konsenzusa u denominaciji. Na kraju, pokažaćemo da je motod kojim su rani Adventisti došli do ove pozicije bio metod nedopuštanja crkvenoj tradiciji da ima bilo kakav normativan autoritet i insistiranje samo na Pismu kao autoritativnom izvoru doktrine i testu za članstvo. Ovo odbacivanje tradicionalizma je inicijalno dovelo do nekih ne-ortodoksnih shvatanja koja su bila oštro kritikovana od strane šire hrišćanske zajednice. Nihovo oslanjanje na Pismo ih je eventualno dovelo do onoga što danas možemo da nazovemo biblijskog shvatanja doktrine o Trojstvu.

Dokazi za promenu

Suština pitanja se tiče pozicije Ellen White i njene uloge u procesu promene stava denominacije po pitanju doktrine o Trojstvu. Neki veruju da Ellen White nije menjala svoj stav po pitanju doktrine o Trojstvu, tj. da se njena pozicija nije menjala tokom vremena, te da je ona ili bila uvek trinitarijanac ili nikada nije bila trinitarijanac. John Kiesz, anti-trinitarac iz Crkve Božje (Sedmi dan) spekuliše da je Ellen White bila „trinitarac u ormaru,“ tj. da je ona svoje trinitarijanske stavove država sama za sebe tokom pola veka, do 1890-ih kada je konačno progovorila i tako izazvala verovanje većine tadašnjih Adventista („History of the Trinity Doctrine,“ proučavanje Br. 132, sa www.giveshare.org/BibleStudy/132.trinityhistory). Postoje, međutim, jaki dokazi da su se njeni stavovi po nekim drugim doktrinalnim pitanjima menjali, pa je sasvim moguće da su se i njeni stavovi po pitanju doktrine o Trojstvu takodje menjali. Kada je 1849 izjavila „Mi znamo da imamo istinu“ (Letter 5, 1849; u *Manuscript Releases*, vol. 5, p. 200), ona je mislila na verovanja koja Adventisti nisu delili sa drugim hrišćanskim grupama. Ona tom izjavom nije mislila da kaže da nije bilo drugih istina koje

trebaju da budu otkrivene ili da Adventist nikada više neće trebati da promene bilo koji od svojih teoloških stavova. Ona je čak izjavila:

Mi imamo mnoge lekcije da naučimo, i mnoge, mnoge da zaboravimo. Samo Bog i nebo su nepogrešivi. Oni koji misle da nikada neće trebati da odbace neko dugo držano gledište, da nikada neće doći u situaciju da trebaju da promene mišljenje, će biti razočarani. Sve dok se držimo naših ličnih ideja i mišljenja sa odlučnom upornošću, mi ne možemo imati jedinstvo za koje se Hristos molio.

„Search the Scripture,“ u *Review and Herald*, 26. juli 1892, par. 7;

Stav da su se njena gledišta menjala tokom vremena je utemeljen na činjenici da su u svakog periodu u njenom životu njeno poznavanje Boga i Njegove volje predstavljali kombinaciju onoga što je ona naučila kroz uobičajena sredstva (roditeljsko obrazovanje, prisustvovanje bogosluženjima, proučavanje Biblije i lično iskustvo, a nakon decembra 1844 i ono što joj je bilo otkriveno u vizijama i snovima. Prema tome, njeno lično razumevanje određenih doktrinalnih tačaka, naročito u ranom periodu njenog života, sadržavalo je mnoge elemente koji možda nisu baš bili u skladu sa njenim kasnijim stavovima, samo iz razloga što je ni proučavanje Biblije ni vizije koje je do tada primila nisu doveli do uskladjivanja tih nekonzistentnih elemenata.

Na primer, nakon njene prve vizije 1844, ona je nastavila da svetkuje Nedelju kao dan odmora skoro još pune tri godine. Ona u to vreme još uvek nije prihvatila istinu o Suboti. Kada su je o na i njen suprug prihvatili, to je bilo utemeljeno na biblijskim dokazima iznetim u traktatu Josepha Batesa. Tek nakon prihvatanja je ispravnost novog stava bila potvrđena i vizijom. Drugi primer promene stava je pitanje početka Subotnjeg dana. Devet godina nakon prihvatanja Subote Ellen i James White su je počinjali u 18:00 u Petak a završavali je u 18:00 u Subotu. Tek 1855 su oni promenili stav po ovom pitanju, i to tek nakon što su čuli biblijske dokaze da Subota počinje sa zalaskom sunca u Petak a završava se sa zalaskom sunca u Subotu koje je prezentvao J. N. Andrews. Treći primer promene stava je ono što mi Adventisti nazivamo „zdravstvenom reformom“. Sve do 1863, većina Adventista, uključujući tu i James i Ellen White, su koristili meso u ishrani, i to u velikim količinama, čak su i držali svoje svinje. Tek nakon što je došlo do osnovnog organizovanja crkve je pažnja pokreta bila privučena široj platformi zdravstvene reforme, uključujući i zabranu korišćenja svinjskog mesa u ishrani kao i snažno preporučivanje vegetarijanizma.

Ako se ovi primeri uzmu u obzir, onda ne bi trebalo da nas čudi ako pronadjemo dokaze da je i razumevanje Božanstva kod Ellen White takodje prolazilo kroz proces razvoja i postepenog otkrivanja i jasnijeg definisanja. Pri tome, moramo da napomenemo da ona nikada nije bila deklarativni anti-trinitarista, nego da su njeni stavovi prolazili kroz proces pojašnjavanja i detaljnijeg objašnjavanja. Neke od njenih ranijih izjava mogu da budu različito protumačene, ali je u periodu između 1898 i 1906 ona postala znatno dogmatičnija. Za razliku od njenog supruga Jamesa Whitea, i nekih njihovih bliskih saradnika, ona nikada nije otvoreno napadala doktrinu o Trojstvu. Ne postoji ni jedan citat koji bi potvrdio njeno navodno anti-trinitarijansko gledište o Božanstvu.

Dva različita shvatanja Trojstva

Ključ za razumevanje razvojnog procesa u pogledu shvatanja doktrine o Trojstvu od strane Ellen White je otkriće da u njenim spisima možete pronaći predstavljena dva različita shvatanja Trojstva. Kao što smo rekli, jednom od ova dva koncepta se ona stalno suprotstavljala, dok je drugi prihvatila. Shvatanje Trojstva kojem se ona suprotstavljala je onaj koji je „spiritualizirao“ članove Božanstva kao daleka, bezlična, mistična i na kraju nestvarna (u realnosti nepostojeća) bića. Koncept Trojstva koji je prihvatila je onaj koji je predstavljao Njegove članove kao lične, doslovne, i „opipljive“ tj. stvarno aktivno uključene u ljudski život. Ona iz početka nije prepoznavala, ili bar nije izražavala, Božju trinitarijansku prirodu, ali kada ju je prepoznala i izrazila, ona bi opisivala Oca, Sina i Svetog Duha kao

stvarno zasebne ličnosti, ističući njihovu tro-jednost u atributima, volji, mišljenju, karakteru, viljevima i ljubavi, iako ne u ličnosti.

Razvoj razumevanja Ellen White po pitanju božanstva

Tri faktora su naročito važna u pokušaju razumevanja i rekonstrukcije istorijskog konteksta u kojem su date najranije izjave Ellen White o Božanstvu: 1) uloga „spiritualista“ u Millerizmu nakon razočarenja 1844, 2) polemika koju su ona i James White vodili protiv tih spiritualista, i 3) metodistički kredo onog vremena koji su Whiteovi i drugi adventisti stalno citirali u odbranu svog odbacivanja tradicionalnog trinitarizma.

U periodu nakon Velikog razočarenja 1844, tačnije od 1845, mnogi bivši Milleriti su „spiritualizirali“ drugi Hristov dolazak, tumačeći da biblijska proročanstva o Hristovom drugom dolasku imaju duhovno, a ne doslovno ispunjenje. Tako su spiritualistu mogli da veruju da je Isus došao 22. oktobra 1844, ali ne doslovno nego duhovno. Ovo shvatanje je dovelo do pojave raznih oblika nenormalnog ponašanja. Među najekstremnijima su bili „ne-radni“ fanatici, koji su verovali da je sedmi milenijum već počeo kao Subota večnog odmora, tako da je način da pokažu spasonosnu veru bio da se klone bilo kakvog rada. Drugi spiritualisti su se „igrali“ sa mesmerizmom, ili su se pridružili „šejkerima“ (onima koji su se ljuljali; Enoch Jacobs, urednik časopisa *Day Star* je vodio ovim smerom), ili su čak postali sledbenici okultnog spiritizma.

James i Ellen White su verovali da je ovo učenje pogrešno, jer je uzelo biblijsku doktrinu za koju su oni verovali na osnovu biblijskog teksta da je doslovna i primenili je nedoslovno, ili duhovno. Glavno verovanje milleritskih Adventista je bilo verovanje u doslovni, telesni, pre-milenijumski drugi Hristov dolazak. Iz ove perspektive, ako drugi Hristov dolazak nije doslovan, telesni povratak istog božansko-ljudskog Isusa Hrista koji se i vazneo, nego se radi o nekom subjektivnom duhovnom „otkrivenju“ dostupnom samo pojedincima na nivou uma ili srca, onda učenje o Njegovom doslovnom dolasku nije samo modifikovano nego je u potpunosti uništeno – otuda i fraza „od-duhoviti.“ „Od-duhoviti“ ovde znači uzeti nešto što je trebalo da se dogodi doslovno, nazvati ga „duhovnim“ i tako radikalno promeniti koncept da on više i nema nikakvo pravo značenje.

Iz tog razloga i James i Ellen White su rano došli do uverenja da moraju oštro da se suprotstave spiritualistima i spiritualizmu kao jeresi. Polemika koju je vodila Ellen White sa ovom doktrinom i njenim rezultujućim oblicima ponašanja je dobro poznata (npr. *Life Sketches*, 1943, pp. 85-94). James White je isto tako pisao dosta i post-milleritskom *Day-Star* protiv ovih spiritualističkih tendencija.

Upravo jedna od polemika Jamesa Whitea je uključila i poznatu izjavu u kojoj on govori o Trojstvu kao o „starom nebiblijskom trinitarijanskom verovanju“, koju smo citirali na početku. Ovo je bio uobičajen stav među anti-trinitarijancima, bez obzira da li su dolazili iz redova spiritualista ili ne. James je smatrao da su i spiritualisti i tradicionalni trinitarijanci „od-duhovili“ postojanje Oca i Sina, kao dve različite, doslovne stvarne ličnosti“ (*Day-Star*, 24. januar 1846, p. 25).

Ističući da su Otac i Sin stvarne, doslovne ličnosti, Whiteovi nisu sumnjali u biblijsko „Bog je duh“ (Jn 4,24), ali su insistirali na tome da je Bog, iako duh, opet nešto stvarno, doslovno, a ne nestvarno, kratkotrajno, ili plod mašte. Oni su smatrali da termini koji su upotrebljavani za objašnjavanje doktrine o Trojstvu u kredima činili da Bog izgleda kao nešto apstvarčno, teoretsko i bezlično, tako da ga više ne možemo smatrati stvarnim, brižnim biće koje nas voli.

Treći faktor koji nam pomaže da razumemo i rekonstruišemo kontekst u kojem je Ellen White dala svoje najranije izjave o Božanstvu je, kao što smo naveli, metodistički kredo iz istog perioda, a naročito način na koji je ovaj kredo citiran ili pobijan od strane drugih adventističkih pisaca, podržava teoriju o zajedničkom imeniocu njene najranije izjave o

ličnostima Božanstva (iako ona sama nikada u svojim spisima nije odbacivala verovanje u Trojstvo kao što je to bio slučaj sa njim) i anti-trinitarijanizma Jamesa Whitea.

Metodistički kredo je, tako, u članku o Bogu, uključivao rečenicu: „Postoji samo jedan živi i istiniti Bog, večan, bez tela i delova“ (*Doctrines and Disciplines of Methodist Episcopal Church*, 1856, p. 15). Rani Adventisti su oštro odbacivali ovakvo shvatanje, citirajući nekoliko biblijskih tekstova koji su prikazivali Boga kao nekoga ko itekako ima i „telo“ i „delove“: **2 Moj 24,9-11; 33,20-23; Jn 1,18; Jev 1,1-3;**

Očigledno je ovo pitanje bilo i na umu Ellen White, koja je kritikovala metodistički kredo. Ona je dva puta u svojim ranim vizijama pitala Isusa u pogledu „forme“ i „ličnosti“ Boga. Ona je videla „presto i na njemu su sedeli Otac i Sin. Ja sam gledala u Isusovu pojavu,“ rekla je ona, „i divila se Njegovoj divnoj ličnosti. Očevu ličnost nisam mogla da vidim, jer Ga je oblak slavne svetlosti pokrivao. Pitala sam Isusa da li i Njegov Otac ima formu kao i On. On mi je rekao da je ima, ali da je ne mogu videti, jer 'Ako bi samo jednom ugledala slavu Njegove osobe, prestala bi da postojiš“ (*A Sketch of Christian Experiences and Views of Ellen G. White*, 1851).

Takodje, oko 1850-e ona je izvestila, „Često sam videla ljubljenog Isusa, da je On ličnost. Pitala sam Ga da li je i Njegov Otac ličnost i da li ima neku formu kao što je On ima. Isus je rekao, 'Ja sam direktan odraz ličnosti Mog Oca“ (*Early Writings*, p. 77). Tako je ona dobila u viziji potvrdu onoga što je njen suprug pisao u časopisu *Day-Star* 1846, da su Otac i Sin dve različite, zasebne, doslovne ličnosti. Uzete same za sebe ove izjave sestre White nisu kontradiktorne ranom adventističkog anti-trinitarijanizmu, ali nisu kontradiktorne ni njenim izrazito trinitarijanskim ozjavama sa početka XX veka. Zbog toga, ove se izjave ne mogu uzeti kao potvrda stava da je Ellen White bila anti-trinitarijanac.

Objavljivanjem prvog toma njene knjige *Spiritual Gifts*, postalo je jasno da je ona čvrsto verovala u postojanje Svetog Duha, jer je ona povezivala Oca, Sina i Svetog Duha u narativu Hristovog krštenja. Medjutim, ona u to vreme još uvek nije spominjala Svetog Duha u vezi sa stvaranjem i planom spasenja (*Spiritual Gifts*, vol. 1, pp. 17-18, 22-28). Ove izjave su, kao i izjave iz 1850-ih, nejasne. Teško je bez nekih dodatnih konstrukcija, samo na osnovu tih izjava, tvrditi da je sestra White bila anti-trinitarijanac.

Možda je prva njena izjava koja nije bila u skladu sa anti-trinitarijanskim stavovima njenih adventističkih savremenika bila ona koju je dala u poglavlju „The Suffering of Christ,“ u kojem ona u početnom paragrafu, na osnovu tekstova Jev 1,3; i Kol 1,19; i Fil 2,6; tvrdila a je Hristos u svom pra-postojanju bio „jednak Bogu“ (*Testimonies for the Church*, vol. 2, p. 200). U tom momentu je postalo jasno da, ukoliko je niko drugi ne bude slušao, njen suprug će je slušati. Prve izjave o Trojstvu koje je dao James White su izrazito negativne. Tako na primer, 1852 on je izjavio: „Tvrditi da su izreke Sina i Njegovih apostola zapovesti Oca, je tako daleko od istine kao i stara trinitarijanska apsurdnost da je Isus Hristos upravo i večni Bog“ („The Faith of Jesus,“ *Review and Herald*, 5. avgust 1852, p. 52).

Medjutim 1876 i 1877 je on počeo da prihvata njeno vodstvo. U uredničkom upoređivanju verovanja Adventista Sedmog Dana sa onima koje su držali Baptisti Sedmog Dana, on je naveo i doktrinu o Trojstvu kao jednu od onih koje ni Adventisti ni Baptisti Sedmog dana ne smatraju testom hrišćanskog karaktera. Zatim je dodao: „Adventisti drže verovanje u Hristovo božanstvo tako blizu sa trinitarijancima da ne vidimo nikakve kontroverze po tom pitanju“ (James White, „The Two Bodies,“ *Review and Herald*, 12. oktobar 1876, p. 116). Na osnovu ove izjave je jasno da je u to vreme James White počeo da se povlači od svog strogo anti-trinitarijanskog stava. Godinu dana kasnije, on je izjavio da je „Hristos jednak sa Bogom.“ Ovo još uvek ne znači da je on u potpunosti bio trinitarijanac, ali je definitivno u to vreme počeo da prihvata neke aspekte trinitarijanskog shvatanja božanstva – Hristovu jednakost sa Ocem. Ovim stavovima on je samo ponavljao ono što je njegova supruga pisala još pre osam godina. Njen stav da Hristos nije bio stvoren je

prethodila više od dve decenije prihvatanju tog koncepta od Uriah Smitha (Uriah Smith, *Looking Unto Jesus*, 1898, p. 17, 12).

Ciglu po ciglu, možda i nesvesno, ona je polako ali sigurno rasklapala strukturu adventističkog anti-trinitarijanizma, i podizala je istovremeno novu strukturu trinitarijanističkog gledišta. Pri tome, ona nije stvorila cigle, one su bile tu svo vreme. Ona je samo pažnju crkve usmerila na njih. U još jednom jasnom odvajanju od preovladavajućeg semi-arijanskog konsenzusa tog perioda, ona je 1878 izjavila da je Hristos „večni Sin“ („An Appeal to the Ministers,“ *Review and Herald*, 8. avgust 1878, p. 4). Ona nikada nije izjavila da večno Sinovstvo Isusa Hrista razume tako da podrazumeva Hristovu izvedenost od Oca, pa samim tim i potčinjenost Ocu. Prema njenom shvatanju, večno Sinovstvo Isusa Hrista je podrazumevalo da je On bio iste prirode kao i Otac, ali nije podrazumevalo da je On imao početak, jer je utelovljenjem On postao Sin Božji „u novom smislu.“ Samo iz perspektive njegove ljudske prirode, On je po prvi put imao „početak“ u smislu ljudskog rođenja, i ako čovek je počeo novi odnos zavisnosti od Oca.

U Njegovom utelovljenju, On je dobio *u novom smislu* titulu Sin Božji. Andjeo je rekao Mariji, „Sila Najvišega će te oseniti; i zato će se to sveto što će biti rođeno od tebe nazvati Sin Božji.“ Dok je bio Sin ljudskog bića, On je postao i Sin Božji *u novom smislu*. Tako je On stajao u našem svetu – Sin Božji, a opet povezan rođenjem sa ljudskom rasom... *Od cele večnosti Hristos je bio jedno sa Ocem*, i kada je uzeo na Sebe ljudsku prirodu, On je i dalje bio jedno sa Bogom.

„Our Only Hope,“ *Signs of the Times*, 2. avgust 1905;

Još suštinskije odvajanje od „starog gledišta“ se desilo 1888, i to u kontekstu sukoba oko identiteta zakona u Galatima (3,19-25) i jasnijeg shvatanja opravdanja kroz zameničko pomirenje. Ellen White i drugi su došli do zaključka da šire shvatanje pomirenja i opravdanja verom zahteva verovanje u puno božanstvo Isusa Hrista. Sestra White je pisala:

Ako ljudi odbace svedočanstvo nadahnutog Pisma u pogledu Hristovog božanstva, uzalud je diskutovati sa njima; jer ni jedan argument, bez obzira koliko da je odlučujući, ne bi mogao da ih uveri (Citira se 1 Kor 2,14). Niko ko veruje u ovu grešku nemože imati ispravno shvatanje karaktera ili misije Isusa Hrista, ili velikog Božjeg plana za čovekovo otkrupljenje.

***The Great Controversy*, p. 524;**

Waggoner je izrazio sličan stav kada je napisao: „Naš predmet u ovom proučavanju je da uspostavimo Hristovu pravu poziciju jednakosti sa Ocem, da bi Njegova moć da otkupi bila više cenjena“ (*Christ and His Righteousness*, 1988, p. 19). Sestra White je dalje pisala da je Hristos „jedno sa večnim Ocem, - jedno u prirodi, u karakteru i u ciljevima,“ „jedno u sili i autoritetu“ (*The Great Controversy*, pp. 493-495). Ona je Njega navela kao „jedino biće koje je moglo da učestvuje u svim savetima i planovima Božjim“ (Isto, p. 493). Kontekst jasno pokazuje da njen izraz „jedino biće“ stavlja Hrista nasuprot andjelima. Ipak, sve do sada citirane njene izjave prethode punijem obrazlaganju njenog stava po pitanju Svetog Duha.

1890 je ona dala možda i poslednju izjavu koja bi eventualno mogla da se razume na dva načina. Ta izjava glasi: „Sin Božji je delio Očev presto, i slava Jednog večnog, samopostojećeg okruživala je obojicu“ (*Patriarchs and Prophets*, 1890, p. 36). Retrospektivno gledano, ova izjava je u savšenom skladu sa njenim kasnijim izjavama, naročito sa *The Desire of Ages*, p. 530; gde je ona jasno rekla da je Hristos „samo-postojeći“ i da Njegovo Božanstvo nije „izvedeno“ iz Očevog. Međutim, isto tako je moguće ovu rečenicu shvatiti čak i iz semi-arijanske perspektive – da je Isus bio uzvišen do Očevog prestola u prisustvu andjela, i da je bio „okružen“ „slavom Jednog večnog, samo-postojećeg“, tj. Oca.

Sledeću bitnu komponentu u razvoju njenog shvatanja doktrine o Trojstvu je doneo pamflet objavljen 1897, u kojem je ona explicitno izjavila da je Sveti Duh „treće lice

Božanstva“ (*Special Testimonies for Ministers and Workers*, No. 10, 1897, pp. 25, 37). Ovaj koncept će dobiti detaljniji tretman u *The Desire of Ages* (1898) gde je ona ponovila da je „Sveti Duh treće lice Božanstva“ i da je u Hristu „život, originalan, nepozajmljen, neizveden“. 1899 ona je istakla da je Hristos zasebna ličnost u odnosu na Oca („The Word Made Flesh“, *Review and Herald*, 5. april 1906, par. 6-7). Ovde je trinitarijanski paradoks Božjeg jedinstva u množini ličnosti jasno izražen, tako da možemo reći da je njen trinitarijanizam bio do tog vremena u potpunosti razvijen. Sve što je još ostalo jeste da eksplicitno ustvrdi da postoje tri „nebeska objekta poštovanja“, „tri najviše sile na nebu“, „tri žive ličnosti nebeskog tria“, koje su jedno po prirodi, karakteru, ciljevima, ali ne i u ličnosti (Manuscript 130, 1901).

Prema tome, očigledno je da je njeno razumevanje doktrine o Trojstvu napredovalo tokom godina i da se menjao kako je ona dobijala dodatnu svetlost po tom pitanju. Fernando Canale čak predlaže da je taj razvoj sličan onom koji primećujemo u Novom zavetu. U jevandjeljima jasno vidimo da je učenike prvo trebalo uveriti da je Hristos bio jedno sa Ocem. Kada su tako proširili svoj koncept monoteizma, da u jednom Bogu uključe dve božanske ličnosti, bilo je lako navesti ih da prepoznaju Svetog Duha kao treću ličnost Božanstva (Fernando Canale, „Doctrine of God“ in *Handbook of SDA Theology*, 2000, pp. 117-150).

Kellogg kriza i ključne izjave sestre White o Božanstvu

Kao što smo ranije primetili, spisi Ellen White spominju bar dva različita stava po pitanju trinitarijanskog verovanja – jedno kojem se ona odlučno suprotstavljala i drugo koje je ona eventualno prihvatila. Razlika između ova dva shvatanja doktrine o Trojstvu je postala najizraženija u vreme Kellogg-krize, u periodu između 1902 i 1907. Iz razloga što su neki spisi i J. H. Kellogga i Ellen White iz tog perioda bili ozbiljno pogrešno shvaćeni, neophodno je ovde se podsetiti suštine kontroverze.

J. H. Kellogg je bio medicinski upravnik Battle Creek Senatorijuma, i vodeća osoba sa naučnim akreditivima među Adventistima na prelazu u XX vek. Verovatno pod uticajem kolega van granica Adventizma, Kellogg je teoretisao da je život svakog život bića - bez obzira da li se radilo o drvetu, cvetu, životinji ili čoveku – bio u stvari život Boga koji je fizički bio prisutan u tom biću. Ovo je pogled koji se naziva *panteizam*. Tragovi ovog shvatanja su mogli da se pronadju u njegovim prezentacijama iz 1890-ih, ali je kriza izbila tek 1902.

Nakon požara u kojem je izgoreo Battle Creek Senatorium 18. februara 1902, Kellogg je predložio da se otvori fond u kojem će se sakupljati novac za obnovu ove institucije. On je planirao da izdavačkoj kući Review Herald donira rukopis za njegovu novu knjigu o zdravlju. Dogovor je bio da, ako bi izdavačka kuća donirala troškove objavljivanja, i ako bi 73,000 vernika koliko je u to vreme imala crkva prodala 500,000 kopija po ceni od 1 dolara, bili bi isplaćeni svi dugovi senatorijuma i on bi mogao da bude obnovljen u potpunosti. Ovaj plan je prihvaćen. Knjiga *Living Temple* je prvobitno bila zamišljena kao priručnik iz primenjene psihologije, ishrane, preventivne medicine, i kućnog lečenja uobičajenih bolesti. Svoja gledišta prezentovana u knjizi je Kellogg razvio na osnovu teksta u 1 Kor 6,19; koji je i bio citiran na naslovnoj strani knjige.

Iako su preliminarni čitaoci rukopisa knjige bili zadovoljno sa njom, bar u domenu onoga što je knjiga govorila o psihologiji, oni su oštro kritikovali neke od stavova koji su u knjizi prezentovani, naročito o doktrini o Božanstvu. Uprkos kriticizmu, Kellogg je izvršio pritisak na izdavača da se knjiga štampa. Međutim, 30. decembra 1902 dok je izdavačka kuća bila u sred štampanja prvog izdanja, zgrada izdavačke kuće Review and Herald je izgorela do temelja. U požaru su izgorele i ploče za štampanje kao i nedovršene kopije knjige. Kellogg je odneo rukopis drugom štamparu i ugovorio je štampanje 3000 kopija knjige o sopstvenom trošku.

Kada je počela zvanična distribucija knjige, najveći otkloni od zvanične crkvene teologije su se našli u prvom poglavlju, pod naslovom „The Mystery of Life“ (*The Living*

Temple, 903, pp. 28-30). Kellogg je objavio da je Bog „objašnjenje prirode – ne Bog van prirode, nego Bog u prirodi, manifestujući se kroz i u svim predmetima, pokretima i različitim fenomenima svemira“ (Isto, p. 28). Očigledno reagujući na neke od kritika, Kellogg je želeo da ih ublaži tako što će napraviti specifične reference na Svetog Duha. On je smatrao da, ukoliko Sveti Duh može da bude na svakom mestu u istom trenutku, i ako je Sveti Duh isto Ličnost, onda niko ne može da kaže da je Bog, kojeg je Kellogg prikazao kao fizički prisutnim u svim stvarima, mogao da bude bezličan Bog. „Kako bi sila mogla da bude odvojena od izvora te sile?“ pitao je Kellogg. „Tamo gde deluje Božji Duh, gde se manifestuje Božja sila, sam Bog je u stvari i zaista tamo prisutan“ (Isto). Kellogg je tvrdio da je prisustvo Božje sile jednako Božjem prisustvu.

Nakon objavljivanja ovakvih, u suštini panteističkih stavova, nekoliko godina su Kellogova gledišta bila debatovana u crkvi. Vodeći adventistički teolozi su ukazali na pogrešnosti Kelloggovih stavova, naročito W. W. Prescott. Ellen White je prvo smatrala da neće biti potrebe da se i ona uključi u kongroverzu, ali 1903 su Kellogovi stavovi počeli da osvajaju sve više pristalica među Adventistima. Kada je javno ustvrdio da su njegova gledišta o Božanstvu u knjizi *The Living Temple* u skladu sa učenjem spisa Ellen White, ona više nije mogla da ćuti. Ona je pisala:

Bože sačuvaj da ova gledišta ostanu i preovladaju. Nama ne treba misticizam koji je u ovoj knjizi... Pisac ove knjige je na pogrešnom putu. On je izgubio iz vida karakterističke istine za ovo vreme. On nije svestan gde ga vode njegovi koraci. Staza istine je veoma blizu staze greške, i obe mogu da se čine jednakim umu na kojem ne radi Sveti Duh, i koji, prema tome, nisu brzi u pravljenju razlike između istine i greške.

EGW učiteljima Emanuel misionarskog koledža, u *Spalding and Megan's Unpublished Manuscript Testimonies of Ellen G. White 1915-1916*, 22. septembar 1903, p. 320-321;

U pismu koje je usledilo nakon ovog obraćanja, ona se fokusirala na suštinski problem Kelloggovih stavova, kada je rekla da Gospod Isus Hristos „nije predstavio Boga kao *esenciju koja je prožimala prirodu*, nego kao *lično biće*. Hrišćani bi trebali da imaju na umu da Bog ima ličnost kao što je i Hristos ima“ (Isto, p. 324). Kellogg je u stvari nagovestio da je koncept Boga koji je ličnost samo teološka konstrukcija pogodna za nezrele umove, podrazumevajući da intelektualci poput njega imaju sposobnost da shvate realnost koja se krije iza antropomorfističkog prilagodjavanja (Kellogg, *The Living Temple*, pp. 29-32). Drugim rečima, Kellogg je tvrdio da su biblijski antropomorfizmi samo ljudska konstrukcija koja odgovara intelektualnom nivou čitalaca kojima je originalno bila namenjena.

Par sedmica kasnije, Kellogg je uputio pismo bivšem predsedniku Generalni Konferencije G. I. Butleru, u kojem je pokušao da odbrani svoj stav:

Koliko ja mogu da shvatim poteškoća koju ljudi vide u *The Living Temple* moć da bude svedena sa sledeće pitanje: Da li je Sveti Duh ličnost? Ti kažeš Ne (Butler je takodje pripadao starim anti-trinitarijancima koji su smatrali da je Sveti Duh bio samo aspekt ili sila Božja, ali ne i ličnost). Ja sam pretpostavio da je Biblija rekla zato što je lična zamenica „on“ korištena za Svetog Duha. Sestra White upotrebljava takodje zamenicu „on“ i rekla je toliko puta da je Sveti Duh treće lice Božanstva. Kako Sveti Duh može biti treće lice a ne biti uopšte ličnost teško mi je da razumem.

J. H. Kellogg u pismu G. I. Butleru, 28. oktobar 1903;

Ovde imamo fascinantn primer Kellogga kao debatanta. On u suštini kaže kako nije bio ispravno shvaćen. On tvrdi kako u suštini nikada nije ni rekao da je Bog Otac prisutan u svemu nego, kako tvrdi, da je Sveti Duh prisutan u svemu. A ako je Sveti Duh ličnost, ide dalje Kellogova logika, onda Ellen White mora da je u krivu kada kaže da moji stavovi

umanjuju važnost činjenice da je Bog ličnost. On je na taj način pokušavao da izbegne ukor od strane Ellen White čuvajući legitimnost svog stava.

Butler međutim nije dopustio da bude prevaren. On je odgovorio Kelloggu:

Što se tiče ideje da ste ti i sestra White u savršenom skladu, ja to moram da ostavim da bude rešeno u potpunosti između tebe i sestre White. Sestra White kaže da vaši stavovi *nisu* u savršenom skladu. Ti tvrdiš da *jesu*... Ja moram njoj dati za pravo... kada kaže da postoji razlika.

G. I. Butler u pismu J. H. Kelloggu, 5. april, 1904;

Kellog je u stvari pokušao da govorenjem poluistina Butleru prikaže kako je panteizam knjige *The Living Temple* u stvari samo naučna perspektiva iste doktrine o Bogu kako ju je i Ellen White izrazila u *The Desire of Ages*. Upravo to je ono što je Kellogg želeo da njegovi čitaoci veruju, iako sama sestra White kaže da je to tako izgledalo umovima na kojima nije radio Sveti Duh („Teach the Word,“ 22. septembar 1902, u *Spalding-Magan Collection*, p. 321).

Ovaj sukob sa Kelloggom se vukao i u 1905, tako da je Ellen White bila prinudjena da napiše još jedan dokumenat u kojem je ona detaljno izložila sve pogreške Kelloggovog stava, na taj način da njene reči nisu mogle da budu pogrešno protumačene. Ovaj rukopis predstavlja možda i najradikalnije kritikovanje pogrešnog stava o Trojstvu, ali i najeksplicitnije iznošenje njenog razumevanja Božanstva. U ovom dokumentu, objavljenom 1905, ona je pogrešno razumevanje Trojstva okarakterisala kao „spiritualističko,“ „ništavno,“ „nesavršeno i netačno“ (*Special Testimonies*, Series B, no. 7, p. 63), „trag zmijske,“ i „dubine Sotonine“ (Isto, p. 62). Ona je isto tako rekla da oni koji prihvate ovo učenje u stvari „slušaju zavodljive duhove i doktrine đavola, odvajajući se od vere koju su smatrali svetom proteklih 50 godina“ (Isto, p. 61).

Nasuprot ovom stavu, u njenim spisima postoji i stav koji je ona smatrala „ispravnom platformom,“ koja je u skladu sa „jednostavnošću prave pobožnosti,“ i „starim, starim vremenima... kada su se, pod vodstvom Sveto Duha, hiljade krštavale za jedan dan“ (Isto, pp. 63-64). Ona ovde u stvari govori o dva različita shvatanja i tumačenja doktrine o Trojstvu. Evo prvog, onako kako su ga iznosili Kellogg i njegovi saradnici u vodećim adventističkim zdravstvenim ustanovama:

Naloženo mi je da kažem, osećanjima onih koji tragaju za naprednim naučnim idejama se ne treba verovati. Davane su ovakve izjave; „Otac je kao svetlost nevidljiva; Sin je kao svetlost utelovljena; Duh je kao svetlost koja obasjava.“ „Otac je kao rosa, nevidljiva para; Sin je kao rosa sakupljena u prelepoj formi; Duh je kao rosa koja je pala na sedište života.“ Još jedna izjava: „Otac je kao nevidljiva para; Sin je kao olovni oblak; Duh je kao kiša koja pada i osvežava.“

Svi ovi spiritualistički stavovi su jednostavno ništa. Oni su nesavršeni, netačni. Oni slabe i umanjuju Veličanstvo sa kojim se ni jedna zemaljska sličnost ne može uporediti. *Bog ne može da se uporedi sa stvarima koje su Njegove ruke stvorile*. To su samo zemaljske stvari, koje pate pod Božjim prokletstvom zbog čovekovih greha. Otac ne može biti opisan tako što će biti upoređen sa zemaljskim stvarima.

Isto, p. 62;

Onda, već u sledećoj rečenici, ona definiše ono što je ona smatrala istinom u pogledu doktrine o Božanstvu, i kaže:

Otac je sva punina Božanstva telesno, i nevidljiv je za smrtne oči.

Sin je sva punina Božanstva manifestovana. Reč Božja kaže da je On „izražena slika Njegove ličnosti“...

Utešitelj kojeg je Hristos obećao da će poslati nakon što se uznesu na nebo je sva punina Božanstva manifestujući silu božanske milosti svim akoji prihvate i veruju u Hrista kao ličnog Spasitelja. Postoje tri božanske ličnosti *nebeskog tria*; u ime *te tri velike sile* – Oca, Sina i Svetog Duha – oni koji prihvate Hrista živom verom se krštavaju, i *te sile* će saradivati sa poslušnima u njihovim naporima da žive novim životom u Hristu.

Isto, p. 62-63;

Adventistička crkva danas nedvosmisleno odbacuje svako gledište o Trojstvu koje Boga čini udljenim, nedodirljivim, bezličnim, i prihvata doslovno, biblijsko shvatanje Trojstva, gledište po kojem jedan Bog uključuje tri odvojene božanske ličnosti, koje su jedno u prirodi, karakteru, ciljevima i ljubavi prema palom grešnom čoveku koji se kaje. Canale je primetio da su Adventisti, upravo zato što su odbacili filozofski koncept Boga kao bezvremenog bića a prihvatili biblijsko shvatanje Boga kao aktivno uključenog u istorijske tokove, mogli da otkriju i definišu pravo biblijsko gledište o Trojstvu i prihvate ga (Canale, p. 150).

4. ŠTA JE ONA STVARNO NAPISALA O TROJSTVU

Da bismo i počeli da odgovaramo na ovo pitanje, mi moramo da se pozabavimo još jednim ozbiljnim i delikatnim pitanjem, a to je pitanje neovlaštenog menjanja originalnih spisa sestre White, tako da bi ona potvrdjivala zvanično prihvaćene doktrine crkve. Sa jedne strane mi želimo da znamo istinu, a sa druge želimo da i dalje imamo poverenja u dar proročkog vodstva u Božjem narodu poslednjeg vremena. Da li je bilo editovanja? Koliko je to editovanje uticalo na naše stavove po pitanju relevantnih učenja? Da li takvo editovanje uništava našu veru u proročki dar Ellen White? Ovo su neka pitanja na koja ćemo ovde pokušati da damo odgovor.

Ako razgovarate sa crkvenim vodjama, oni su poricali bilo kakve promene u tekstu samih spisa sestre White bez njenog direktnog odobrenja. Čitava ideja menjanja teksta je okarakterisana kao apsurdna, lažna optužba protiv crkve, teorija zavere; kaže se da čitava ideja uništava kredibilitet Ellen White itd. Medjutim, postoji više primera menjanja originalnog teksta spisa Ellen White (npr. završavanje rečenice u sred originalne rečenice čime se dobija željeno značenje, upotreba njenog prethodno napisanog materijala van njegovog originalnog konteksta, do stvarne promene reči koje su originalno upotrebljene da bi se istaklo nešto), tako da bismo mogli da kažemo da su neki spisi manipulisani od strane nesavesnih da bi im se dalo određeno značenje.

U kontekstu pogrešnog predstavljanja onoga što je sestra White rekla ili napisala, njen sin William C. White je rekao:

U početku njenog pisanja svedočanstava pojedincima, ona je pravila dve kopije, jednu da bude čuvana u datoteci svega što je ona napisala, a jedna da bude poslata licima na koje se poruka odnosila. Kada je ovakav način rada postao otežan, ona bi po nekad slala svedočanstvo osobi na koju se ono odnosilo, tražeći da ta osoba sama napravi kopiju za sebe a njoj vrati original. Ako nisu želeli da učino poznatim ono što je sestri White bilo pokazano, neki su odbijali da naprave kopiju ili da joj vrate original onoga što je ona napisala. Tako su neka svedočanstva bila izgubljena. Pa kada, kao što se nekada dešavalo, neko na pogrešan način predstavi ono što je bilo u svedočanstvu, ona nije imala pisani dokaz o onome što je svedočanstvo stvarno govorilo.

W. C. White, *How Ellen White's Books were Written*, 1935, pp. 20-21;

William u ovoj izjavi priznaje dve stvari: 1) da su neka svedočanstva bila izgubljena, i 2) da su ponekad pogrešna tumačenja njenih spisa cirkulisala bez načina da se dokaže šta je ona u stvari u tim izgubljenim svedočanstvima zaista rekla. Meni padaju na pamet dva možda i najpoznatija primera. Jedno je svedočanstvo za koje su G. I. Butler i Uriah Smith govorili da ga je sestra White uputila J. H. Waggoneru (ocu E. J. Waggonera) u kojem ona jasno tumači dodati zakon u Gal 3,25; kao ceremonijalni zakon, što je upravo kako su oni tumačili pomenuti tekst. Ono što je zanimljivo u ovom slučaju jeste činjenica da je sama sestra White smatrala delom Božjeg providjenja gubitak ovog svedočanstva, kako bi Božji narod otišao Bibliji u potrazi za istinom po spornom pitanju. Drugi primer je tzv. Baker-pismo, tj. pismo upućeno propovedniku W. L. H. Bakeru 1895, koje je bilo pronadjeno tek 1950-ih godina, u periodu pojačanog interesovanja za razumevanje sestre White u vezi sa ljudskom prirodom Isusa Hrista, kada je to pitanje postalo naročito kontroverzno u Adventizmu.

Drugo pitanje koje je veoma bitno jeste „isecanje“ pojedinih pasusa, delova pasusa, ili rečenica iz njihovog originalnog konteksta i uvrštavanje takvih „isečaka“ u kompilacije, bez da su se takve izjave uravnotežile i harmonizovale sa ostalim izjavama koje je sestra White dala o istom predmetu. Nekada su rečenice ili paragrafi sečeni u sredini, često bez ikakvih oznaka da je to učinjeno; obično se to radi stavljanjem oznake „(...)“.

Jedan primer ovakvog citiranja sestre White je izjava koja se pojavljuje u knjizi *Evangelism*:

Mi moramo da shvatimo da Sveti Duh, koji je isto toliko ličnost kao što je Bog ličnost, hoda ovim tlom.

***Evangelism*, p. 616;**

Evo te iste izjave u njenom originalnom kontekstu:

Gospod nas je uputio da je ovo mesto na kojem trebamo da se lociramo (govori se o kupovini zemljišta za izgradnju Avondale koledža u Australiji), i mi imamo svaki razlog da mislimo da se nalazimo na pravom mestu. Mi smo dovedeni zajedno kao škola, i mi moramo da shvatimo da Sveti Duh, koji je isto toliko ličnost kao što je Bog ličnost, hoda ovim tlom, da je Gospod Bog naš čuvar i pomoćnik. On čuje svaku reči koju izgovorimo i zna svaku pomisao našeg uma.

***Manuscript Releases*, vol. 1, p. 487;**

Adventistički anti-trinitarijanci danas koriste ovaj primer kao dokaz da Ellen White nije verovala da je Sveti Duh ličnost, nego je takvo tumačenje proizvod ovakve manipulacije njenom izjavom. Oni tvrde da se izraz „Gospod Bog“ u njenim spisima uvek i isključivo odnosi na Boga Oca, te da je ovde Sveti Duh predstavljen kao lična prisutnost, um i slava Boga Oca i Isusa Hrista. Međutim, kao što ćemo kasnije videti, ako bismo prihvatili ovakvo tumačenje ove izjave sestre White, ona bi jasno išla nasuprot svim ostalim izjavama iz kojih je potpuno jasno da je Sveti Duh zasebna božanska ličnost, kao što su to i Otac i Sin. Prema tome, čak i ova izmena nije promenula ono što je Ellen White učila o Svetom Duhu.

Ali da li su same reči originalnih izjava Ellen White menjane, kako bi se istaklo da je ona verovala odredjene stvari koje u stvari nije verovala? Anti-trinitarijanci u ovom kontekstu najčešće navode primer zamene zamenica trećeg lica srednjeg roda iz originalnih izjava sestre White o Svetom Duhu zamenicama trećeg lica muškog roda. Evo jednog primera:

Originalna izjava:

Mi moramo da se molimo da nam bude dat božanski duh kao lek za dušu bolesnu od greha. Površinske istine otkrivenja, jasne i lako razumljive, su prihvaćene od strane mnogih kao da sadrže sve što je potrebno; ali Sveti Duh, koji radi na umu, budi iskrenu želju za istinom neukaljanu greškom. Onaj koji zaista želi da zna šta je istina ne može da ostane u neznanju; jer dragocena istina nagradjuje onog koji predano traži. Mi treba da osetimo silu Božje milosti koja obraća, i ja pozivam sve koji su zatvorili svoja srca pred Svetim Duhom da otključaju vrata i iskreno se mole, Useli se u mene. Zašto ne bismo pali ničice pred prestolom božanske milosti, moleći se da Božji Duh može biti izliven na nas kao što je (u engleskom ovde stoji „it“) bio na učenike? Njegova (ovde u originalnoj izjavi stoji „its“) prisutnost će omekšati naša tvrda srca, i ispuniti nas radošću, transformišući nas u kanale blagoslova.

Gospod želi da svako od Njegove dece bogato verom, a da vera je plog delovanja Svetog Duha na um. Ono (ovde u originalu stoji „It“ iako takav prevod nije u duhu našeg jezika) je u svakoj duši koja ga (ovde isto stoji „it“) govoreći rečima upozorenja onima koji se ne kaju, i usmeravajući ih ka Isusu, Jagnjetu Božjem, koje uze na Sebe grehe sveta. Ono (ovde u originalu stoji „It“ iako takav prevod nije u duhu našeg jezika) prouzrokuje svetlost da zasja u umovima onih koji traže da saradjuju sa Bogom, dajući im efikasnost i mudrost da rade u Njegovom delu.

***Signs of the Times*, 27. septembar 1899;**

U ponovo objavljenoj izjavi u kompilaciji *Ye Shall Receive Power* (1996, p. 59), umesto zamenica „it“ (ono) stavljene su zamenice „He“ (on) i to sa velikim početnim slovom.

Objašnjenje koje je dala Zaostavština Ellen G. White glasi da sama Ellen White nije bila kontistentna prilikom upotrebe zamenica za Svetog Duha, te da je nekada upotrebljavala zamenicu muškog roda, a nekada zamenicu srednjeg roda. Povremeno je čak u istom članku upotrebljavala obe zamenice. Prilikom sastavljanja pomenute kompilacije *Ye Shall Receive Power*, urednici su smatrali da bi konzistentna upotreba zamenice 3. lica muškog roda bila poželjnija od strane čiralaca i ne bi ništa naškodila učenju sestre White po pitanju Svetog Duha. I opet, argument anti-trinitarijanaca ne dokazuje ništa, jer postoje brojne autentične izjave sestre White u kojima ona jasno kaže da je Sveti Duh zasebna božanska ličnost, iako ne u istom smislu kao što smo mi ličnost. Uz to, ono što su na ovaj način radili urednici su za vreme života sestre White radili njeni sekretari, i ona je uvek davala svoje odobrenje za tekst pre samog štampanja. Slični primeri zamene ličnih zamenica za Svetog Duha postoje i u drugim kompilacijama napravljenih od izjava sestre White (npr. *1888 Material*).

Sada, na osnovu svega ovoga, sasvim je prirodno postaviti dva pitanja: Šta je u stvari Ellen White onda napisala? i Šta je Ellen White u stvari verovala? 2006 je Tim Poirier, službenik u Zaostavštini Ellen G. White, u okviru simpozijuma *Ellen White and Current Issues* objavio rad u kojem detaljno analizira trinitarijanske izjave koje je sestra White dala, upoređujući ih sa originalnim izjavama otkucanim na pisačkoj mašini od strane njenih sekretara, sa njenim zabeleškama na marginama, kao i sa njenim rukopisima tih istih izjava, gde god su oni bili na raspolaganju.

Pre nego što proanaliziramo neke od ovih izjava, moram jasno da izjavim da ja ne verujem da je crkva svoje fundamentalno verovanje o Svetom Trojstvu zasnovala na izjavama sestre White, nego samo i isključivo na razumevanju Biblijskog teksta. Biblija i samo Biblija je i dalje naše jedino pravilo vere i verske prakse po bilo kom teološkom pitanju.

Treće lice Božanstva

U knjizi *The Desire of Ages* ona je napisala da se „grehu možemo odupreti i da ga možemo pobediti samo pomoću delovanja moćnog delovanja Trećeg Lica Božanstva, koje ne dolazi sa modifikovanom energijom, nego u punini božanske sile“ (*The Desire of Ages*, p. 671). Kritičari jasno i nedvosmisleno značenje ove izjave pokušavaju da izbegnu na tri načina. *Prvo*, oni predlažu da je ova izjava našla svoje mesto u knjizi *The Desire of Ages* uticajem pomoćnika sestre White u to vreme, ili Herberta Laceyja, ili W. W. Prescottta. *Drugo*, oni ističu da reči „treće lice“ nisu, u originalnoj izjavi iz 1898, objavljene sa početnim velikim slovom što, po njima, ukazuje na to da je Ellen White ovde upotrebljavala reč „ličnost“ u „opštem smislu.“ *Treće*, oni predlažu da dok u stvarnosti postoje tri Lica u Božanstvu, proizilazi da postoje tri božanska Bića, jer je Sveti Duh nazvan „drugim Utešiteljem“. Na ovaj način, tvrde anti-trinitarijanisti, Sveti Duh je prisustvo Oca i/ili Sina, a ne neka zasebna treće božanska ličnost.

Prvo pitanje glasi: Da li je Ellen White zaista napisala ovu izjavu? Mnogi vernici u proročki dar sestre White se iznenade kada saznaju da ona nije pisala od reči do reči poglavlja onako kako se ona pojavljuju u knjigama *Steps to Christ* ili onim u *Conflict of the Ages* seriji. Ona je sigurno bila autor samog teksta, ali veći deo materijala koji je činio poglavlja onako kako ih imamo u konačnoj verziji u knjigama, je bio u stvari kompiliran iz njenih ranijih spisa, uključujući tu i njene propovedi, pisma i članke iz časopisa. Dakle, da bi pronašli originalan izvor za bilo koju izjavu iz, recimo, knjige *The Desire of Ages*, mi moramo odrediti prvo iz kog dokumenta ta izjava potiče, a onda videti da li postoji rukopis tog dokumenta ili se radi samo o kucanoj kopiji.

Izvor iz kojeg su kopirane reči koje smo citirali iz knjige *The Desire of Ages* je pismo Ellen White koje je ona adresirala „Mojoj braći u Americi“ a darirano je na 6. februar 1896. U tom pismu ona je, između ostalog, napisala:

Zlo se akumuliralo vekovima, i mogli bi ga kontrolisati i možemo mu se odupreti jedino moćnom silom Svetog Duha, trećeg Lica Božanstva, koje neće doći nekom modifikovanom energijom, nego u punini božanske sile.

Ellen G. White, Letter 8, 1896;

Ovo pismo je bilo kopirano i poslano iz Australije crkvenim vodjama u Battle Creeku, a tadašnji predserdik Generalne konferencije O. A. Olsen ga je objavio sledeće godine u pamfletu koji je cirkulisan među crkvenim vodjama i propovednicima (*Special Testimonies*, br. 10, pp. 25-33).

Na žalost za nas koji živimo u XXI veku, istorijska je činjenica da je Ellen White retko čuvala originalne rukopise svojih pisama kada su ona jednom bila prekucana na pisačkoj mašini i kada je ona odobrila tekst. Zapravo, možemo kazati da imamo mnogo sreće ako uspemo da pronadjemo originalan rukopis za većinu izjava koje je Ellen White napisala. U slučaju ove izjave, nije poznato da postoji sačuvan rukopis. Međutim, postoje ozbiljni dokazi da je otkucana verzija zaista autentična. Naime, sestra White je često imala običaj da dodaje na kucanim stranama svojih pisama određena uputstva svojim sekretarima rukom pisane napomene nakon daljeg čitanja dokumenata. Takve napomene, pisane rukopisom sestre White, zaista postoje i na ovom dokumentu, i to na stranama 1, 5, 6, i 7. Ove rukom pisane napomene su dovoljno čvrst dokaz autentičnosti ovog pisma jer ga je očigledno sama sestra White pročitala pre objavljivanja. Drugim rečima, sa sigurnošću možemo da tvrdimo da su ove ključne rečenice o Svetom Duhu koje su postale deo teksta knjige *The Desire of Ages* deo teksta koji se sama sestra White odobrila, i nisu dodate od strane bilo kojeg od njenih asistenata ili drugih crkvenih vodja.

Daljim upoređivanjem između pisama sestre White i objavljenih članaka i knjiga pokazuje da su se takve, uvek odobrene izmene u tekstu, ticale uredničkog rada sa ciljem poboljšanja stila i nisu imale teološku težinu, tj. nisu ni na koji način korigovale teologiju sestre White. Ako kritičari tvrde da činjenica da sestra White nije upotrebljavala lične zamenice koje su se odnosile na Svetog Duha sa početnim velikim slovom znače da ona nije verovala da je Sveti Duh božanska ličnost, onda će oni sigurno imati teškoće da objasne zašto postoje slučajevi kada je ona upotrebljavala zamenicu „On“ (govoreći o Svetom Duhu) i to dva puta sa početnim velikim slovom na istoj strani u prethodnom paragrafu, a i kasnije u istom poglavlju.

Tri žive ličnosti

Sledeći primer je jedna značajna izjava iz knjige *Evangelism*, koja je zapravo kompilacija objavljena 1946, čitavu deceniju pre nešto što je objavljena knjiga *Questions on Doctrine*, kao plod evangelističko-adventističkih dijaloga. No i pored toga, oblak koji se od tada nadvija nad tom knjigom je naveo neke anti-trinitarijance da sumnjičavo gledaju prema jednoj jasno trinitarijanskoj izjavi, koja se našla u knjizi *Evangelism*:

Postoje tri žive ličnosti nebeskog tria; u ime te tri velike sile – Oca, Sina i Svetog Duha – oni koji prihvate Hrista živom verom su kršteni, i te sile će saradivati sa poslušnim podanicima neba u njihovim naporima da žive novi život u Hristu.

***Evangelism*, p. 615;**

Ova izjava je inače preuzeta iz dokumenta *Special Testimonies*, Series B, No. 7, p. 63. Ono što nas posebno interesuje jeste napomena na naslovnoj strani u dnu, koja kaže: „Objavljeno za autora.“ Dakle, kakve god da su se navodne „zavere“ desile i dovele do objavljivanje ove trinitarijanske izjave koja se pojavila u knjizi *Evangelism*, one nisu mogle da nastanu tek u 1940-im, kada je sama knjiga objavljena. Ista izjava se pojavila u publikaciji 1906, dakle za života sestre White, a znajući njene navike i način rada, teško da bi ona prošla nezapaženo sa njene strane.

Originalni dokument iz kojeg potiče ova izjava je Manuscript 21, iz 1906, koji je bio napisan 1905 i nosi datum prekucavanja 9. januar 1906. Rečenica je identična kao i u dokumentu *Special Testimonies*, Series B, osim što je u štampanoj verziji stavljen znak „;“ iza reči „nebeski trio“. Isto tako, na 1. strani prekucanog dokumenta mogu da se vide napomene koje je sestra White dopisala svojim rukopisom, što pokazuje da je ona lično pročitala prekucani dokument i odobrila njegov tekst. Dakle, rečenica koja je objavljena u knjizi *Evangelism* predstavlja tačan tekst objavljen u ranijoj publikaciji, kao i tačan tekst iz prekucanog originalnog dokumenta, i samim tim je autentična rečenica sestre White.

U ovom dokazivanju možemo da odemo i korak dalje, jer postoji sačuvan dnevnik Ellen White, u kojem se nalazi rukom pisana verzija Manuscripta 21 iz 1906, tj. dokumenta koji je bio prekucan od strane sekretara i proveren od strane sestre White pre objavljivanja. Ključna rečenica, u ovom važnom dokumentu napisana rukom same sestre White, glasi: „Ovde su tri žive osobe nebeskog tria u koje se svaka duša koja se kaje za grehe, primajući Hrista živom verom, u njima koji su kršteni u ime Oca, i Sina i Svetog Duha...“

E sada se postavlja jedno veoma zanimljivo pitanje. Ako stavimo u stranu gramatička poboljšanja zbog kojih je Ellen White i koristila usluge literarnih asistenata kada od bi prekucavali rukopise sestre White, šta bismo mogli da kažemo o promeni od „tri osobe“ u „tri ličnosti“? Ovo je čest argument koji anti-trinitarijanci navode u prilog svog stava da je Ellen White pravila razliku između pojma „osoba,“ kako stoji u originalnom rukopisu i „ličnost,“ kako stoji u konačnoj verziji koja je objavljena.

Da li ovakva argumentacija anti-trinitarijanaca stoji? Istraživanje upotrebe ova dva izraza od strane Ellen White je van granica našeg interesovanja u ovom trenutku, ali dovoljno će biti da kažemo da je prema Marrion-Webster rečniku, osobnost „kvalitet ili stanje ličnosti“ a u teološkom smislu, to je „kvalitet ili stanje u kojem se nalaze zasebne ličnosti, npr. Božanstva.“ Ellen White je ova dva izraza koristila naizmenično, i upravo to je razlog zbog kojeg je ona bila prilično zadovoljna sa konačnom prekucanom verzijom izjave.

Štaviše, ako je time što je napisala „tri osobe“ Ellen White mislila da kaže da postoji razlika između reči to i reči da postoje „tri ličnosti“ u Božanstvu, onda nam je jako teško da objasnimo zašto je ona upotrebljavala pojam „ličnost“ u svojim ranijim dokumentima, npr. Manuscript 57, iz 1900, koji je objavljen u *SDA Bible Commentary*, gde stoji:

Delo je postavljeno pred svakom dušom koja j priznala svoju veru u Isusa Hrista krštenjem, i postala primalac obećanja od tri ličnosti – Oca, Sina i Svetog Duha.

***SDA Bible Commentary*, vol. 6, p. 1074;**

U ovom slučaju smo srećni što imamo originalan rukopis sestre White sačuvan, upravo onaj sa kojeg su sekretari prekucali tekst, uključujući i citiranu izjavu. Sasvim jasno se vidi da i originalan rukopis i transkript sadrže frazu „tri ličnosti“ nakon čega se navode Otac, Sin i Sveti Duh. Upotreba izraza „treća ličnost“ i „tri ličnosti nebeskog tria“ jasno ukazuje da je sestra White verovala da postoje tri božanske ličnosti u Božanstvu.

Još jedna izjava objavljena u knjizi *Evangelism* sasvim eksplicitno kaže:

Sveti Duh je ličnost, jer On svedoči našem duhu da smo deca Božja.

***Evangelism*, pp. 616-617;**

Da li je Ellen White zaista napisala ovu izjavu? Izvor za ovu izjavu je Manuscript 20, 1906, p. 9. Ovaj manuscript ne samo da nosi odobrenje sestre White napisano njenim rukopisom na vrhu prve stranice dokumenta – „Ja sam ovo pažljivo pročitala i prihvatila“, nego mi isto tako imamo i originalan rukopis sa kojeg su sekretari prekucali tekst koji je sadržao citiranu rečenicu u celosti, upravo onakvo sadržaja kakav je objavljen u knjizi *Evangelism*.

Anti-trinitarijanci pokušavaju da jačinu ovog argumenta izbegnu tako što tvrde da sestra White nije tvrdila ovde da je Sveti Duh u istim smislu ličnost kao što su Otac i Sin ličnost. I mi moramo da priznamo da ova izjava to zaista ne tvrdi. Ali Ellen White na drugom mestu kaže:

Sveti Duh je Utešitelj, u Hristovo ime. On personifikuje Hrista, *a ipak je zasebna ličnost*.
Manuscript 93, 1893; objavljeno u *Manuscript Releases*, vol. 20, pp. 323-325;

Za ovu izjavu postoji sačuvan skeniran rukopis koji jasno dokazuje da je ovu rečenicu napisala ona lično. Manuscript 27a, 1900; dodaje i sledeći opis:

Otac, Sin i Sveti Duh, *sile beskonačne i sveznajuće*, primaju one koji zaista udju u zavetni odnos sa Bogom.

Manuscript 27a, 1900; objavljen u *SDA Bible Commentary*, vol. 6, p. 1075;

Zapazite kako ova izjava primenjuje božanske atribute na sve tri ličnosti. Zatim sestra White nastavlja:

Tri zasebne sile, Otac, Sin i Sveti Duh, rade zajedno za dobrobit ljudskih bića.

Manuscript 27a, 1900; Ovaj deo je izostavljen u *SDA Bible Commentary*;

Siguran sam da ni jedan anti-trinitarac neće na osnovu ove rečenice tvrditi da su i Otac i Sin samo bezlične sile. Nije sačuvan originalan rukopis koji bi potvrdio autentičnost ove rečenice, ali je sačuvan transkript koji ne samo da nosi potpis Ellen White na kraju dokumenta, nego i napemene napisane njenim rukopisom po celom dokumentu, što bez ikakve sumnje dokazuje da je ona lično pročitala i odobrila teksta transkripta.

Da li je Sveti Duh „Hristov predstavnik“ ili „sam“ Hristos?

Anti-trinitarijanci navode sledeću izjavu sestre White, koja se nalazi u *The Desire of Ages*, p. 669; kao dokaz za njihov argument protiv verovanja da je Sveti Duh ličnost u istom smislu kao što su to Otac i Sin:

Sveti Duh je Hristov predstavnik, ali lišen ljudske ličnosti, i nezavistan od nje. Ograničen ljudskom prirodom Hristos nije mogao da bude na svakom mestu lično prisutan. Prema tome, u njihovom interesu je bilo da On ode Ocu, i pošalje Duha da bude Njegov naslednik na zemlji. Niko tada ne bi mogao da ima nikakvu prednost zbog njihove lokacije ili njihovog ličnog kontakta sa Hristom. Duhom Spasitelja će On sam biti dostupan svima. On će biti bliže njima nego da se nije nikada vazneo na nebo.

***The Desire of Ages*, p. 669;**

Fokus ove izjave je prisustvo Hrista kroz Njegovog predstavnika – Svetog Duha, nakon vaznesenja. Zasebnost ličnosti Hrista i Svetog Duha je jasno izražena u ovoj izjavi, ali anti-trinitarijanci sumnjaju u autentičnost izvora za ovu izjavu. Originalan izvor za ovu izjavu je pismo koje je sestra White uputila svom sinu Edsonu i njegovoj supruzi, i koje je datirano na 18. februar 1895 (Letter 119, 1895).

Evo kako glasi originalni izvor iz kojeg je preuzeta ova izjava:

Ograničen ljudskom prirodom, Hristos nije mogao da bude na svakom mestu lično prisutan prema tome u njihovom interesu je bilo da ih On napusti, ode Njegovom Ocu, i pošalje Svetog Duha da bude Njegov naslednik na zemlji. Sam Sveti Duh je lišen ljudske ličnosti, i nezavistan od nje. On će predstavljati Sebe kao priutan na svakom mestu posredstvom Njegovog Svetog Duha, kao Sveprisutan.

Letter 119, 1895; objavljeno u *Manuscript Releases*, vol. 14, p. 93;

Ono što je naročito bitno za argument anti-trinitarijanaca jeste činjenica da izjava, onako kako je objavljena u *The Desire of Ages*, kaže da je Sveti Duh „Hristov predstavnik“, dok u originalnom transkriptu pisma stoji da je Sveti Duh „sam“. Nije poznato da postoji originalan rukopis ovog pisma, ali transkript nosi svojeručni potpis Ellen White, kao i napomene pisane njenom rukom, što dokazuje autentičnost izvora.

Već smo razmatrali određeni broj izjava sestre White u kojima ona jasno kaže da je postoji tri zasebne božanske ličnosti u Božanstvu, i da je Sveti Duh zasebna ličnost, kao što su to i Otac i Sin. Budući da sve te izjave hronološki prethode ili dolaze nakon ove izjave, princip konzistentnosti nas navodi na zaključak da je nemoguće da sestra White uvodi novo razumevanje Duha Svetog u ovoj izjavi. U stvari, mi pronalazimo isti jezik „predstavljanja“ upotrebljen u ovom pismu i u knjizi *The Desire of Ages*. Paragraf u pismu u kojem se nalazi citirana izjava počinje rečenicom: „Iako se naš Gospod vazneo na nebo, Svei Duh je bio određen da bude *Njegov predstavnik* među ljudima.“

U misterioznom jedinstvu koje postoji između tri zasebne ličnosti u Božanstvu, prisustvo Svetog Duha je sinonimno sa ličnim prisustvom Isusa, a ipak njihovi zasebni identiteti su očuvani. Ista ideja se nalazi i u drugim izjavama Ellen White kao što su:

Kada primite Hrista kao vašeg ličnog Spasitelja, doći će do značajne promene u vama; vi ćete biti obraćeni, i Gospod Isus će Svojim Svetim Duhom boraviti u vama.

Manuscript 13, 1897; objavljen u *Mind, Character and Personality*, vol. 1, pp. 124-125;

Svedočim mojoj braći i sestrama da je crkva Hristova, oslabljena i sa manama kao što može biti, jedini predmet na zemlji kojem Hristos poklanja svoje najveće poštovanje. Dok On upućuje celom svetu Svoj poziv da dodje Njemu i bude spasen... On dolazi lično posredstvom svog Svetog Duha u sred Svoje crkve.

Letter 2d, 1892; objavljeno u *Testimonies to Ministers*, p. 15;

Kako da komentarišemo promenu u rečima u *The Desire of Ages*, u odnosu na originalni izvor? Na žalost, mi imamo samo pismo iz 1895, bez radnih verzija poglavlja iz knjige što nam ostavlja da zaključimo da je ono što je bilo objavljeno 1898 editovan tekst koji je odobrila lično Ellen White. Tekst je ostao nepromenjen sa njene strane tokom poslednjih 17 godina njenog života, iako je izjava bila ponovljena u članku koji je ona obezbedila za sedmicu molitve, objavljenom u *Review and Herald*, 19. novembra 1908.

Zaključak

Mi ne možemo razmatrati predmet Božanstva u izjavama sestre White a da ne priznamo ograničenja ljudskog izražavanja i razmišljanja. Jedna je stvar razmatrati ono to je nadahnuti pisac napisao, ali je potpuno nešto drugo kazati ono što je on mislio pod izrečenim. Svi originalni rukopisi, transkripti odobreni od nje same, i/ili prva izdanja njenih objavljenih dela podržavaju da je Ellen White bila trinitarijanac, u punom teološkom značenju te reči.

5. VEČNO BOŽANSTVO ISUSA HRISTA U BIBLIJI I DUHU PROROŠTVA

Biblijski, Božanstvo se sastoji od Oca, Sina i Svetog Duha, tri zasebne ličnosti koje su jedan Bog, tj. jedan Bog koji se manifestuje kroz tri ličnosti jednake po prirodi (atributima), ciljevima, ali i kao ličnosti. Mnogo ovakvo postavljenu doktrinu o Trojstvu nazivaju „hrišćanskim paradoksom.“ Ali, ako ćemo pošteno, hišćanstvo i jeste religija paradoksa – Isus Hristos je 100% Bog i 100% čovek ali samo jedna ličnost od 100%; 100% muškarac + 100% žena = „jedno telo“ (100%); i tako dalje.

Kada je u pitanju doktrina o Trojstvu - jedan Bog (100%) je u stvari 100% Otac + 100% Sin + 100% Sveti Duh – mi razlikuje dva glavna pogrešna shvatanja koja su se pojavljivala u Adventističkoj crkvi, s vremena na vreme tokom njene istorije do danas:

Arianizam – verovanje da Hristos nije u potpunosti Bog kao što je to Otac, nego manji bog;

Unitarizam – nema ni Sina ni Svetog Duha kao odvojenih ličnosti u okviru Trojstva, nego postoji samo jedan Bog koji se prema potrebi manifestuje kao Sin ili kao Sveti Duh;

U poslednjih nekoliko godina, pa možda i decenija, u našoj crkvi, su se pojavili neki vernici koji sebe nazivaju „vernim istorijskim Adventistima“ koji putuju po svetu, drže javna predavanja, objavljuju video prezentacije po youtubeu, poričući osnovu našeg spasenja – večno božanstvo Isusa Hrista i ličnost i božanstvo Svetog Duha. U današnjem predavanju ćemo pokušati da izdvojimo najjače bibliske dokaze u prilog verovanju u večno Hristovo božanstvo.

Hristos – Sin Božji

Na više od 25 mesta Biblija naziva Isusa Hrista Sinom Božjim. U nekim tekstovima kaže se da je Hristos postao Sin Božji prilikom utelovljenja. U drugim se kaže da je On postao Sin prilikom Njegovog vaskrsenja. Međutim, ima dovoljno tekstova u kojima se jasno kaže da je Isus Hristos bio Sin Božji i pre utelovljenja.

Sin Božji utelovljenjem. Jn 1,1-3.14.18; U prva tri stiha nam se jasno kaže da je u početku Reč bila sa Bogom, i da je bila Bog. 14. stih nam kaže da je ta Reč u jednom trenutku postala telo, tako da je sada svet mogao da vidi „Njegovu slavu, kao jedinorodnog od Oca“. U 18. stihu nam se dodaje da je „jedinorodni Sin, koji je bio u naručju Očevom“ na očigled svih, objavio Boga, tj. prikazao Ga onakvog kakav je On zaista.

Isus je bio sin Marije i Sin Božji: **Mat 1,16;** Interesantno u ovom stihu je da se u njemu kviri šablon „otac rodi sina“ što je u biblijska vemenja bilo uobičajeno, nego se u 1,16; kaže da majka rodi sina, tj. Marija rodi Isusa (ne Josif rodi Isusa), jer praktično, Josif i nije bio Isusov otac u fizičkom smislu. On je praktično „usvojio“ Isusa i odgajao Ga kao da mu je zaista bio sin. Prilikom Isusovog rođenja, On je na poseban način postao Božji Sin: **Lk 1,35; Gal 4,4;** Izraz „sin rođen od žene“ (Gal 4,4) očigledno ukazuje na utelovljenje.

Lk 2,48.49; Ovo je veoma interesantan tekst u kontekstu našeg današnjeg proučavanja. Marija je pokušala da ukori Isusa zbog toga što je, prema njoj, on svojim ponašanjem pokazao nepoštovanje prema njima kao njegovim roditeljima. Ona Josifa naziva ocem Isusovim kada kaže „Evo Otac tvoj i ja sa strahom tražismo te“ (48. stih). Međutim Isusov odgovor jasno pokazuje da je On itekako bio svestan da ga sa Josivom ne vezuje takav odnos, iako Ga je Josif odgojio kao svog sina. Isus je rekao svojoj majci da je Njegov Otac Bog i da mu „treba u onom biti što je Oca“ Njegovog (49. stih). Ellen White čak kaže da je ovom prilikom Isus porekao svoje srodstvo sa Josifom, a objavio svoje sinovski odnos sa Bogom Ocem, iako je svojom poslušnošću Josifu izražavao poštovanje prema njemu kao da Mu je on zaista bio otac (*The Desire of Ages*, p. 81). Nakon ovog događaja, Isus je još punih osamnaest godina uredno i revno obavljao svoje porodične dužnosti kao što bi činio svaki poslušni sin poštujući tako svoje roditelje.

Sin Božji vaskrsenjem. U Del 13, apostol Pavle u svojoj propovedi održanoj u Antiohiji Pisidijsku je jasno i nedvosmisleno ukazao na vaskrsenje kao na događaj kojim je Isus na poseban način postao Božji Sin: **Del 13,32.33**; Pavle čak i jasno navodi koji je starozavetni tekst citirao: **Ps 2,7**; Medjutim, ono što je jako zanimljivo jeste činjenica da Pavle na drugom mestu, upravo ovaj tekstu iz Ps 2 navodi kao jasan i nedvosmislen dokaz Hristovog potpunog Božanstva: **Jev 1,5**; U Jev 5,5; (gde se uzgred budi rečeno, takodje citira Ps 2,7) imamo ideju da upravo ta činjenica – da je Isus u posebnom smislu Božji Sin - Njega i čini jedinim odgovarajućim da bude naš Prvosveštenik, tj, da posreduje za nas na nebu pred Njegovim nebeskim Ocem. Upravo vaskrsenje Isusa Hrista i njegovo vaznesenje na nebo je omogućilo Hristovu posredničku službu pred nebeskim Ocem. Dakle, prema Pismu, Hristov jedinstveni sinovski odnos prema Bogu Ocu ni na koji način ne poriče Njegovo potpuno božanstvo. Zapravo, on ga dokazuje.

Jevrejske vodje su razumele da je Isus, nazvavši sebe Sinom Božjim, u stvari tvrdio da je i sam božansko biće, tj. da ima božansku prirodu, tj. da je Bog u telu. Zbog toga su Ga optužili za bogohuljenje: **Jn 5,17.18**;

Ali u kom smislu je Bog Otac rodio Isusa Hrista? Da li to znači da je Isus Hristos onda ima početak, kako su verovali i pisali neki adventistički pioniri (Uriah Smith, na primer)?

Jn 3,16; U ovom stihu, kao i ranije u 1,14.18; pojavljuje se grčka reč *μονογενής* (*monogenes*). Medjutim, ova reč u sebi nosi potpuno drugačiju poruku od te da je Isus u jednom, bilo kom, trenutku, na poseban način „rodjen“ od Boga, bilo da se radi i utelovljenju ili vaskrsenju. Ova grčka reč je složenica od dve reči: *μὶνός* - „jedan“ i *γενός* (*genos*) - „vrsta“ (ne *γενᾶω* (*genao*) – „roditi“). Dakle, reč *μονογενής* govori o tome da je Isus Hristos bio „jedini od te vrste, jedinstven“. Interesantno je da se ova reč pojavljuje u LXX i prevod je jevrejske reči *yachid* koja doslovno znači „jedini, najmiliji, najdraži“. Ona često ima figurativno, ne doslovno značenje. Tako se npr. za Isaaka kaže da je *yachid* tj. „jedinac“ iako je Avram imao još jednog. starijeg sina – Ismaila, tj. Isak mu nije čak bio ni prvenac (1 Moj 22,2.12); Na drugim mestima se reč *yachid* prevodi kao „jedinac“ (Jer 6,26; Amos 8,10; Zah 12,10) ili u nekim prevodima kao „dragocen“ (Ps 35,17; SSP).

Koncept koji je izražen i kroz reč *μονογενής* (*monogenes*) i kroz reč *yachid* je koncept o Hristu kao nekom ko je potpuno jedinstven, ko je najbliži Očevom srcu, specijalan u svakom pogledu, nezamenljiv. U ovom ese jasno vidi rešenost neba da spase grešnika. Drugim rečima, Bog Otac nam je, u Hristu, dao najbolje što je mogao, On nam je dao svog jedinog Sina, Sina kojeg je najviše voleo, nešto što Mu je bilo najmilije: **Jn 3,18**; **1 Jn 4,9**;

Jedna od svakako najomiljenijih priča iz Starog zaveta je i priča o Avramovom žrtvovanju Isaka iz 1 Moj 22. U ovom izveštaju, mi imamo situaciju da je Bog pred Avrama stavio sigurno najneverovatniji zahtev koji je ikada stavljem pred jednom čoveka, roditelja: **1 Moj 22,2**; Ali ono što je još neverovatnije jeste Avramovo poverenje u Boga da će On nekako izvesti da će se sa Morije vratiti obojica: **1 Moj 22,5.6-8.19**; **Jev 11,17-19**; Toga dana na Moriji je bio prineseb ovan umesto Isaka, ali ta žrtva je ukazivala na veliku zamenu, kada će Božji Sin biti žrtvova umesto svih grešnika ovog sveta: **1 Jn 4,9**; **Rim 5,6.8.10**;

Hristos – u potpunosti Bog

Hristos je Logos. Jedan od najjačih tekstova u prilog Hristovog božanstva jeste tekstu u **Jn 1,1.14**; 14. stih nam jasno aludira na Hristovo utelovljenje. U 1. stihu, poslednja fraza „i Bog beše Reč“ na originalu glasi *καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος* (*kai Teos en ho Logos*). Ono što je bitno da zapazimo u ovom tekstu je da Jovan govori o Bogu Ocu kada kaže da je Reč bila u ili „kod Boga“. Prilog *πρὸς* (*pros*) označava blisku povezanost i zajednicu. Pažljivi izbor reči od strane Jovana nam govori da je Jovan imao nameru da kaže je Reč bila blisko povezana sa Bogom i da je saradivala sa njim u nečemu što je bilo od njihovog zajedničkog interesa. Ovo automatski podrazumeva da je Reč zasebna ličnost u odnosu na Oca, ali da je

bila povezana sa Ocem na jedinstven i ekskluzivan način. Reč je bila u takvom odnosu sa Bogom, ali je postala telo (14. stih).

Nemoguće je razumeti važnosti utelovljenja osim ako uzmemo u obzir koncept večnog prapostojanja Reči. Ako 14. stih govori o Isusu Hristu, tj. Reči koja se utelovila, i ako bi prihvatili da je prevod poslednje fraze 1. stiha ispravan, imali bismo u tekstu ideju da je Bog Otac taj koji je u isto vreme bio Reč i koji se utelovio (tada bismo imali situaciju da je Jovan verovao u modalizam – da se jedan Bog u određenim vremenskim periodima u istoriji hrišćanstva javljao kao Otac, kao Sin ili kao Sveti Duh, a to jednostavno nije tačno). Prema tome, prevod „i Bog beše Reč“ (Dan/Kar) nije baš adekvatan.

SSP ovde prevodi sa „i Reč je bila Bog“. Nedostatak određenog člana ispred reči „Bog“ u originalu čini prevod „Reč je bila Bog“ tačnim. Isto tako, nemoguće je poslednju frazu prevesti sa „Reč beše bog“ (kako je prevodi *New World Translation* Jehovinih Svedoka), jer bi to značilo da je Reč bila jedan od bogova, tako da bismo završili sa politeizmom. Grčka konstrukcija, onako kako stoji u originalnom tekstu, ukazuje da reč „Bog“ opisuje deo predikata tj. osobinu, kvalitet koji je posedovala Reč. Drugim rečima, Jovan ovde kaže da je Reč bila božanska ličnost u apsolutnom smislu te reči. I upravo to je osnovna misao koja je i navela Jovana da napiše jevandjelje – da dokaže da je Isus Hristos u stvari utelovljeni Bog: **Jn 20,30.31;**

Samo Hristos u potpunosti zna Boga Oca. Isus je bio svestan svoj jedinstvenog odnosa sa Bogom Ocem. On je Njega nazivao „Otac“ ili „moj Otac“. Jedan od tekstova u kojem On to čini je i **Mat 11,27;** Između ostalog, ovde nam se jasno kaže da jedino Sin može da „zna Oca“ onako kako ga je Isus poznavao.

Razmislite o ovome. Možemo li mi istraživanjem Biblije tako da upoznamo Boga da Ga znamo onako kako Ga je Sin, tj. Isus Hristos znao? Ne, ne možemo. Mi možemo u najboljem slučaju da imamo samo delimično poznavanje Njegove prirode, Njegovih atributa, i načina delovanja. Ali prema tekstu koji smo citirali malo pre, samo Sin poznaje Oca najdirektnije opisuje što je moguće. Razlog za to je upravo u činjenici da je i Sin u stvari jednako Bog kao što je i Otac Bog. Koliko ćemo mi razumeti Boga zavisi od toga koliko je Sin, Isus Hristos, spreman da nam otkrije o Bogu.

Hristos je nazvan Bogom u NZ. Zapazimo tekst: **Jn 20,28.29;** Anti-trinitarijanci ovaj tekst tumače u smislu kao da je Toma rekao nešto slično današnjem „O moj Gospode, moj Bože“. Međutim, da li je ovakvo tumačenje legitimno na osnovu originalnog teksta? Toma prvo kaže ὁ κύριός μου (ho Kirios mu) – „Gospod moj“ (ὁ κύριός (ho Kirios) je u nominativu). Κύριος (Kirios) je grčka reč kojom je u LXX preveden jevrejski tetragramaton YHWH, božansko ime u nekim prevodima transliterisano sa „Yahweh“ ili „Jehovah“. Na ovaj način, Toma je biće koje je bilo pred njim identifikovao sa Yahwehom iz Starog zaveta.

Drugi deo Tominog priznanja glasi καὶ ὁ θεός μου (kai Teos mu). Jedno pravilo gramatike novozavetnog grčkog jezika kaže da, kada su dve imenice sa određenim članom povezane veznikom καὶ (kai), one se odnose na jednu te istu osobu. Drugim rečima, Toma je Hrista nazvao „Gospodom“ i „Bogom“. Iako je bilo još mnogo stvari koje Toma nije razumeo o odnosu koji vlada između različitih ličnosti Božanstva, njegova ispovest je jasno izrazila priznanje da je Isus Hristos, koji je stajao pred njim i kome je on pipnuo rane od raspeća u stvari njegov Gospod i Bog. Ono što privlači našu pažnju jeste činjenica da Isus nije ukorio Tomu zbog toga što Ga je nazvao Gospodom i Bogom. Umesto toga, On ga je pohvalio pred devetoricom apostola.

Biblijski skolari smatraju tekstu u Fil 2 ključnim hristološkim tekstom u celom Novom zavetu: **Fil 2,5-11;** Nas konkretno danas interesuju samo prva dva stiha. Grčka reč ὑπάρχων (uparhon), koja znači „budući, postojeći“, tj. govori o formi ili obličju u kojem je Hristos postojao pre utelovljenja. Apostol Pavle kaže da je to obličje u stvari μορφή θεοῦ (morfe Teu), tj. „obličje Božje“. Grčka reč μορφή (morfe) označava sve esencijalne attribute koje

Boga čine onim što jeste – Bogom. Ova reč označava suptinske unutrašnje karakteristike koje Boga izdvajaju iz grupe stvorenih bića. Kakvo god to da je obilježje, Isus Hristos je egzistirao u njemu pre utelovljenja. Ovo automatski Hrista čini jednakim Ocu, i time iznad svakog drugog stvorenog bića.

Evo još tri teksta u kojima se Isus Hristos naziva Bogom: **Rim 9,5; Tit 2,13; 1 Jn 5,20;**

Božanska imena su primenjena na Hrista. Nekoliko tekstova u Bibliji primenjuju božanska imena na Isusa Hrista: **Isa 9,6;** Isaija govori o dolazećem dobu mira koje će inaugurisati Knez mira. Drugim rečima, mir na zemlji nikada neće biti ostvaren nikakvim ljudskim naporima i planovima. U svom opisu dolazećeg Kralja Isaija koristi izraze koji nikako ne bi mogli da budu primenjivi ni na jednog zemaljskog vladara. Zapravo, samo na jednu osobu mogu da se primene svi izrazi koje ovde koristi Isaija, a to je Isus Hristos. Hristos je ovde opisan kao neko ko će da vlada i nebom i zemljom. Onda ga Isaija naziva „divnim Savetnikom“. Ovo ime podrazumeva ideju mudrosti, dobrote, i uvidjavnosti. To je ime koje priziva obožavanje i slavljenje od svih bića i na nebu i na zemlji: **Fil 2,9-11; Otk 5,12.13;**

Drugo ime koje Isaija koristi za Isusa u ovom tekstu je „Bog silni“. Isus, Sin Božji, nije manje Bog od Oca. „Otac večni“ - Kao što je Otac večan, tako je i Sin večan. Isaija ga naziva Ocem, jer je On na poseban način Otac čovečanstva, budući Stvoritelj svega što postoji. Ni jedna druga reč osim reči „Otac“ ne bi mogla da u potpunosti opiše ljubav i brigu koju Isus osuća prema Svojoj deci. „Knez mirni“ ili „Knez mira“ – Mir dolazi samo sa pravednošću: **Isa 32,17.18;** Isus nam uračunava i daje Svoju pravednost, donoseći tako očajnički potreban unutrašnji mir.

Isa 40,3; Interesantno je da ove reči citira Jovan Krstitelj i primenjuje ih na Hrista: **Mat 3,3;** Isaija prvo spominje „put Gospodnji“ ili „put Gospodu“ – na jevrejskom *derek Yahveh*. Zatim spominje „stazu Bogu našem“ – na originalu *m'silah leeloheinu*. Posao pripreme o kojem je govorio prorok Isaija je distigao svoj vrhunac sa službom Jovana Krstitelja, na čije su se delo ove reči proroka posebno odnosile. Ali isto tako, prednost crkve danas je da „pripravi... put Gospodnji,“ kako bi On mogao da se vrati na zemlju u sili i slavi. Kao i u slučaju starog Izrailja, ova priprema je dvostruka i sastoji se prvo od transformacije karaktera, i drugo, od propovedanja poruke jevandjelja celom čovečanstvu: **Isa 62,10-12;**

Hristos poseduje sve božanske atribute. Postoje brojni biblijski tekstovi koji potvrđuju da Hristos poseduje sve božanske atribute:

Sveprisutnost: **Mat 18,20;**

Sveznanje: **Jn 21,17; Otk 2,23;**

Svemoć: **Fil 3,21;**

Hristovi atributi večnosti i besmrtnosti će biti diskutovani kasnije u više detalja.

Kol 2,9; Pavle ovde bukvalno kaže da u Hristu boravi punina Božje prirode, tj. svi atributi koji Bog čine onim što jeste. Grčka reč *πλήρωμα* označava sve ono što je Bog, svaki kvalitet Božanstva, sve počiva u apsolutnoj meri u Hristu. Utelovljenjem, Isus se odrekao nezavisne upotrebe svojih božanskih atributa (Fil 2,7), ali to ne znači da ih On u potpunosti nije posedovao, iako mu je njihova upotreba bila ograničena – mogao je sve, znao je sve, bio je svugde, ali samo sve što mu je dopuštao Otac.

Hristos čini sve što i Bog čini. Isus ne samo da ima sve božanske atribute, nego i čini sve ono što Bog čini.

On aktivno učestvuje u stvaranju: **Jn 1,3.10; Kol 1,16; Jev 1,1.2.10;**

On je zakonodavac: **5 Moj 4,12.13; Nem 9,13.4; Del 7,30-38; 1 Kor 10,2-4; Isa 63,8.9;**

Providjenje: **Lk 10,22; Jn 3,35; 17,2; Ef 1,3.22; Kol 1,17;**

Opraštanje greha: **Mat 9,2-7; Mk 2,7-9; Kol 3,13;**

Vaskrsavanje mrtvih i sud: **Mat 25,31.32; Jn 5,22.23; Del 10,42; 17,31; Fil 3,21; 2 Tim 4,1; Isa 9,7;**

Hristova večnost

Do sada smo diskutovali svaki aspekt Hristovog božanstva osim Njegove večnosti. Ovo je naročito zanimljiv aspekt Hristove božanske prirode, jer se upravo on najviše dovodi pod znak pitanja od strane anti-trinitarijanaca u Adventističkoj crkvi danas. Za razliku od učenja onih koji tvrde da je Hristos imao početak, tj. da je doslovno rođen od Boga, ili stvoren, Biblija jasno uči suprotno.

U prilog tome, možemo navesti nekoliko dokaza:

Prapostojanje i jednakost sa Ocem - **Mih 5,2; Jn 1,14.18; 5,17.18; 17,5; Kol 1,16;**

Pre svega: **Kol 1,12-17;**

Posedovanje života koji je neizveden, nezavistan – **Jev 7,16; Jn 1,4;** Ni jedno stvoreno biće ne može da podari život, jer ga ne posebuje samo po sebi. Život svakog stvorenog bića zavisi od Boga. Hristov život ne zavisi ni od koga i On može da ga daje drugima, a da niko ne mora da ga daje Njemu.

Isusove izjave „Ja sam“ – **Jn 6,35.48.51; 8,58; 10,7; 14,6;** Grčki izraz ἐγὼ εἶμι (ego eimi) koji se pojavljuje u svim ovim tekstovima imao je posebno značenje za svakog Jevrejina koji je živio u I veku. On ih je jasno i nedvosmisleno podsećao na jedan njima tako drag starozavetni događaj: **2 Moj 3,1-5.13.14;** Zapazite da nam se u 5. stihu kaže da je reči „Izuj obuću svoju s nogu svojih“ izgovorio Bog, dok u 4. stihu imamo da je sa Mojsijem govorio Gospod (na jevrejskom ovde imamo reč יהוה – Y'hvah). U Del 7,33; nam se kaže da je te reči izgovorio „Gospod“ (na grčkom Κύριος ili „Kirios“), što je reč koju Isus nikada u jevandjeljima nije primenio na Boga Oca, nego isključivo na Sebe. Drugim rečima, kada Isus kaže za Sebe „Ja sam,“ On u stvari kaže da je upravo On taj koji je sa Mojsijem govorio iz grma kupine.

Za Isusove savremenike je ovo bilo ravno huli na Boga, jer je Isus sebe poistovećivao sa Bogom koji je govorio sa Mojsijem iz grma. Izraz koji se pojavljuje u 2 Moj 3,14; אֲשֶׁר אֶהְיֶה אִתְּךָ (ah'yeh asher ah'yeh) „ja sam onaj koji jesam“ označava samopostojećeg Boga. Isus dakle, primenom ovog izraza na Sebe, kaže da je On samopostojeća božanska ličnost.

Hristos je bio Taj koji je iz grma na Gori Horiv govorio Mojsiju, rekavši Mu, „Ja sam onaj koji jeste“... Tako ćeš reći sinovima Izrailjevim, koji jest, On me posla k vama“ (2 Moj 3,14). Ovo je bio Božji zavet o izbavljenju Izrailja. Kada je On došao u „obličju čovečjem“ On je Sebe objavio kao Ja sam. Dete iz Vitlejema, ponizan i krotki Spasitelj, je Bog koji se „javi u telu“ (1 Tim 3,16). Nama On kaže: „Ja sam dobri Pastir.“ „Ja sam hleb života.“ „Ja sam put, istina i život.“ „Dade mi se svaka vlast i na nebu i na zemlji“ (Jn 10,11; 6,51; 14,6; Mat 28,18). Ja sam sigurnost ispunjenja svakog obećanja. Ja sam; ne plašite se. „Bog sa nama“ je sigurnost naše sile da poslušamo zakon neba.

The Desire of Ages, p. 24-25;

Ako Isus nije zaista Bog, onda nemamo nikakvu sigurnost u spasenje od greha i nikakvu sigurnost da ćemo zaista dobiti silu da budemo poslušno Božjem zakonu. Ako Isus nije zaista Bog, onda smo prepušteni sami sebi.

Kritika argumenata protiv Hristove večnosti

Svi argumenti koje kritičari adventističkog verovanja u Hristovu večnost daju su zasnovani na lošem poznavanju adventističke istorije i lošem tumačenju biblijskih tekstova.

Naši pioniri. Da neki od naših ranih pionira nisu verovali da je Hristos večno postojeća božanska ličnost je dobro dokumentovana istorijska činjenica. Međutim, prihvatiti to verovanje danas bi značilo zanemariti jasno i nedvosmisleno učenje Božje reči (što smo upravo pokazali), ali i zanemariti jasno i nedvosmisleno učenje Duha proroštva, kao drugog nadahnutog svedoka u prilog tom verovanju. Jedno jedino pitanje možemo ovde da

postavimo: Da li mi naše verovanje zasnivamo na nadahnutoj Božjoj reči, ili na učenju nenadahnutih adventističkih pionira? Ako smo do sada našu veru zasnivali isključivo na učenju Božje reči, potvrđenom od strane Duha proroštva, zašto bismo danas menjali temelje i iskoračili sa ove sigurne teološke platforme? Zar ćemo se danas usuditi i svoja verovanja utemeljiti na onome što su nenadahnuti adventistički pisci iz prošlosti pisali? Gde nam se u Božjoj reči kaže da trebamo da naše Biblije odložimo u stranu i svoja verovanja zasnujemo na mišljenjima i tumačenjima ljudi? Oni koji po pitanju religije i verovanja svoje stavove zasnivaju na mišljenjima ljudi, uskoro će biti navedeni da u potpunosti odbace osnovne istine Svetog pisma i prihvate ljudske greške: **1 Sol 4,1,2; 2Sol 4,1-4;**

Katoličko učenje. Katehizam Rimo-katoličke crkve, u članku 266, prihvata Atanasijski kredo, koji glasi:

Ovo je Katolička vera: Mi obožavamo jednog Boga u Trojstvu i Trojstvo u jedinstvu, bez bilo mešanja ličnosti ili deljenja supstance, jer ličnost Oca je jedna, Sina je druga, Svetog Duha je opet druga, ali Božanstvo Oca, Sina i Svetog Duha je jedno, a njihova slava jednaka, njihovo veličanstvo sa-večno.

Poslednja fraza o veličanstvu tro-jednog Božanstva jasno ukazuje na činjenicu da Rimokatolička crkva veruje da su Otac, Sin i Sveti Duh tri jednako večne božanske ličnosti koje čine Sveto Trojstvo, tro-jednog Boga. Interesantno je takodje primetiti da su prvi pioniri koji su bili antitrinitarijanisti (James White, Uriah Smith, Joseph Bates, i drugi) tvrdili da je doktrina o Trojstvu katolička, pa je nisu prihvatili kao deo učenja kojima je duhovni Vavilon opio sve narode (Otk 18,2). Nemoguće je da je istovremeno i učenje o Trojstvu i učenje o tome da Sin nije večan kao i Otac učenje duhovnog Vaviona, ili Rimo-katoličke crkve, jer ova dva učenja se međusobno isključuju.

Logika ovog argumenta je prilično čudna. Ako smo jasno videli da je večnost Isusa Hrista jasno biblijsko učenje, da li ga treba odbaciti samo zato što ga uči i Katolička crkva? Potpuno je neozbiljno i detinjasto odbaciti biblijsko učenje samo zato što ga uči i Katolička crkva.

Kološanima 1,15. Jedan od biblijskih argumenata koji kritičari adventističkog verovanja u Hristovu večnost pokušavaju da izvuku je zasnovan na ovom biblijskom tekstu: **Kol 1,15;** Ovaj tekst jasno kaže da je Isus Hristos „rodjen pre svake stvari“. U originalu ovde stoji πρωτότοκος πάσης κτίσεως (prototokos pases ktiseos). Reč πρωτότοκος (prototokos) je složenica od dve grčke reči – πρωτός (protos) ili „prvi“ i τίκτω (tikto) ili „roditi“. Kao složenica, ona označava prvorodjenog sina, ili prvenca.

Postoje biblijski tekstovi u kojima se grčka reč πρωτότοκος (prototokos) koristi ne u genetskom ili doslovnom, nego u alegoričnom smislu. Na primer, u Ps 89,20-27; za Davida se kaže da će ga Bog „učiniti prvencom“ (doslovno sa originala „dati da bude prvenac“). Prvo, David ne samo da nije bio Jesejev prvenac, nego je bio najmladji Jesejev sin jer je imao još sedmoro starije braće. Drugo, Bog kaže Davidu da će mu dati da bude prvenac, dakle, to nema veze sa Davidovim fizičkim poreklom. Ovo znači da je Bog dao da David bude prvi od kojeg će loza carskih potomaka da teče sve do Mesije (Mat 1,1).

U 2 Moj 4,22; Izrailj (Jakov) je nazvan prvencom, iako je u stvari Isav bio sin koji se prvi rodio. Medjutim, u figurativnom smislu, Jakov je bio u posebnom odnosu sa Bogom, jer je on bio naslednik obećanja, budući da se Isav pokazao nedostojnim prava prvenaštva, koje je prodao svom bratu Jakovu za jedan obrok.

Jer 31,9; naziva Jefrema, Josifovog sina, prvencom, iako to ovaj nije bio. Kao najistaknutije od deset severnih plemena Izrailja, Jefrem je ovde predstavljen kao predstavnik celog Izrailja, i reč „prvenac“ se odnosi na prvenaštvo po dostojanstvu.

Jev 1,5; U ovom stihu se pojavljuje grčka reč εἶπέν (eipen), što je aorist aktiva, treće lice jednine od ἔπω (epo), ili „reći, kazati“. To znači da se ovde radi o svršenoj radnji koja je

izvršena u prošlosti – Bog „reče“. Postavlja se pitanje, kada je Bog rekao Isusu „Ti si Sin moj, Ja Te danas rodih“? Postoji dan u kalendaru kada je Bog rekao da je rodio Isusa Hrista, i taj dan određuje pravo značenje ovog stiha. Ovaj tekst je citat iz Ps 2,7; **Del 13,33**; Iz konteksta je ovde jasno da se u frazi rečima „Ti si Sin moj, Ja Te danas rodih“ misli na dan Hristovog vaskrsenja. Hristovo vaskrsenje je za vernike prve apostolske crkve bilo temelj njihovog verovanja u Hristovo Sinovstvo. Upravo vaskrsavanje Hrista iz mrtvih je za apostole i prve hrišćane predstavljalo dokaz da je Hristos zaista Sin Božji.

Opis Hrista kao „prvorodjenog od svega stvorenog“ je, na osnovu konteksta, zasnovan na reči $\theta\tau\iota$ (hoti) ili „jer“ kojom počinje 16. stih, nakon koje aposol Pavle u stvari opisuje smisao prethodnog stiha. Drugim rečima, apostol Pavle opisuje Hrista kao Onoga kroz kojeg „bi sazdana sve“, tj. kao nekoga ko prethodi svemu što je stvoreno, kao prvog pokretača, nekoga koji je sve doveo u postojanje: **Kol 1,15-17**; Ako bi ovaj tekst protumačili tako da on kaže da je Hristos prvo biće koje je bilo rodjeno, on bi išao nasuprot svemu ostalom što se o Hristu kaže u Bibliji.

Onda dolazi **Kol 1,18**; Ovde je Hristos nazvan „prvencem iz mrtvih“, a sasvim je jasno da On nije bio prvo biće koje je vaskrslo, jer je pre njega vaskrsao Mojsije (Mt 17,3), pa čovek koji je bačen u Jelisijev grob (2 Car 13,21). a i određeni broj onih koji su bili u grobovima u trenutku Hristove smrti na krstu (Mt 27,52.53).

Prič 8,22-25. Pored Kološanima poslanice, ovo je jedini biblijski tekst kojim anti-trinitarijanci pokušavaju dokazati da je Hristos imao početak, tj. da nije večna pra-postojeća božanska ličnost. Medjutim, ako pažljivo razmotrimo šta ovaj tekst govori, videćemo da uopšte ne dokazuje ono što anti-trinitarijance tvrde da on dokazuje.

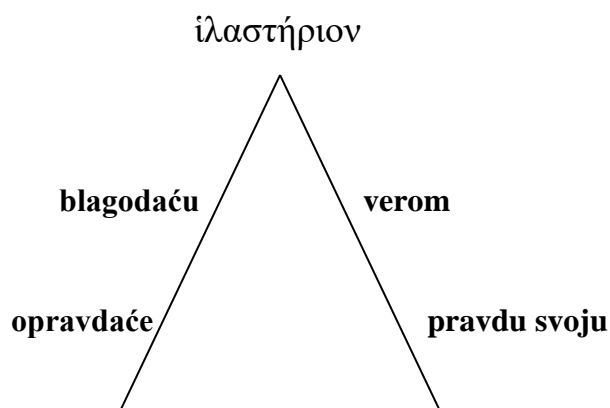
U prvih nekoliko poglavlja Priča Solomunovih, „mudrost“ je opisana kao žena koja poziva narod da od nje kupe mudrosti. U jevrejskom tekstu, što je jako zanimljivo, koristi se imenica $חַכְמָה$ (hak'mah) koja je u tekstu u jevrejskoj množini (dvojni), sa glagolom u jednini. Prič 8,22-25; je jedan od tih tekstova u kojima mudrost govori. Ovde se radi o alegoričnom jeziku, tako da ne smemo u njega da učitavamo značenje koje u njemu ne stoji.

U 22. stihu se kaže: **Prič 8,22**; Doslovan prevod ovog teksta bi glasio: „Yahweh sam me je posedovao kao početak Njegovih puteva, pre Njegovih dela od starine.“ Anti-rinitarijanci tvrde kako ovaj stih uči da je Hristos imao početak. Ali ako pažljivo čitate tekst, u njemu se spominje i „početak Njegovh (Yahweovih) puteva,“ što bi automatski značilo da je i sam Yahweh imao početak, a to ni jedan anti-trinitarijanac neće tvrditi. Jednostavno ne postoji ni jedan trenutak kada Božanstvo nije postojalo.

Adventistički anti-trinitarijanci će ovde sigurno uskočiti i citirati Ellen White koje je napisala: „I Sin Božji je objavio o Sebi...“ i onda citira Prič 8,22 (*Patriarchs and Prophets*, p. 34). Ako to i dalje ne znači da je Ellen White verovala kako Prič 8,22; uče da je Hristos imao početak, jer, opet, ako pažljivo čitate sam tekst, u njemu nam se kaže kako je Yahweh „u početku“ imao mudrost kao „početak puteva svojih“, tj. da je pribavljanje mudrosti u stvari tek početak hodanja po Božjem putu. Drugim rečima, tekst ne govori o tome da je Hristos došao u postojanje u jednom trenutku pre svega stvorenog, tj. da je imao početak, nego da je On bio sa Ocem toliko daleko u prošlosti koliko daleko ljudski um može da prodre. Na osnovu svega rečenog, paralelan tekst ovom bi bio Jn 1,1.2.

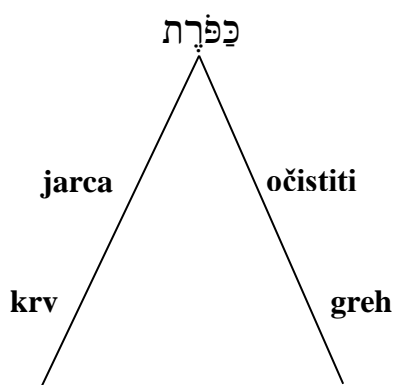
6. ISUS HRISTOS: KAO MI, A OPET RAZLIČIT OD NAS

Otpočeo bih sa jedni biblijskim tekstom koji će nas uvesti u razmišljanje. Nalazimo ga zapisanog u poslanici Rimljanima apostola Pavla. **Rim 3,24-26**; Ovo je veoma interesantan tekst. Ako pogledamo njegovu strukturu, videćemo da je on pisan u kajazmu:

Centralna reč ovog kajazma je grčka reč ἱλαστήριον (hilasterion), kod nas netačno prevedena sa „očišćenje,“ koja se u LXX koristi za poklopac zavetnog kovčega, tačnije za pomirilište, ili na jevrejskom jeziku כַּפֹּרֶת (kaporeth) – poklopac zavetnog kovčega. Drugim rečima, apostol Pavle ovde kaže da „Isusa Hrista... postavi Bog“ da bude naše „pomirilište.“ Inače doslovno značenje jevrejske reči כַּפֹּרֶת (kaporeth) je „pokrivalo, nešto čime se pokriva nešto što je otkriveno.“

Pravi smisao ove reči dobijamo u tekstu koji se u većini prevoda navodi kao tematska paralela sa tekstom u Rim 3,24-26; a to je **3 Moj 16,14-16**; Ako razmotrimo ovaj tekst, uvidećemo da je on takodje pisan u kajastičkoj strukturi, koja je veoma slična strukturi teksta u Rim 3,24-26;

Jedino ako krvlju „jarca za Gospoda“ bude poštropljen כַּפֹּרֶת (kaporeth), očišćen će biti greh naroda iz svetinje. Jedini način da na Dan očišćenja (bilo tipskog, bilo antitipskog) pripadnik Božjeg naroda bude opravdan jeste prolivanjem krvi. Apostol Pavle kaže da „bez prolivanja krvi ne biva oproštenje“ (Jev 9,22). Isključivo Božja blagodat je obezbedila da to ne bude krv grešnika, nego krv jarca za greh, tj. krv Isusa Hrista, naše Zamene. Njegovom krvlju je bilo poštropljeno pomirilište, čime je on postao naše pomirilište ili samo tako Njegova pravda može da pokrije naš greh i očisti ga iz svetinje.

Drugim rečima, u oba ova teksta, Rim 3, 24-26; i 3 Moj 16,14-16; mi imamo samu suštinu opravdanja verom. Ključna osoba u našem opravdanju nismo mi i nisu naša dela, nego je samo i isključivo Hristos i Njegova dela učinjena za nas. Zbog toga je jako važno da znamo ko je bio Isus Hristos: **Jn 17,3; 1 Jn 5,11-13**; Zbog ovoga, Isus Hristos je najvažnija osoba koju možete da upoznate u vašem životu, jer u Njemu imate večni život.

Stoga ne treba da nas čudi što se Sotona toliko angažovao u poslednje vreme oko toga da u našem umu napravi zbrku oko identiteta Isusa Hrista. On ne želi da saznamo ko je On. On će učiniti sve da nam toliko zbrka jasno biblijsko učenje oko Njegovog identiteta i Njegove prirode. Upravo zbog toga on čini sve što je u njegovoj moći da vernike naše crkve poplavom teorija o ličnosti Isusa Hrista drži u neznanju po pitanju pravog Hristovog identiteta.

U Adventističkoj crkvi tokom njene istorije gotovo jednako su napadana oba verovanja, i verovanje da je Isus Hristos u potpunosti Bog, kao i verovanje da je Isus Hristos u potpunosti čovek. I Hristova božanska i Hristova ljudska priroda su podjednako važne za naše spasenje. U ovom članku ćemo se baviti Hristovom ljudskom prirodom.

Isus – Bogočovek

U Pismu je prilično očigledno da su Isusa Njegovi sledbenici priznavali kao Emanuila, „Boga s nama“. Njegovi sledbenici su čvrsto verovali da su se u Njemu susreli sa samim Yahweom iz Starog Zaveta. Novozavetni pisci koji su susreli Isusa Hrista, smatrali su Ga i Bogom i Spasiteljem: 2 Pet 1,1; Dakle, zajednički stav novozavetnih pisaca o Isusu Hristu jeste da je on bio božansko biće, Bog u telu. Apostol Pavle to verovanje čak naziva „velikom tajnom pobožnosti“ (1 Tim 3,16).

Ovakav stav novozavetnih pisaca je nailazio na različitu reakciju kod Jevreja i Grka. Neki hrišćani sa judaističkim nasledjem i sa striktno monoteističkom pozadinom su, u pokušaju da pomire verovanje u Isusovo potpuno Božanstvo i svoj striktni judaistički monoteizam, razvili učenje koje se zove *adopcionizam*. Ovo shvatanje su držali ebioniti, koji su smatrali da je Isus bio samo čovek koji je na osnovu svoje beskrupulozne poslušnosti zakonu bio opravdan i postao, tj. usvojen kao božanski mesija. Sa druge strane, grčki mentalitet, definisan beskompromisnim racionalizmom, odbacio je ovaj, kako su ga oni smatrali, hrišćanski božansko-ljudski paradoks. Za njih, bilo je jako važno da jasno definišu ko je Isus iz Nazareta bio kao biće. Ova težnja je kriva za rođenje raznih *docetističkih* varijanti, po kojima je Isus bio manje ili više nalik čoveku, iako je bio u stvari Bog. Prema docetističkom gledištu, božanski Hristos nije imao stvarno ljudsko telo; ono je bilo samo privid. Budući da je Hristos umro, On nije mogao da bude Bog, smatrali su oni, jer da je bio Bog, ne bi mogao da umre.

Pod uticajem ovih jevrejskih i grčkih prigovora rodile su se velike hristološke jeresi u ranoj istoriji hrišćanske misli. Ovde ćemo spomenuti kratko četiri od njih, da bismo istakli jednu veoma važnu činjenicu – za svako od ovih nebiblijskih shvatanja Hristovog božanstva tesno je vezano određeno shvatanje spasenja.

Hristova priroda u istoriji hrišćanske misli

Adopcionističke i docetističke tendencije su se još rano iskristalisale u dve škole teološke misli u prvim vekovima hrišćanstva: antiohijskoj i aleksandrijskoj školi. Ove dve škole u teologiji su imale svaka svoju hristologiju, i zapravo su bile u samom središtu hristoloških debata. Antiohijska škola je bila pod snažnim uticajem jevrejskoj načina mišljenja, prema kojem je ljudska priroda Isusa Hrista bila prenaplašena na uštrb Njegove božanske prirode, zapravo do te mere da je ova škola poricala Hristovo potpuno božanstvo. Sa druge strane, aleksandrijska hristologija, poreklom iz Aleksandrije koja je važila u to vreme za sam centar grčke učenosti, prenaplašavala je božanstvo Isusa Hrista, i to do te mere da je zamućivala jasnu biblijsku razliku između potpunog božanstva i potpunog čovečanstva Isusa Hrista.

Arijanizam. Ova jeres je dobila ime po Ariju, prezviteru crkve u Aleksandriji (umro je 335. godine n.e). Pod velikim uticajem grčke filozofije, po kojoj je Bog nedodirljiv za čoveka, Arije je tvedio da je Isus, Sin Božji, ili kako ga je on nazivao – *Logos*, morao da bude stvoren i, prema tome, imao je početak, tj. postojalo je vreme kada on nije postojao. Prema tome, Arijeva tačka odvajanja od pravoverne biblijske hristologije je ontološke prirode (ticala se samog bića Isusa Hrista), tj. po Ariju, termin „Sin“ primenjen na Hrista ne treba da bude upotrebljavan za definisanje same prirode Isusa Hrista.

Soteriološke implikacije: Arijev glavni teološki protivnik, Atanasije, smatrao je da, iako Arije izvlači svoje argumente iz ontološke perspektive, suština debate je u stvari soteriološka, tj. ima veze sa Arijevim shvatanjem spasenja. Atanasije je smatrao da spasenje može da bude obezbedjeno za čoveka samo od strane nekoga ko je u potpunosti Bog. Crkva je, eventualno, odbacila Arijevo učenje i na saboru u Nikeji 325. godine n.e. ono je proglašeno za jeres. Nikejski kredo je istakao da je Isus proizašao od Oca i iste prirode kao i Otac. Ovaj sabor je, dakle, potvrdio pravovernost verovanja u potpuno božanstvo Isusa Hrista.

Apolinarianizam. Nikejsko verovanje je ostavilo pitanje odnosa izmedju Isusove jedinstvenosti i jedinstva sa Ocem bez odgovora. Apolinarije je želeo da potvrdi Nikejsko verovanje i da reši ovaj problem tako što će očuvati integritet Isusove ličnosti kao jedinstva božanskog i ljudskog elementa, nasuprot antiohijskoj školi koja je težila da stvori dve ličnosti u jednom biću, Isusu Hristu.

Apolinarije je predložio rešenje na osnovu platonističke antropologije koja je učila da se ljudska ličnost sastoji iz tri dela: tela, duše i duha. On je, stoga, predložio da su u utelovljenju Isusovi telo i duša bili ljudski, dok je Njegov duh bio zaposednut božanskim *Logosom*.

Soteriološke implikacije. Iako je, ontološki gledano, izgledalo da Apolinarijev predlog rešava pitanje Isusovog identiteta, ponovo su soteriološke implikacije njegovog predloga postale test za njegovu prihvatljivost od strane crkve. Prva stvar koja je kritikovana u Apolinarijevoj hristologiji jesu njene docetističke tendencije. Takodje, Apolinarije je bio kritikovan i zbog toga što nije obratio pažnju na činjenicu da je Isus donosilac spasenja. Budući da je Apolinarije tvrdio da je samo Isusov duh bio zaposednut *Logosom*, on prema tome nije mogao da spase i telo i dušu. Apolinarijevo učenje je bilo odbačeno na drugom ekumenskom saboru održanom u Konstantinopolju, 381. godine n.e., potvrđujući Nikejski kredo.

Nestorijanizam. Važno je da zapamtimo da je suština Nikejske pozicije bila u težnji da se zamuti jasna razlika izmedju božanskog i ljudskog elementa u Hristovoj ličnosti, dok je suprotan stav bio težnja da se stvore dve odvojene ličnosti – Bog i čovek u jednom biću, Isusu Hristu. Nikejska hristologija je insistirala na *communicatio idiomatum* (na latinskom to znači „komunikacija ideja ili atributa“) izmedju dve prirode Isusa Hrista, što je doktrina sa kojom Nestorije nije mogao da se složi, jer bi to značilo da je došlo do fuzije (sjedinjavanja) dve prirode u ličnosti Isusa Hrista. On je tvrdio da je jedinstvo izmedju božanskog i ljudskog elementa u ličnosti Isusa Hrista bilo *dobrovoljno* jedinstvo. Ono je bilo dobrovoljno u dva misla: bilo je posledica slobodne Božje volje, i bilo je dobrovoljno u smislu da se ljudska volja složila sa božanskom voljom.

Soteriološke implikacije. Nestorijanizam je bio osudjen kao jeres na trećem ekumenskom saboru u Efesu, 431. godine n.e., jer je Isusovo biće delio na dve ličnosti. Medjutim, dodatna soteriološka dimenzija je bila sledeća, u rečima teologa Stanleya J. Grenza:

U osnovi Nestorijeve pozicije leži druga jeres, koju je antropološki razvio Pelagije. Prema Avgustinovog teološkom protivniku, ljudska ličnost je prilikom rođenja, obdarena sa dovoljno blagodatima da bi osposobila ljudsku volju da se bori protiv greha. Greh, sa druge

sstrane, nije stanje bića nego u potpunosti leži u ljudskim akcijama. Zbog ove sposobnosti, pojedican teoretski može da postigne savršenstvo. Nestorije je ovu ideju o ljudskoj prirodi koja može da postigne savršenstvo video otkrivenom u Isusu. Čovek Isus je upotrebio svoju prirodnu osposobljenost i nije pao. Ovo sprovođenje njegove slobodne volje je dovelo do dobrovoljnog jedinstva između Isusa i *Logosa*.

Stanley J. Grenz, *Theology for the Community of God*, 1994, p. 296;

Jutihijanizam. Jutikus, po kojem je ovo učenje i dobilo ime, optužio je Nestorija da je Isusa delio u dve prirode, tj. ličnosti. Njegov predlog je bio u insistiranju na tome da je Isus imao samo „jednu prirodu“ (otuda se ovo učenje zove još i *monofizitizam*), prirode koja, kako se na kraju ispostavlja, nije bila ni božanska ni ljudska. Jutihijanizam je odbačen kao jeres na četvrtom ekumenskom saboru održanom u Kalcedonu, 451. godine n.e., kada je potvrđeno vereovanje u dve prirode Isusa Hrista, bez njihovog mešanja, promene, razdeljivanja ili odvajanja.

Soteriološke implikacije. Za ovu našu diskusiju su važne soteriološke implikacije prizašle iz kalcedonskih zaključaka. Sa jedne strane, monoteliti (*monos* = jedan + *teleios* = volja), koji su sledili zaključke donesene u Kalcedonu, su zaključili da je Isus imao samo jednu volju, tj. volju *Logosa*. Drugim rečima, Isusova poslušnost je bila rezultat pokretačke sile *Logosa*. To znači da Isus nije imao svoju slobodnu ljudsku volju, pa samim tim nije mogao da pogreši, što je potpuno obesmisllilo Isusova iskušenja. Ovde su ponovo soteriološke implikacije dovele do odbacivanja jutihijanizma kao jeresi; potpuno otkupljenje je zahtevalo i potpuno utelovljenje, uključujući i posedovanje slobodne ljudske volje u ličnosti Isusa Hrista.

Zaključak

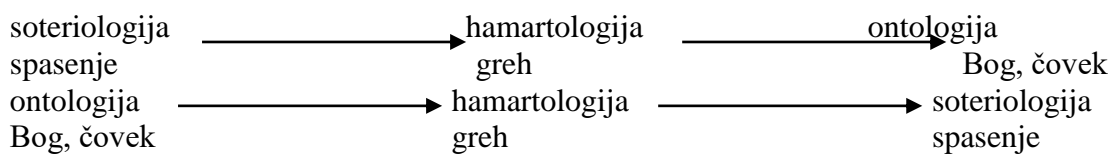
Na osnovu ove kratke analize četiri hristološke jeresi iz III i IV veka, jasno je da je osnovni test pravovernosti bilo kojeg stava u stvari bio određen njegovih soteriološkim implikacijama, tj. implikacijama po shvatanje spasenja. Drugim rečima, čak i ako je izgledalo da se kontroverze tiču Isusove ličnosti (da su ontološke po prirodi), najznačajnije pitanje je u stvari bilo kakve implikacije one imaju po naše shvatanje spasenja (soteriološke su po prirodi). Drugim rečima, bilo koji stav po pitanju Hristove prirode (ontologije), bilo božanske bilo ljudske, u suštini iza sebe ima određeno shvatanje spasenja (soteriologiju). Po meni, Biblija jasno uči da naše shvatanje Hristove ličnosti itekako ima veze sa našim shvatanje načina spasenja: Jn 17,3; Del 4,12; Rim 3,24.25; 1 Jn 5,11-13.20;

Adventističko shvatanje Hristove ljudske prirode

Hristološke diskusije među Adventistima su se kretale na relaciji pitanja da li je Isusova ljudska priroda bila Adamova ljudska priroda posle pada u greh (pala), ili ona koju je Adam imao pre pada u greh (ne-pala). Koliko je ovo zaista divizivno pitanje govori i činjenica da je magazin za propovednike *Ministry* u broju od juna 1985. godine objavio članak sa oba stava, na gornjoj polovini stranice je predstavljena prva a u donjoj polovini stranice druga opcija. Članci su potpisani pseudonimima Benjamin Rand (pre-fall) i Keneth Gage (post-fall). Ali čak i bez ovog broja magazina *Ministry*, dovoljno je samo da porazgovarate sa vernicima. U jednoj mesnoj crkvi koju jako dobro poznajem, braća iz suprotnih teoloških tabora po ovom pitanju su prestala čak i da govore jedni sa drugima; ako se susretnu na istoj strani ulice, da prelaze na suprotnu stranu, kako ne bi morali da razgovaraju jedni sa drugima; u crkvi za vreme službe, skoro da možete da vidite debelu žutu liniju povučenu po sredini crkve, a dva suprotstavljena tabora sa jedne i sa druge strane. U nekim unijama je čak došlo do izdvajanja grupa koje su učile jednu ili drugu opciju, npr. u Madjarskoj se odvojila tzv. Egervari grupa, koja je učila post-fall hristologiju. Na Zapadu se to radi mnogo kulturnije – preko nezavisnih službi; problemi nastaju kada određene nezavisne službe počnu svoju nezavisnu teologiju da unose u crkvu i odvlače braću i sestre od istine.

Kao što je bio slučaj i sa hristološkim kontroverzama u prvim vekovima hrišćanstva, diskusije o Hristovoj ličnosti su se, na prvi pogled, fokusirale na Hristovo biće (ontologija), međutim, u suštini je iza svake od ponudjenih opcija stajalo određeno shvatanje načina spasenja (soteriologija). Svaka od suprotstavljenih pozicija se trudila da dokaže svoju ispravnost egzegezom relevantnih biblijskih tekstova, kao i pozivanjem na relevantne citate iz spisa Duha proroštva.

Pri tome, svaka od opcija je zanemarivala da razmotri povezanost između Hristove božanske prirode i Njegove ljudske prirode. Lično smatram da je upravo to nedostajalo svakoj od opcija. Da budem precizniji, moja ideja jeste da je to bio neprirodan redosled sistematske teologije – da se na osnovu shvatanja plana spasenja dodje do odgovarajućeg shvatanja Hristove ljudske prirode. Prirodan redosled bi bio da se na osnovu egzegeze relevantnih biblijskih tekstova, i uzimanja u obzir relevantnih citata Duha proroštva, dodje do određenog shvatanja Hristove ljudske prirode, da bi se iz njega izvuklo ispravno biblijsko shvatanje načina spasenja.

Na osnovu svog istraživanja istorije adventističke teologije, ja sam zaključio da su najveće teološke kontroverze u istoriji adventističke teologije nastale upravo zbog ovog obrnutog redosleda kojim su se adventistički teolozi bavili sistematskom teologijom.

Hristova ljudska priroda u Bibliji

Sušтина argumenta za post-fall poziciju po pitanju Hristove ljudske prirode jeste da je Isus nekako, prilikom utelovljenja, uzeo palo *grešno telo* bez da je sam postao *grešnik*. Ova pozicija je zasnovana na predubedjenju da osoba koja se rodi sa grešnim telom ne mora da bude i grešnik (Gage, p. 3). Prema ovom shvatanju, *grešno telo* predstavlja stanje u kojem se nalazi ljudska priroda u svim njenim aspektima pod uticajem pada naših praroditelja (Gage, p. 3).

Hristova solidarnost sa grešnicima. Nekoliko biblijskih tekstova se obično navode kao biblijska podrška ideji da se Isus solidarisao sa grešnicima.

Hristovo rodjenje od device. Jevandjelisti su jednoglasni u stavu da je Isusa rodila Marija dok je bila devica. Matej ovaj događaj prikazuje iz perspektive Josifa (Mat 1,18-25). Matej jasno ističe da se „nadje da je ona (Marija) trudna od Svetog Duha“ i to „još dok se (Josif i ona) nisu bili sastali“ (18. stih). Matej čak citira starozavetno proročanstvo proroka Isaije (22-23. stiha), gde on eksplicitno ističe da će „devojka zatrudneti“ (Isa 7,14). Na kraju ovog teksta, Matej još jednom ističe da Josif „ne znadijaše za nju, dok ne rodi Sina“ (25. stih).

Luka, pak, taj isti događaj prikazuje iz perspektive Marije (Lk 1,26-38). Luka ističe da je andjeo došao „devojci isprošenoj“ (27. stih). Na andjolovu objavu da će ona da zatrudni i rodi sina (31. stih), Marija odgovara pitanjem: „Kako će to biti kad ja ne znam za muža?“ (34. stih).

Hristovo samoopisivanje kao Sina čovečjeg. Ovo je bio jedan od omiljenih načina na koje je Hristos govorio o samom Sebi (Mat 8,20; 24,27).

Pavlova analogija Adam/Hristos. Ova analogija se nalazi u Rim 5,14-19;

Svi ovi argumenti se koristi da bi se njima istakla potpuna solidarnosti Hrista za čovečanstvom. Ova solidarnost je protumačena ontološki, što znači da je na osnovu ideje o Hristovoj solidarnosti sa čovečanstvom zaključeno da je on morao nasledjem da dobije od čovečanstva grešno telo. Zato će Gage reći da „ne postoji biblijski dokaz koji bi predložio da je linija ljudskog nasledja bila prekinuta između Marije i Isusa“ (Gage, p. 3), Isto tako, on

kaže da je drugi Adam „nasledni potomak, rođen od žene“ (Gage, p. 3). Problem je u tome što ni jedan od ovih biblijskih tekstova to eksplicitno ne kaže, niti insistira na takvom tumačenju.

Dve grupe tekstova o Hristovoj ljudskoj prirodi

Kada govorimo i Hristovoj ljudskoj prirodi, možemo da kažemo da postoji dve grupe biblijskih tekstova.

Prva grupa tekstova ističe da je Isusova ljudska priroda bila kao naša ljudska priroda (Jev 2,14-18; 4,15.16; Rim 8,3; Fil 2,6-8). Kasnije ćemo detaljno razmotriti svaki od ovih tekstova (sada ćemo ih samo navesti), sa ciljem da vidimo šta oni kažu, ali i, što je jednako važno, šta oni ne kažu. Logično je zaključiti da su ovi tekstovi ključni u odbrani post-fall hristologije, jer upravo na njima i njihovom ispravnom tumačenju ona stoji ili pada.

Druga grupa tekstova govori o tome da se Isusova ljudska priroda razlikovala od naše ljudske prirode, tj, da Njegova ljudska priroda nije bila identična našoj ljudskoj prirodi u svim njenim karakteristikama, ili tačnije bar u jednoj – On nije u svojoj ljudskoj prirodi imao greh (2 Kor 5,21; 1 Jn 3,3; Jn 8,46; 14,30).

Spisi Ellen White i Hristova ljudska priroda. Tokom mog istraživanja ove veoma važne tematike, postavio sam sebi jedno veoma zanimljivo pitanje. Ako prihvatimo činjenicu da je Ellen White imala mnogo bolje razumevanje biblijskog teksta od nas ili bilo kojeg teologa, samim tim što je bila nadahnuta od Boga, za očekivati je da kod nje nema ove dihotomije. Možete misliti u kakvom sam šoku bio kada sam shvatio da iste dve grupe izjava postoje i u njenim spisima.

Evo nekih primera koje ću samo kratko prokomentarisati:

Prva grupa izjava (Hristos je bio kao mi):

O Hristu je rečeno, „I budući u agoniji, On se molio usrdnije; i Njegov znoj je bio kao da su krupne kapi krvi padale na zemlju.“ Mi moramo da shvatimo istinu o Hristovoj ljudskosti da bismo cenili istinu iz navedenih reči. Hristos nije na sebe uzeo neku pretvornu ljudskost. On je uzeo ljudsku prirodu i živeo je u ljudskoj prirodi. Hristos nije učinio ni jedno čudo u svoju korist. On je bio pogodjen slabostima, ali Njegova božanska priroda je znala šta je u čoveku. Njemu nije niko trebao da svedoči o tome. Duh mu je dat bez mere; jer je Njegova služba to zahtevala. Hristov život predstavlja savršenu ljudskost. Upravo onakvim kakvim i vi možete biti, On je bio u ljudskoj prirodi. On je uzeo naše slabosti. On nije samo uzeo obličje tela, nego je uzeo obličje grešnog tela. Njegovi božanski atributi su bili sprečeni da olakšaju Njegove duševne patnje ili Njegove telesne bolove.

Letter 106, p. 1896;

Ovo je veoma važan citat. Zapazite da sestra White u njemu jasno kaže da je Hristos uzeo stvarnu ljudsku prirodu, tj. nije se pretvarao da je čovek, nego je zaista bio čovek u pravom i punom smislu te reči. Dalje sestra White kaže da je Hristos bio „pogodjen slabostima“ kojima je pogodjen i svaki drugi čovek, te da je uzeo na Sebe „naše slabosti,“ što je značilo da nije uzeo „samo obličje tela, nego je uzeo obličje grešnog tela.“ O slabostima koje je Hristos uzeo na Sebe i o očiglednoj aluziji na tekst u Rim 8,3; nešto kasnije.

Hristova ljudskost je dostigla najdublje dubine ljudskog jada, i identifikovala se sa slabostima i potrebama palog čoveka; dok se Njegova božanska priroda držala večnog.

Australasian Signs of the Times, 20. oktobar 1913, članak „Aid for the Tempted“;

Hristova ljudska priroda je bila kao naša, i On je još jače osećao patnje, jer je Njegova duhovna priroda bila slobodna od svake mrlje greha. Zbog toga su Njegove želje za uklanjanje patnje bile jače nego što ikoje ljudsko biće može da iskusi. Koliko je snažna bila želja Hristove ljudskosti da izbegne nezadovoljstvo povredjenog Boga, koliko je Njegova duša

žudela za olakšanjem, otkriveno je u rečima, „O Oče, ako je moguće da me mimoidje ova čaša, da je ne pijem, ali tvoja volja neka bude.“

Signs of the Times, 9. decembar 1897, članak „In the Gethsemane“;

Ovde sestra White jasno kaže da je Hristova ljudska priroda bila „kao naša“ iako „slobodna od svake mrlje greha.“ Već ovde se jasno nagoveštava da je između Hristove ljudske prirode i naše ljudske prirode itekako postojala razlika, iako to ne umanjuje činjenicu da je Hristos bio u potpunosti čoveka kao i mi.

Od pada u greh ljudska rasa je gubila u visini i u fizičkoj snazi, i tonula je na skali moralne vrednosti, do perioda Hristovog dolaska na zemlju. Da bi uzdigao palog čoveka, Hristos je morao da ga dosegne tamo gde se on nalazio. On je uzeo na Sebe ljudsku prirodu, i poneo je sve slabosti i nedostatke ljudske rase. On koji nije iskustveno poznavao greh, postao je greh zbog nas. On je ponizio Sebe do najnižih dubina ljudske nesreće, da bi mogao biti kvalifikovan da dosegne čoveka, i izvuče ga iz degradacije u koju ga je greh uvukao.

Review and Herald, 28. juli 1847;

Ovo je isto tako važan citat. U njemu se jasno kaže da je Hristos „uzeo na Sebe ljudsku prirodu“ i da je tako „poneo sve slabosti i nedostatke ljudske rase,“ ali da „nije iskustveno poznavao greh,“ što znači da nije nikada počinio ni jedan greh. Samim tim, ako ga nije počinio, greh nije mogao da njegovoj prirode da ostavi mrlju koja je išla dublje od nevinih slabosti i nedostataka ljudske rase. Ali o ovome u više detalja kasnije.

Druga grupa izjava (Hristos se razlikovao od nas):

Tokom Svog života na zemlji, Hristos je razvio savršeni karakter; On je pokazao savršenu poslušnost zapovestima Svog Oca. Dolazeći na svet u ljudskom obličju, postajući podložan zakonu, otkrivajući ljudima da je poneo njihove slabosti, njihove žalosti, njihovu krivicu, On nije postao grešnik. Pred farisejima On je mogao da kaže, „Koji me od vas kori za greh?“ Ni jedna mrlja greha se nije nalazila na Njemu. On je stajao pred svetom kao Jagnje Božje, bez mane.

Sons and Daughters of God, p. 25;

Sasvim je jasno da sestra White želi da Hrista zadrži potpuno odvojenog od bilo kakvog iskustvenog greha. Ona kaže da On „nije postao grešnik“ i da se „ni jedna mrlja greha nije nalazila na Njemu.“ Ona uporno ističe činjenicu da je Hristos bio „bez mane“ i upravo to je najveća razlika između Njegove ljudske prirode i naše – naša je uprljana grehom, Njegova nije bila; bila je apsolutno čista od bilo kakvog greha počinjenog bilo delom, mišlju ili rečju.

U sred nečistote, Hristos je održao čistotu. Sotona nije mogao da je uprlja ili izopači. Njegov karakter je otkrivao savršenu mržnju prema grehu. Njegova svetost je navaljivala na Njega sve strasti pokvarenost sveta, jer je svojim savršenim životom On na svet bacao stalni ukor, i pokazao suprotnost između greha i čiste, bez mane pravednosti Onoga koji nije znao za greh. Ta nebeska čistota je nervirala palog neprijatelja kao što ništa drugo nije moglo da učini, i on je iz dana u dan sledio Hrista, upotrebljavajući ljude koji su tvrdili da imaju superiorniju čistotu i poznavanje Boga, stavljajući u njihova srca duh mržnje prema Hristu, i kušajući Njegove učenike da Ga izdaju i ostave.

Signs of the Times, 10. maj 1899;

Dok je On bio slobodan i od najmanje mrlje greha, velika osetljivost Njegove svete prirode je činila kontakt sa zlom neopisivo bolnim za Njega. Ali opet, sa ljudskom prorodom na Njemu, On je susreo otpadnika licem k licu, i sam se odupro uzurpatoru svog prestola. Čak ni u misli

Hristos nije mogao biti naveden da poklekne pod silom iskušenja. Sotona u ljudskim srcima pronalazi neku tačku u kojoj može da zauzme teritoriju, neku grešnu želju koja se gaji, i kojom njegova iskušenja dobijauu svoju silu. Ali Hristos je Sebe opisao, „Knez ovog sveta dolazi, i u meni nema ništa.“ Oluje iskušenja su navalile na Njega, ali nisu mogle da Ga navedu da odustane od Svoje vernosti Bogu.

Review and Herald, 8. novembar, 1887;

U Njemu nije postojalo ništa što bi odgovaralo Sotoninom izvrtanju činjenica. On nije pristao na greh. Čak ni u misli On nije podlegao iskušenju. Isto tako može da se dogodi i sa nama. Hristova ljudska priroda je bila sjedinjena sa božanskom; On je bio osposobljen za konflikt boravljenjem Svetog Duha u Njemu.

The Desire of Ages, p. 123;

Sada dok naš Prvosveštenik posreduje za nas, mi bismo trebali da težimo da postanemo savršeni u Hristu. Čak ni mišlju naš Spasitelj nije mogao da bude naveden da podlegne sili iskušenja... Sotona nije mogao da pronadje ništa u Sinu Božjem što bi mu omogućilo da odnese pobjedu. On je održao zapovesti Svog Oca, i nije bilo greha u Njemu koji bi Sotona mogao da iskoristi kao svoju prednost. To je stanje u kojem moraju da budu oni koji bi trebali da prodju kroz vreme nevolje.

The Great Controversy, p. 623;

Sin Božji je napadan na svakom koraku od strane sila tame. Nakon Njegovog krštenja Njega je odveo Duh u pustinju, i trpeo je iskušenja četrdeset dana. Pisma su mi dolazila u kojima je pisalo da Hristos nije mogao da ima istu prirodu kao i čovek, jer ako je imao, On bi pao pod istim iskušenjima. Ako On nije imao ljudsku prirodu, On ne bi mogao da bude naš primer. Ako On nije uzeo učešća u našoj prirodi, On ne bi mogao da bude kušan kao što je čovek bio. Ako za Njega nije bilo moguće da poklekne u iskušenju, On ne bi mogao da bude naš pomoćnik. Svečana je stvarnost da je Hristos došao da bije bitke kao čovek, u korist čoveka. Njegova iskušenja i pobjede nam govore da čovečanstvo mora da kopira Original; čovek mora da postane sudeonik u božanskoj prirodi...

Ali plan Božji, napravljen za spasenje čoveka, zahtevao je da bi Hristos trebao da može da iskusi glad, i siromaštvo, i svaku fazu u ljudskom iskustvu. On je izdržao iskušenja, silom koja je i čoveku na raspolaganju...

Hristos je došao da bi bio naš Primer, i da nam otkrije da i mi možemo biti sudeonici u božanskoj prirodi. Kako? Tako što ćemo izbegavati pokvarenost koja je u svetu. Sotona nije izvojevao pobjedu nad Hristom. On nije stavio svoju stopu na dušu Otkupitelja. On nije povredio Njegovu glavu, iako je ujeo petu. Hristos je svojim primerom učinio očiglednim da čovek može stajati snažno. Čovek može imati silu da se odupre zlu – silu kojom ni zemlja, ni smrt, ni pakao ne mogu da ovladaju; silu koja će ih postaviti tamo gde oni mogu pobediti kao što je Hristos pobedio.

Review and Herald, 18. februar, 1890;

Uzimajući na Sebe čovekovu prirodu u njenom palom stanju, Hristos nije ni najmanje učestvovao u Njenom grehu. On je bio podložen slabostima i nemoćima kojima je čovek okružen... On je bio dodirnut osećanjem naših slabosti, i bio je u svemu kušan kao i mi. A opet, On „ne znadijaše za greh“. On je bio Jagnje „bez mane i bez mrlje“.

Mi ne bismo trebali da imamo pogrešne slutnje u pogledu savršene bezgrešnosti Hristove ljudske prirode. Naša vera mora biti inteligentna vera koja se oslanja na Isusa sa punim poverenjem, u punoj savršenoj veri u otkupiteljsku žrtvu.

Signs of the Times, 9. juni 1898;

Osim ako postoji mogućnost za padom, iskušenje nije iskušenje. Iskušenje se pobjedjuje kada je čovek pod jakim uticajem da učini zlo delo i, znajući da ga može učiniti, odupre se verom, čvrsto se oslanjajući na božansku silu. To je bila borba kroz koju je Hristos prošao. On ne bi mogao da bude kušan u svemu kao što je kušan čovek, ako nije postojala mogućnost za Njega

da padne. On je bio slobodan, stavljen na probu, baš kao što je bio i Adam, i kao što je svaki čovek. U Njegovim poslednjim satima života, dok je visio na krstu, On je iskusio najveći stepen onoga što čovek može da iskusi kada se bori protiv greha. On je shvatao kako zao čovek može da postane podlegavši grehu. On je shvatao užasne posledice prestupa Božjeg zakona, jer je greh celog sveta bio na Njemu.

Youth Instructor, 20. juli 1899;

Možda se sada pitate kako je ovo moguće. Pa jednostavno, teško mi je da prihvatim da je sestra White govorila, pisala, i verovala bilo šta drugo osim Biblije. I još nešto, upravo hristološke izjave sestre White su me najdublje osvedočile da je ona bila nadahnuta od Boga, jer se možda baš u njima najbolje vidi da je njeno znanje znatno prevazilazilo znanje jedne žene koja nije imala nikakvo zvanično teološko obrazovanje, koja čak nije ni završila osnovno školovanje zbog nesreće koja se dogodila u četvrtoj godini njenog školovanja, a koju je mlada Ellen jedva preživela. Znamo da su biblijski pisci bili nadahnuti u biranju ljudskih reči kojima su opisivali događaje ili prizore koje su videli, tako da je svaka reč koja je upotrebljena u Pismu sigurno sa najvećom pažnjom odabrana. Ono što je zapanjujuće jeste činjenica, naročito u hristološkim izjavama sestre White, da se jasno primeti izuzetna pažnja prilikom izbora reči kojim bi izrazila određeni stav, kao i sposobnost da piše sa jasnim razlikovanjem nijansi u značenju i sa smislom originalnog teksta, iako je sigurno da ona nije poznavala niti koristila originalne jezike na kojima je Biblija bila pisana. Tokom ovog našeg istraživanja, potrudicu se da uvek to jasno pokažem.

Ispitivanje obe opcije

Hajdemo sada da detaljnije ispitamo svaki od dva ponudjena odgovora po pitanju Hristove ljudske prirode. To ćemo uraditi tako što ćemo detaljnije izanalizirati sve ključne tekstove koji se koriste u njihovu odbranu. Pa da krenemo redom. Da vidimo prvo, šta svaki od ključnih tekstova kaže, a šta ne kaže.

Ispitivanje post-fall hristologije

Jev 2,14-18:

A pošto su ta „deca“ ljudi od krvi i mesa, i On je postao čovek od krvi i mesa, sa Svojom smrću unšti onoga koji ima moć da izazove smrt, to jest djavola;

I da oslobodi sve koji su zbog straha od smrti ceo život bili podložni ropstvu.

Jer On zaista ne pomaže andjelima, već pomaže Avramovom potomstvu.

Zato je u svemu morao da postane poput Svoje „braće,“ da bude milosrdan i veran kao prvosveštenik u Božjoj službi, kako bi prineo žrtvu pomirenja za grehe naroda.

A pošto je i sam trpeo kad je bio iskušavan, On može priteći u pomoć svima koji su u kušanjima.

Novi savremeni prevod

U 14. stihu nam se prvo kaže da „deca imaju telo i krv“ (Daničić/Karadžić), tj. da su „ljudi od krvi i mesa.“ Šta ova fraza konkretno govori? A šta ne govori? Grčka reč *κεκοινώνηκεν* znači „imali su zajedničko učešće u nečemu, saučestvovali su, imali su nešto što im je bilo zajedničko“. To nešto je, kaže tekst, „telo i krv“. Osim ovde, fraza „telo i krv“ se pojavljuje još tri puta. U Mat 16,17; Isus, nakon Petrovog priznanja Hrista za Mesiju i Sina Boga života u Cezareji Filipovoj, kaže Petru da mu to nisu javili „telo i krv“ nego Njegov Otac sa neba. Drugim rečima, ispravna teologija je nebeskog porekla i dolazi direktno od Boga. Apostol Pavle ističe da „telo i krv“ ne mogu da udju u večnost, tj. u Božje carstvo zbog toga što su propadljivi. Zbog toga mora doći do preobraženja (1 Kor 15,50). Pavle isto tako u Gal 1,16; kaže da potvrdu svog apostolskog poslanja nije tražio od „tela i krvi,“ tj. od ljudi nego direktno od Boga koji ga je u službu i pozvao.

U jevrejskoj kulturi izraz „telo i krv“ je bio uobičajen način za označavanje čovečanstva kao celine ili ljudi kao pojedinaca. Drugim rečima, ono što je apostol Pavle

rekao jeste da sva deca imaju identičnu ljudsku prirodu. Ovaj stih nam ne govori ništa o tome kakva je ta ljudska priroda bila, tj. koje je osobine imala.

Sledeći stih iz ovog konteksta koji nam je jako interesantan je 17. stih. U njemu apostol Pavle kaže da Hristos „beše dužan u svemu da bude kao braća“ Grčka reč ὀφείλεν (ofeilen) znači „moraše, trebaše, bi dužan“. Ideju obaveze, iako upotrebljava drugu grčku reč, najjasnije ističe Jovan u svom jevandjelju. Na tri mesta u jevanejelju, Jovan kaže da je Isus nešto morao: On je morao da prodje kroz Samariju (Jn 4,4); Sam Isus je rekao da je morao da čini dela Onoga koji Ga je poslao (Jn 9,4). Isus mora dovesti i druge ovce koje nisu iz „ovoga stada“ (tj. neznabošce) da bi bili jedno stado sa obraćenicima iz jevrejstva (Jn 10,16).

Drugim rečima, Isus je bio vezan svojom službom, božanskim planom spasenja. Ako je zaista voleo grešnike, a znamo da jeste, onda, da bi čitav plan spasenja uspeo, On je „morao“ da mi ne bismo morali. On je morao da se utelovi i na Sebe uzme ljudsku prirodu, On je morao da živi ljudskim životom na zemlji, On je morao da propoveda i isceljuje, On je morao da bude uhapšen od strane Jevreja i predan Rimljanima, On je morao da bude nevin osudjen, On je morao da da svoj život za grešnike, On je morao da umre na krstu, On je morao treći dan da vaskrsne i vaznese se za nebo, gde opet mora pred svojim nebeskim Ocem, da primenjuje svoje zasluge na slučaj svakog grešnika. I na kraju, On će morati jednog dana da se vrati po Božje verne i odvede ih sa Sobom na nebo. To je plan spasenja i da bi on uspeo, svaki korak u sklopu tog plana mora da bude završen.

Između ostalog, Isus je morao „u svemu da bude kao braća“. E sada nailazimo na jednu veoma zanimljivu grčku reč u kontekstu našeg proučavanja. To je reč ὁμοιωθῆναι, koja znači „biti kao, nalikovati, ličiti“. Dakle, apostol Pavle ovde jednostavno kaže da je Hristos, da bi se kvalifikovao za poziciju našeg Prvosveštenika, morao da bude KAO, da NALIKUJE, da LIČI na braću. Reč ὁμοιωθῆναι (homoiotenai; aorist I, infinitiv pasiva od ὁμοιωώ (homoiōō) što znači „kao, sličan, nalik,“ dakle sličnost u manjem ili većem stepenu, nikada istovetnost) stoga ne može da označava potpunu identičnost, nego sličnost (manju ili veću). Istu reč će apostol Pavle upotrebiti i u Rim 8,3; ali o tome za koji trenutak.

Kada za nekoga kažemo da liči na neku drugu osobu, mi ne mislimo da je on identičan toj osobi, nego da veoma lični na nju. Iako 18. stih jasno kaže da je Isus stradao i da je bio kušan kao i mi, to ne znači da je Isus imao iskustva identična našim u svakom pogledu. To jednostavno znači da su Isusova stradanja i iskušenja morali da budu reprezentativni, tj. da moraju u principu da uključe sve od čega i svaki drugi čovek strada i u čemu je kušan. Po snazi, Isusova stradanja su morala da budu u punoj meri kao i stradanja i iskušenja bilo kojeg drugog čoveka, možda čak i jača, jer je On imao nešto što mi nemamo – božansku prirodu, tj. božanske atribute koje je mogao da nezavisno iskoristi. Ali da je to uradio, plan spasenja bi propao, jer bi onda Sotona rekao da je Isus iskoristio nešto što mi nemamo da bi pomogao sam Sebi.

Pitanje: Da li onda Jev 2,14-18; u sebi sadrži ideju da je Isus, u svojoj ljudskoj prirodi bio potpuno identičan bilo kojem drugom čoveku? Ne, ni u kom slučaju. Apostol Pavle je pažljivo izabrao reči koje će upotrebiti da bi izrazio ovu činjenicu. Čak šta više, on je konzistentan u ovome u svim svojim spisima. Ovo ni u kom slučaju ne umanjuje Hristovu ljudskost. On je morao da postane u potpunosti čovek, kompletno i potpuno, tako da nikada ne bi moglo da se kaže da Mu je bilo koje iskušenje ili stradanje, sa kojima se bilo koji drugi čovek suočavao, bilo strano.

Drugim rečima, post-fall hristologija pada već u ovom prvom od ključnih tekstova koje oni koriste u odbranu svojih stavova, jer jasno ističe činjenicu da je Isus Hristos, u svojoj ljudskoj prirodi bio KAO i svi drugi ljudi, ne identičan, nego onoliko sličan koliko je to bilo moguće da bude i koliko je bilo potrebno da bude da bi mogao da iskusi svako stradanje i iskušenje sa kojima se suočavaju obični ljudi, a ipak dovoljno različit da ne bio bio grešnik kao što smo mi.

Sledeći tekst je iz iste poslanice i nalazimo ga u **Jev 4,15.16**:

Jer nemamo poglavara sveštenečkog koji ne može postradati s našim slabostima, nego koji je u svačemu iskušao kao i mi, osim greha.

Da pristupimo, dakle, slobodno k prestolu blagodat, da primimo milost i nadjemo blagodat za vreme kada nam zatreba pomoć.

Karadžić/Daničić

Ako se post-fall hristolozi nadaju da će im ovaj tekst pomoći u rešavanju problema u koji su upali sa prvim tekstom, onda bi trebali da razmisle ponovo. Tekst jasno i glasno kaže da imamo Prvosveštenika „koji je u svačemu iskušao kao i mi, OSIM GREHA“ (15. stih). Grčki tekst sadrži ovde jednu predivnu reč, a to je reč συμπαθησαι (sympatesai), od koje potiče engleska reči *sympathy*, ili „saosećanje“. Grčka reč upravo to govori, naš Prvosveštenik je „saosećao sa nama, proživljavao sa nama“.

Drugim rečima, Isus je, kroz svoju ljudsku prirodu, iskusio sve slabosti koje su uobičajene za svakog čoveka. Isus saoseća sa nama u svim našim teškoćama sa kojima se suočavamo kao iskreni hrišćani. Upravo u tome je i bila svrha utelovljenja – da Bog može da se toliko približi čoveku, da može da iskusi iste probleme i poteškoće, ista iskušenja, koje tokom svog života iskusi i svako drugo ljudsko biće.

Na neki misteriozan način koji mi možda nikada nećemo u potpunosti razumeti, naš Gospod je iskusio punu težinu svakog iskušenja koje možemo zamisliti. Medjutim, apostol Pavle, ne želeći da kaže više od onoga što je trebalo, spremno je dodao „OSIM GREHA“ (15. stih). Na drugom mestu, sam Isus je rekao o Sebi:

...Jer ide knez ovoga sveta, i u meni nema ništa.

Jn 14,30;

Čak ni u mislima Sotona kod Isusa nije mogao da pronadje ni traga nečemu što bi mogao da iskoristi protiv Njega. Sotona u Hristu nije mogao da pronadje ništa što bi mogao da iskoristi u svojim prevarama. U svemu je Hristos bio kao mi, osim u grehu. A to je već dovoljno velika razlika između Hristove i naše ljudske prirode, tako da ni ovaj tekst ne kaže da je Hristova ljudska priroda u potpunosti bila identična našoj, bez i najmanje razlike. Još jedan pogrešan tekst, braćo post-fall hristolozi.

Kakva je situacija u Rim 8? **Rim 8,3**; Ovde apostol Pavle kaže je Bog poslao svog Sina „u obličju tela grehovnoga“ (Rim 8,3). Da vidimo prvo šta bi to bilo „telo grehovno“ ili grešno telo. U ovom tekstu ponovo imamo na delu božansko nadahnuće koje je delovalo na apostola Pavla i pomoglo mu u izboru najpogodnije reči ili izraza za izražavanje teološke istine. Da je apostol Pavle rekao da je Hristos došao „u grešnom telu“, to bi Hrista učinilo grešnikom, a u prethodnom poglavlju je upravo dokazao da „grešno telo“ ne može da pobedi greh (Rim 7,15-25). Da je apostol Pavle rekao da je Hristos došao u „grešnom telu“ to bi i Njega stavilo u poziciju da Mu je potrebno spasenje, a to bi Ga deklariralo nepodobnim da spase nas. Da je rekao da je Hristos došao „u obličju tela“ on bi tvrdio isto što su tvrdili i docetisti u III veku – da Hristovo telo nije bilo doslovno telo, nego se ljudima koji su imali priliku da Ga vide samo činilo da je ono bilo fizičko telo.

Rim 7 je toliko moćan tekst, da se samo na osnovu njega može napraviti čitava serija teoloških propovedi. Ali iz njega je jedno jasno – našim telom vlada greh i da bi mogli da ga stavimo pod kontrolu moramo da dopustimo Bogu da preko našeg uma ima kontrolu nad našim telom, pri čemu nam Bog uvek ostavlja slobodu da u jednom trenutku odlučimo drugačije. Grčku reč σαρκς (sarks) ovde označava telesnu, nižu ljudsku prirodu, koja je u suprotnosti sa duhovnom prirodom (Gal 5,16-21). Dakle, mi budući i samo grešni, ne

možemo da kontorlišemo našu grešnom ljudsku prirodu; to mora da uradi Bog za nas i u nama, posredstvom našeg uma kontrolisanog od strane Svetog Duha.

Pošto smo protumačili izraz „grešno telo“, da sada pristupimo tumačenju izraza „obličje“. Ovde apostol Pavle upotrebljava grčki izraz ἐν ὁμοιώματι (en homoiomati), gde je ἐν (en) predlog koji znači „u“ a reč ὁμοιώματι (omoiomati; dativ jednine od ὁμοίωμα (homoioima) znači „slično nečem“. Drugim rečima, apostol Pavle je ovde rekao da je Hristos uzeo telo koje je slično našem, opet ne u potpunosti identično.

U sekularnom grčkom jeziku se ova reč retko upotrebljava. Koriste je Platon, Aristotel i Epikur, ali uvek kada žele da istaknu sličnost. Reč ὁμοίωμα (homoioima) je uobičajena u Septuaginti (LXX). U 2 Moj 20,4; 5. Moj 4,16; i Is 40,19; ova reč se upotrebljava u značenju „kopija“ koja je napravljena slična nečem drugom i odgovara u potpunosti originalu, ali je ipak kopija i nije original; dakle, samo je veoma slična originalu, ali nije identična u potpunosti.

U Rim 8,3; apostol Pavle kaže da je Hristos stvarno bio čovek. On je nosio fizičko telo sačinjeno po uzoru na ljudsko telo koje je trpelo pod ropstvom grehu 4000 godina. Spolja gledano, On se ni po čemu nije razlikovao od drugih ljudi. Međutim, uprkos svoj sličnosti između Hristovog fizičkog tela i tela ljudi postojala je jedna suštinska razlika – On je Bog koji je postao čovek „bez da je ušao u neksus ljudskog greha“ (Kittel, „ὁμοίωμα“). Kittel dalje objašnjava:

Reči ἐν ὁμοιώματι (en homoiomati) nas čuvaju od računa koji Pavle nije želeo da napravi, naime, da je Hristos postao potčinjen sili greha i da je u stvari pogrešio. Za Pavla Hristos je bezgrešan. Greh koji je bio vezan za fizičko telo koje je On uzeo, nije imao silu nad Njim. ὁμοίωμα (homoioima) prema tome označava dve stvari, prvo sličnost u izgledu, i drugo različitost u suštini.

Kittel

U čemu se telo koje je Hristos uzeo razlikovalo od tela koje ima bilo ko od nas? Da se razumemo, Isus je došao na ovu zemlju tako što je Njegovo božanstvo bilo zaklonjeno (ali prisutno, aktivno uz Očevu dozvolu) ljudskom prirodom, kako bi On mogao da dosegne palog čoveka i da komunicira sa nama u našem palom, grešnom stanju. Međutim, da bi to mogao, Isus nije morao da se poistoveti palom ljudskom prirodom. To će nam postati još jasnije kada budemo razmatrali dalje tekstove. Jedina razlika između Hristove i naše ljudske prirode, i to apostol Pavle jasno kaže, jeste greh – Hristos ga nije iskustveno imao na sebi. U zaključku, mogli bismo da kažemo da je Hristos uzeo na sebe grešno telo koje je bilo najbližnje moguće našem grešnom telu, a da ne bude ukaljeno grehom. Apostol Petar za Hrista kaže da On „greha ne učini, niti se nadje prevara u ustima Njegovim“ (1 Pet 2,22). Dakle, opet govorimo i razlici, a ne o potpunosti istovetnosti.

Svakako, jedan od najpoznatijih hristoloških tekstova u celoj Bibliji je tekst u Fil 2,6-11; ali za potrebe ovog našeg istraživanja obratićemo pažnju samo na stihove od 6. do 8. Pre svega, u 6. stihu nam se kaže da je Hristos, pre utelovljenja, bio „u obličju Božjem“ (6. stih). Ovde se pojavljuje grčka reč μορφή, koja u kontekstu u kojem se ovde pojavljuje označava sve one attribute i karakteristike koji Boga čine onim što jeste – božanskim bićem. Sve te osobine i attribute je posedovao i Hristos pre utelovljenja, što Hrista čini ontološki jednakim Bogu Ocu i u isto vreme različitim od svih stvorenih bića. Hristos je pre utelovljenja bio biće najviših ontoloških visina.

Ali, u jednom trenutku u istoriji svemira, nešto zapanjujuće fantastično se dogodilo. Taj Hristos, koji je bio onološki jednak Bogu Ocu, „uzeo obličje sluge“. na grčkom ovde imamo frazu μορφήν δούλου λαβών (morfe dulou labon). Drugim rečima, ono što apostol Pavle ovde želi da kaže jeste da je u jednom trenutku istorije svemira, Hristos, budući božansko biće ontološki jednako sa Bogom Ocem, svoju božansku prirodu zaogrnuo

ljudskom prirodom. On je Bog koji je postao čovek, tj. postao biće koje je posedovalo sve osobine i atribute i Boga i čoveka. Tekst čak naziva taj proces usvanja druge prirode, koju do tada nije posedovao, od strane Hrista, procesom pražnjenja (na grčkom ἐκένωσεν (ekenosen)) Sebe od samog Sebe. Preuzimanje ljudske prirode, sa svim karakteristikama i atributima koji su neophodni da bi ona bila to što jeste, je u stvari bilo posledica tog „ispražnjivanja“ ili, kako je kod nas prevedeno, „ponižavanja“.

Šta ovo konkretno znači u kontekstu našeg proučavanja? Hristos je, prilikom utelovljenja, ne prestavši da bude u potpunosti Bogom, postao u potpunosti čovek. Pri tome, niti je uzimanje ljudske prirode na bilo koji način umanjilo Hristovo božanstvo, niti je zadržavanje božanske prirode na bilo koji način ograničilo njegovu čovečnost. Ako Hristos nije u potpunosti bio čovek, on nije mogao da umre za čoveka. Ako Hristos nije u potpunosti bio Bog, on nije mogao da spase grešnika. Utelovljenje je omogućilo da Bog umre za grešnika i spase ga.

Na osnovu svega što smo do sada izneli, minimalno što možemo da kažemo jeste da post-fall hristologija, tj. potpuna istovetnost Hristove ljudske prirode sa našom ljudskom prirodom nije baš najbolje tumačenje koje proizilazi iz onoga što nam kaže biblijski tekst. Ako uzmemo ovaj ekstremni smisao potpune istovetnosti, onda je logično zaključiti da su i Hristova iskušenja bila identična našim.

To je jedini logičan zaključak, naročito ako se uzme u obzir ono što kaže Jakov: Jak 1,14; Ako je Isusova ljudska priroda bila u potpunosti istovetna sa našoj (što smo videli da nije slučaj), i ako je Hristos bio kušan u potpunosti isto kao i mi, onda to automatski znači da je, na osnovu teksta u Jak 1,14; Isus posedovao „slasti“ – u grčkom originalu ovde stoji ἰδίας ἐπιθυμίας, što znači „sopstvena želja za zabranjenim“.

Izvor svih iskušenja je čovekova urođena želja za zlom. Svaka osoba ima takve želje koje su svojstvene njenoj ličnosti, koje su utemeljene u njenom ličnom temperamentu i iskustvima. Upravo te želje za zlom su ono za šta se Sotona veže kada želi da nas pridobije i iskoristi za svoje ciljeve. Međutim, ne postojanje takvih želja ne negira činjenicu da je Sotona realno biće i da su iskušenja koja ona pušta na nekoga realna iskustva. Isus je bio kušan i Njegova iskušenja su bila realna iskustva, iako nije u sebi imao tih želja za zlim, kao što ćemo kasnije videti.

U svakom slučaju, ono što smo u dosadašnjoj analizi videli, jeste da je post-fall hristologija kriva za jedno, a to je potpuno zanemarivanje tekstova koji nedvosmisleno ukazuju na činjenicu da je postojala sasvim jasno određena razlika između ljudske prirode kakvu ima Hristos nakon utelovljenja i one koju ima svaki čovek nakon Adamovog pada u greh i koji smo dobili nasleđstvom, ne zbog toga što i mi nosimo krivicu za Adamov greh (to bi bilo katoličko učenje o otačkom grehu) nego jednostavno zbog toga što Adam nije mogao ni jednu drugu prirodu da prenese svom potomstvu u nasleđstvo osim grešne i ukaljane grehom.

Post-fall hristolozi veruju da Isus nikada i ni na koji način (bilo u reči, mislim ili delima) nije počinio ni jedan greh, tj. nikada ni na koji način nije pogrešio. Ovo njihovo verovanje je opravdano samo ako imamo određeno shvatanje greha – ono po kojem se greh sastoji isključivo iz dela, jer je takva definicija greha jedina logična ako smatramo da je Isus utelovljenjem uzeo učešće u svim karakteristikama ljudske prirode, uključujući i urođene zle želje koje su meta iskušenja kojim Sotona želi da pobedi čoveka, iako samo nisu preduslov mogućnosti iskušenja kao takvog. I pored toga što je Isus na sebe uzeo ljudsku prirodu sa svim našim zlim težnjama ka grehu, kazaće post-fall hristolozi, Isus ni jednom i ni na koji način nije pogrešio.

Soteriološke implikacije. Soteriološke implikacije post-fall hristologije su utemeljene pre svega na post-fall razumevanju greha. Shvatanje da neko može da poseduje grešne

sklonosti a da ne bude grešnik, iako biblijski netačno, podrazumeva određeno razumevanje greha. Ovakvo shvatanje može biti opravdano isključivo ako se greh definiše kao delo.

Post-fall teolozi su tu spremni sa biblijskom definicijom greha: **1 Jn 3,4**; Neki Adventisti imaju, u kontekstu definisanja greha, određeni balast koji se zove „Duh proroštva“, jer Ellen Whirte kaže:

Naša jedina definicija greha je ta koja je data u Božjoj reči; on je “prekršaj zakona;” on je delovanje principa koji je u sukobu sa velikim zakonom ljubavi koji je u temelju božanske vladavine

The Great Controversy, p. 492;

Da se razumemo, definisati greh kao delo nije pogrešno, ali je takva definicija greha previše ograničena, i biblijski ali i teološki. Da vidimo, da li postoji još neki biblijski tekst koji na bilo koji način definiše realnost greha? Na primer, apostol Pavle piše: **Rim 14,23**; Drugim rečima, ovde aposol poručuje onima koji su jednom bili upoznati sa osnovnim postulatima hrišćanske vere, i nakon toga su počeli da sumnjaju. Ako ta sumnja preraste u delovanje, onda oni čine greh, jer čine nešto što nije u skladu sa njihovom verom. Drugim rečima, greh nije samo delo koje je jasan prekršaj Božjeg zakona, nego i bilo koje delo koje je učinjeno nasuprot principima vere koju ispovedamo.

Još jedan tekst je ovde jako zanimljiv. **Jak 4,17**; Ovaj tekst funkcioniše poput zaključka Jakovljeve poruke onima koji se „hvale svojim ponosom“ a zanemaruju realne okolnosti koje mogu da dovedu i do potpuno suprotnih posledica od očekivanih. Oni kažu da uzaju šta treba da čine, ali kada u promenjenim okolnostima njihova akcija izostane, onda oni čine greh. Ako znaju šta trebaju da čine po veri, a ne čine, onda je to greh, tj. ne čineći ono što znaju da je dobro učiniti u datim okolnostima oni čine greh. Sada smo već došli do toga da greh uključuje kako činjenje onoga što je suprotno zakonu, ili suprotno principima vere koju ispovedamo, tako i nečinjenje u okolnostima kada se to od nas očekuje i kada znamo šta je dobro da učinimo u tim okolnostima.

Ako naše definisanje greha ograničimo samo na čin kršenja Božjeg zakona, onda imamo problem kako da u tu definiciju greha uskladimo sa Isusovim rečima iz **Mat 5,21.22.27.28**; Ni u jenom od ova dva slučaja još nije učinjeno samo delo prekršaja Božjeg zakona, međjutim Isus i mržnju i pomisao deklariše kao greh. Drugim rečima, da bismo u našu definiciju greha uklopili sve ove tekstove iz Biblije koji bliže objašnjavaju pta je to greh, onda bismo morali da je znatno proširimo i van granica dela kršenja Božjeg zakona.

Ovakvo definisanje greha dovodi do razvijanja perfekcionista soteriologije (teologije spasenja), što je upravo smer u kojem je otišla Adventistička crkva u periodu nakon 1888, a naročito u prvoj polovini XX veka.

Ovakva ograničena definicija greha dovodi još i do razvijanja legalističkog shvatanja Božjeg zakona i razumevanja plana spasenja, jer ako je greh isključivo delo kršenja Božjeg zakona, onda će biti spasen svako ko ne učini ni jedno takvo delo. To onda postaje opravdanje i spasenje delima, a ne verom što je jasno biblijsko učenje: **Rim 3,28**; **Gal 2,16**;

Uz to, tvrditi da je Isus prilikom utelovljenja na Sebe uzeo ljudsku prirodu koje je u potpunosti identična našoj automatski insistira na soteriološkom pitanju: Kako je onda On mogao da nam bude Spasitelj i da umre za nas? Odgovor zavisi od našeg shvatanja spasenja tj. od odgovora na pitanje: od čega nas to zaista Isus spasava? Post-fall hristolozi će na ovo pitanje odgovoriti da nas Isus spasava od greha koje smo počinili pre prihvatanja Hrista za ličnog spasitelja, i to je opravdanje odnosno nešto što mi samo ne možemo za zaradimo niti zaslužimo te nam je potrebna vera u Hristove zasluge. Nakon toga se mi posvećujemo svojim delima poslušnosti, a taj proces se završava dostizanjem bezgrešnog savršenstva u iskustvu poslednje generacije vernih pred drugi Hristov dolazak. Ali o ovom pitanju i odgovoru na Njega će kasnije biti više reči.

Ispitivanje pre-fall hristologije

Pre-fall hristologija polazi upravo od ove znatno šire definicije greha, i greh definiše kao stanje u kojem se čovek nalazi a koje za posledicu ima činjenje pojedinačnih greha, bez obzira da li su to dela prekršaja Božjeg zakona, dela nevernosti ili ne činjenje dela za koja smo znali da ih trebamo učiniti u datim okolnostima. Medjutim, pre-fall hristologija tvrdi da je posedovati palu, grešnu prirodu isto što i biti grešnik. Budući da Biblija jasno uči da Isus nije bio grešnik, onda to jedino može da znači da on prilikom utelovljenja nije na sebe uzeo palu, grešnu ljudsku prirodu.

U ovakvo definisanje greha i Hristovog odnosa prema njemu, pre-fall teolozi uključuju i koncept jedinstvenosti Isusa Hrista kao jedinorodnog Sina Božjeg: **Jn 3,16**; U ovom tekstu se pojavljuje grčki izraz $\nu\acute{\iota}\omicron\nu\ \tau\acute{\omicron}\nu\ \mu\omicron\nu\omicron\gamma\epsilon\nu\eta\acute{\iota}$, što znači „Sina jedinorodnoga“ i sasvim jasno je upotrebljen za Isusa Hrista. Reč $\mu\omicron\nu\omicron\gamma\epsilon\nu\eta\acute{\iota}$ je složenica od dve grčke reči – $\mu\omicron\nu\omicron\varsigma$ (monos) /grč./ = jedan i $\gamma\epsilon\nu\omicron\varsigma$ (genos) /grč/ = vrsta. Drugim rečima, izraz $\mu\omicron\nu\omicron\gamma\epsilon\nu\eta\acute{\iota}$ može da se prevede samo kao „jedinog te vrste“. Da je Jovan hteo da kaže da je Isus bio jedini koji je rođen od Boga, onda bi On rekao $\mu\omicron\nu\omicron\gamma\epsilon\tau\acute{\omicron}\varsigma$, ali kao prvo, taj izraz se nigde u Novom zavetu ne upotrebljava, a kao drugo, on bi on možda obezbedio mnogo čvršći dokaz semi-arijancima koji su tvrdili da je Hristos u jednom trenutku u dalakoj prošlosti imao početak svojih dana, tj, bio rođen. To sigurno nije bila Jovanova namera.

Medjutim, da li koncept Isusove jedinstvenosti zahteva pre-fall hristologiju? Drugim rečima, da li činjenica da je Isus bio jedinstveni Sin Božji koji se od ostalih sinova Božjih razlikuje pre svega po svom začecu (začet je od S vetog Duha), zatim po svom životu (živeo je bez greha) i na kraju po svojoj smrti (Njegova smrt je bila plata na naše grehe), automatski znači da je njegova ljudska priroda kojom je zaogrnuo svoju božansku prirodu prilikom utelovljenja bila bezgrešna?

Ako uzmemo u obzir da Biblija jasno uči da Hristova ljudska priroda ipak nije bila u potpunosti identična našoj ljudskoj prirodi, što Biblija jasno uči jer Biblijski pisci su pažljivo birali reči kada su govorili u tom kontekstu kako se njihovim rečima ne pripisao smisao koji oni nisu želeli da im daju, onda ne vidimo zašto je neophodno tu različitost između Njegove i naše ljudske prirode pritisnuti do kraja i tvrditi da je Njegova priroda bila u potpunosti nedotaknuta grehom na bilo koji način? Šta konkretno znače biblijski tekstovi u kojima se jasno kaže da Isus nije imao greha?

U 2 Kor 5,21; smo čitali da Isusa „koji ne znadijaše greha, nas radi, učini grehom“. Neverovatne istine su sadržane u ovom jednom stihu, istine koje čine da se hrišćanstvo razlikuje od svih drugih svetskih religija. Činjenica da Isus „ne znadijaše greha“ je ista ona koja je izneta i u Jev 4,15. Isus nikada nije počinio ni jedan greh, bilo u reči, misli ili delu. Ovde na zemlji, On je živeo apsolutno bezgrešnim životom, životom konstantne uskladenosti sa Očevom voljom: **Jn 8,46; 14,30; 15,10; Jev 7,26**; Uzevši na sebe palu ljudsku prirodu, sa svim njenim nevinim slabostima, On je izdržao sva Sotonina iskušenja i sačuvao je bez greha tokom celokupnog zemaljskog života od Vitlejema do Golgote.

Kao takav, u Getsimaniji On je u potpunosti poistovetio sa grešnicima koje je došao da spase. Čitav njegov bezgrešan zemaljski život je vodio samo jednom trenutku – trenutku kada će zamenički poneti grehe svakog ljudskog bića na svom telu i prikovati ih za krst. Ovo je bio čas zbog kojeg je Isus i došao na zemlju: **Jn 8,20; 12,23.27; 13,1; 17,1; 18,37**; Krivica za grehe celog sveta je uračunata Njemu kao da je sve grehe On počinio: **Isa 53,3-6; 1 Pet 2,22-24**; On je bio ubrojan među grešnike, ali nisu Ga samo ljudi osudili kao krivca iako je bio nevin, nego Ga je i nebo ubrojalo među prestupnike Božjeg zakona, iako sam nikada ni na koji način nije prestupio ni jednu, ni najmanju Božju zapovest. On se toliko poistovetio sa našim grehom da je do punine osetio odvajanje od svog Oca. Bog se prema Njemu ponašao kao prema grešniku, iako On to nije bio. Isus je na krstu umro kao grešnik, iako to nije bio.

Šta je to značilo za Božanstvo? Evo jednog zanimljivog citata iz pera sestre White:

Njegova (Hristova) duša prineta je kao žrtva za grijeh. Užasna tama nužno se nadnela nad Njegovom dušom zato što je Otac uklonio od Njega svoju ljubav i naklonost; jer, On je stajao na mestu grešnika, a tu tamu svaki grešnik mora da doživi. Pravednik mora da podnese osudu i Božji gnev, ali ne iz osvetoljubivosti; Očevo srce proživljala je velika tuga dok je Njegov Sin, bez ikakve krivice, podnosio kaznu za grijeh. I zato, tokom večnih vremena, nikada više neće nastupiti odvojenost božanskih sila.

Ms 93, 1899 (SDA BC, vol. 7, p. 924);

U trenutku u kojem je Hristos doživljavao napuštenost od Boga na krstu, nešto krajnje „mučno“ se događalo sa Božanstvom. Nastupilo je nešto što Ellen White naziva „odvajanje božanskih sila“. Kada je Hristos izdahnuo na krstu, Božanstvo je doživelo „razdvajanje“ ili „raskidanje“. Takva je bila cena plaćena za naše iskupljenje, bez koje ne bi bilo sredstva za očišćenje naših grijehova. Božanstvo je iskusilo večno odvajanje grešnih stvorenja od Boga, kada je Sin bio jednostavno isključen iz ljubavi i zajednice ostalih članova Božanstva.

Ovo razdvajanje je i bilo moguće preko utelovljenja Božjeg Sina. Prilikom utelovljenja je došlo do večnog sjedinjavanja božanske i ljudske prirode u ličnosti Isusa Hrista. Ta trajna priroda utelovljenja nam ne dopušta pomisliti da je to sjedinjavanje bilo obustavljeno dok je Hristos umirao na krstu. Zbog te večne sjedinjenosti dve prirode u Njegovoj ličnosti, Božji sin je kao Bogo-čovjek doživljavao isključenost Božjeg Sina iz uzajamne ljubavi koja je u srži svetog Trojstva, nešto što je bilo nemoguće osim u utelovljenju. Ta isključenost i to razdvajanje Božanstva je predstavljalo kaznu za grehe ljudskog roda, koju je Bog iskusio žrtvujući Sebe da bismo mi mogli ponovo da se ujedinimo sa Njim. To je bilo moguće jedino preko Hrista, koji je kao naš Zamenik poneo naše grehe i zato bio isključen umesto nas iz kruga božanske ljubavi i zajednice.

U 1 Jn 3,3; shvatamo koliko je u stvari visok standard koji je Bog postavio pred svakog pripadnika Svog naroda. Jovan kaže, da svako ko se nada drugom Hristovom dolasku, treba da se „čisti, kao On što je čist“. Grčka reč ἀγνίζει (agnizei) od glagola ἀγνίζω (agnizo), koji znači „očistiti od prljavštine, pročistiti“. Grešnik ne može sam sebe da očisti, jer je prodat pod grijeh i u potpunosti zavistan od Spasitelja u postizanju te čistote. No i pored toga, čovek ima deo posla koji sam može i treba da uradi. Centralna bitka će da se vodi za svaku dušu od koje se očekuje da održi pobedonosnu veru koju je Hristos ostvario za nas i da do kraja živi verujući da je Njegova blagodat dovoljna da nas osposobi da ovladamo svakom našom slabošću: **Gal 2,20; Fil 4,13;**

Svako ko sebe smatra sledbenikom Isusa Hrista treba da teži da dostigne veoma visoko merilo čistote – a to je Hristova čistota kakvu je On održao tokom svog zemaljskog života. On je pobedio svaku ljudsku slabost u paloj ljudskoj prirodi. On je ne samo ostavio nama primer koji trebamo da sledimo i trudimo se da ga dostignemo, nego nam je dao i silu Svetog Duha koja nas osposobljava da živimo pobedničkim životom. Nakon što je u Rim 7 izneo činjenicu da grešnik ne može sam od sebe da živi pobedničkim životom, apostol Pavle postavlja pitanje i daje odgovor: **Rim 7,24.25; 1 Jn 1,9; 2,1.2;**

U Jn 8,46; nam se kaže da Isusov bezgrešan život nije bio samo nešto poznato Njegovim najbližim učenicima; za njega su znali i Isusovi neprijatelji, i upravo zbog toga se Isus i mogao pozvati za tu činjenicu. Samo nekoliko stihova ranije, Isus je jasno istakao da je Njegov život bi život stalne uskladenosti sa Očevom voljom (Jn 8,29). Uprkos svih špijuna koji su bili više puta slati da prate Isusa kako bi ga uhvatili u grijehu, ni jedna mrlja greha nije otkrivena u Isusovim stavovima ili ponašanju. Upravo njihova tišina prilikom ovog izaova potvrđuje da se Isus pozvao na svoju bezgrešnost jer je ona bila opšte poznata činjenica.

U sred nečistote sveta u kojem je živio svojim zemaljskim životom i u sred ljudi među kojima je živio, Isus je očuvao apsolutnu čistotu od i najmanje mrlje greha (Jn 14,30). Sotona, ma koliko se trudio, nije mogao da ukalja Isusovu apsolutnu čistotu. Njegova čistota

je bila ta koja je raspalila svu mržnju grešnog sveta, jer je svojim čistim životom, za svet predstavljao konstantni ukor i učinio očiglednim kontrast između grešnosti, sa jedne strane, i čistote pravednosti Onog koji „ne znadijaše greha“ (2 Kor 5,21). Ta hristova čistota je smetala kako ljudima oko njega, tako i Njegovom arhi-neprijatelju Sotoni kao ništa drugo, tako da je On sledio Hrista iz dana u dan, koristeći ljude koji su za sebe tvrdili da imaju vrhunski nivo moralne i duhovne čistote i poznavanja Boga, stavljajući u njihova srca mržnju prema Hristu, takvu da su bili spremni da Ga ubiju bez razmišljanja, i kušajući čak i Njegove učenike da Ga izdaju i napuste.

Soterološke implikacije. Pre-fall hristolozi, dakle, ne moraju da insitiraju na potpunoj istovetnosti Hristove ljudske prirode našoj ljudskoj prirodi, jer spasenje se ne zaslužuje niti zaradjuje tačnim oponašanjem Hrista ili dostizanjem merila koje je On svojim bezgrešnim životom postavio tako što se u svojoj ljudskoj prirodi opterećenom grešnim sklonostima kakve imamo i mi On borio i pobedio. Ali pre naglašavanjem različitosti Hristove ljudske prirode od naše, oni upadaju u drugu teološku zamku, u onu po kojoj je Hristos toliko različit od nas, budući da je bio i Bog i čovek, da nije ni mogao da padne u iskušenju i pogreši. Ovakvo shvatanje Hristove ljudske prirode obesmišljuje Hristova kušanja, čini ih nerealnima, budući da Isus nije mogao da padne. Upravo činjenica da je Isus bio kušan podrazumeva i mogućnost da padne. Da nije postojala realna mogućnost da Isus padne, On ne bi mogao da nam pomogne u našim iskušenjima, jer bi tada i Njegova iskušenja bila drugačija od naših: **Jev 2,17.18; 4,15.16;**

U oba ova teksta se ponavlja jedna reč – reč „pomoć“. U Jev 2,17.18; imamo predivnu sliku Isusa koji je, iako je bio na nebeskom prestolu sa Svojim Ocem, prihvatio da dodje na ovu zemlju i postane u svemu kao grešnici, iako sam nije postao jedan od njih jer nije pogrešio, kako bi njih očistio od njihovih greha. Od kada je donet plan za spasenje On je znao da će on uključiti i Njegovo stradanje, kao i mogućnost da padne u iskušenju, jer bi Sotona mogao da iskoristi nevine slabosti Hristove ljudske prirode i dovede do Njegovog pada. Medjutim, činjenica da On nije pao Ga čini sposobnim da „može pomoći“ svima onima koje Sotona kuša kako bi učinio da padnu i postanu Njegovi robovi, tj. robovi greha.

U 4,15.16; nam se kaže da za nas ne posreduje Prvosveštenik koji ne može postradati u našim nevinim slabostima koje i On poseduje u svojoj ljudskoj prirodi. On je u svačemu iskušan u čemu su kušani i svi drugi ljudi, uz samo jednu razliku – On nikada nije učinio ni jedan greh, i ne zna o grehu na osnovu sopstvenog iskustva, nego na osnovu iskustva drugih – Lucifera, Adama i Eve, kao i celog čovečanstva nakon njih. I upravo zbog toga što za nas pred Bogom Ocem, nebeskim Sudijom, posreduje takav Prvosveštenik, mi možemo slobodni o bez ikakvog straha da pristupimo prestolu blagodat i primimo od Boga milost i blagodat, kad god nam zatreba pomoć.

Samo jedna mala digresija ovde. Da li Jev 4,15.16; uči da mi na osnovu Hristovih zasluga pristupamo direktno ka Bogu Ocu? Ne! Mi pristupamo Hristu koji je pred Ocem. U vremenu u kome živimo, za vreme antitipskog Dana očišćenja, naša večna sudbina je u potpunosti zavisna od Hristovog posredovanja. Svi naši gresi su još uvek zapisani na nebu, još uvek govore protiv nas, i moraju biti izbrisani u potpunosti iz nebeskih knjiga. Hristove zasluge su garant našeg spasenja i zato Bogu možemo da pridjemo direktno samo kroz njih i kroz Njega: **Jn 10,9; 14,6;**

Tekstovi u Jev 2 i 4 su kao sitni delići mozaika, na velikoj slici Boga koji je toliko blizu nas da u potpunosti saoseća sa nama u našim stradanjima. Razume nas u potpunosti. Ovo je možda i najutešnija biblijska istina koju mogu da vam prenesem. Niko od nas nije sam. Niko od nas ne strada sam, toliko daleko od Božjih očiju i Njegovbe zainteresovanosti, da je Bog u potpunosti neobavešten i neupoznat sa tim. **2 Moj 2,24.25;** Zapazite glagole u ova dva stiha, koji kao da postepeno Boga sve više približuju blatnjavim jamama u kojima su izrailjski robovi gazili preveći blato sa plevom, da bi posle od tog blata pravili opeke. On „ču

uzdisanje njihovo“ (24. stih) i „opomenu se zaveta“ koji je sklopio sa njihovim pretcima, Avramom, Isakom i Jakovom. On zatim „pogleda sinove Izrailjeve“, kao da su uzdasi i krikovi izmučenih Izrailjaca robova došli do Božjeg uha, što je izazvalo da ih potraži svojim okom. I kada ih je spazio, on ih „vide“. Prosto imate utisak da Bog menja uveličanje na svom teleskopu kako bi što bolje video šta se godaja u blatnim jamama.

Idemo sada u 2 Moj 3,7; Tekst kaže da Bog „dobro vide“ nevolju u kojoj su bili pripadnici Njegovog naroda. Sigurno je taj prizor krajnje bespomoćnosti duboko dirnuo Božje srce. Glasovi mučenika u blatu nisu samo zaparali Božje uši, nego su zasekli i u Njegovu dušu tako da je Njegovo srce krvarilo. I onda, šta Bog čini? Poseže svojom rukom da izvadi Izrailjce robove iz blata, samo da bi omogućio nastojnicima da svojim grubim bičevima još više kopaju po njihovim već izranavljenim ledjima? Ne!

Bog čini nešto za nas ljude još uvek neshvatljivo. Bog u tekstu kaže „poznah muku njegovu“. Ovde se pojavljuje jedan veoma zanimljiv jevrejski glagol, glagol יָדָעָה (idothi) od יָדָע (haiad) što znači „poznati“. Isti glagol se nalazi i u 1 Moj 4,1; gde čitamo da „Adam pozna ženu svoju, i ona zatrudne“. Drugim rečima, jevrejski glagol govori o znanju koje prevazilazi intelektualno, pa čak i poznavanje koje prevazilazi čula sluha i vida. Ovde se govori o znanju i poznavanju na nivou čula dodira. U ovom glagolu imamo sliku o Bogu kojeg patnja i stradanje pripadnika Njegovog naroda ide tako daleko da se On spušta u jamu sa blatom i gazi sa njima. Gde god da se nalazi tvoja blatna jama u kojoj ti danas gaziš, imaš Boga koji je spreman da toliko saoseća sa tobom da će se spustiti u tu istu tvoju jamu i gaziti u njoj pored tebe.

Krst je dokaz da je Bog spreman da ide čak i korak dalje. On je bio spreman da se u telovi i postane čovek, da uzme našu ljudsku prirodu izmučenu i oslabljenu surovošću greha, i da umre najsurovijom smrću kakvu je grešni ljudski um onog vremena mogao da izmisli. Svojom smrću On je osigurao naše spasenje od greha, našu osolobadjajuću osudu na Božjem sudu i naš večni život. Danas On još uvek traži ljude u blatnim jamama, čija je ledja greh surovo do krvi izbičevao, spušta se u te iste jame, i otkriva vam istinu o ultimativnoj žrtvi koju je nebo spremno prinelo za vas i mene. Taj i takav Bog želi da u potpunosti budete Njegovi, i zato je bio spreman da plati vašu punu slobodu od greha svojim životom.

Sinteza

Da se vratimo sada na činjenicu da u Svetom Pismu postoji dve grupe tekstova koji govore o Htistovoj ljudskoj prirodi. Sa jedne strane su tekstovi koji govore o tome da je Hristos na sebe uzeo ljudsku prirodu koja je bila pala ljudska priroda, kao i naša (Jev 2,14-18; 4,15.16; Rim 8,3; Fil 2,6-8). Sa druge strane, to su tekstovi koji jasno govore da se Isusova ljudska priroda razlikovala od naše po tome što je bila, iako pala, ipak bezgrešna (2 Kor 5,21; 1 Jn 3,3; Jn 8,46; 14,30).

Pitanje koje nam se sada postavlja jeste: Da li su ove dve grupe tekstova međusobno isključite? Da li ih treba, u kontekstu razumevanja Hristove ljudske prirode, posmatrati jedna grupa tekstova ili druga, onako kako ih posmatraju zagovornici bilo post-fall ili pre-fall hristologije? Činjenica je da se obe grupe tekstova nalaze u Bibliji i da ni jednu od njih treba isključiti. Mi moramo pronaći način kako obe grupe tekstova možemo uklopiti u naše razumevanje Hristove ljudske prirode. Nemoguće je jednu grupu tekstova prihvatiti a drugu ignorisati. Kada razmišljamo o Hristovoj ljudskoj prirodi, mi moramo o njoj kazati sve ono što o njoj kaže Biblija, što nam je otkriveno u Božjoj reči, a onda ponizno prihvatiti da je utelovljenje ipak tajna u koju žele i sami andjeli da zavire.

Isto tako smo videli da i u spisima Ellen White postoje dve grupe izjava, koje prate upravo ove dve grupe biblijskih tekstova. Nemoguće je bilo koju od njih isključiti iz našeg razumevanja Hristove ljudske prirode. Moramo pronaći način kako da ih ove uklopimo u naše shvatanje Hristove ličnosti. I tu ponovo dolazim do upravo onoga što me oduševljava kod sestre White i što uvek iznova potvrđuje moju veru u to da je ona bila nadahnuta od

Boga od strane Svetog Duha koji je nadahnuo i biblijske pisce, a to su njene hristološke izjave. Iako ona nije čitala Bibliju na staro-hebrejskom ili koine-grčkom jeziku, njene hristološke izjave su date na takav način, kao da je ona bila vrhunski poznavalac značenja originalnog teksta.

Baker pismo

Najbolja ilustracija za ovo je tzv. Baker pismo. Ovo pismo je u stvari bilo duga poslanica koju je sestra White napisala izvesnom W. L. H. Bakeru, koji je u vreme kada je primio pomenuto pismo služio kao pastor-evangelizator na ostrvu Tasmanija. Važnost ovog pisma sigurno ne proističe od važnosti osobe kojoj je upućeno, jer brat Baker nije bio značajan adventistički propovednik, niti od dužine samog dokumenta. Njegova važnost je u tome što neki pasusi u ovom pismu daju značajne uvide u razumevanje Ellen White po pitanju ljudske prirode Isusa Hrista.

Otkriće i inicijalno objavljivanje ovog pisma sredinom 1950-ih je predstavljalo znak za budjenje diskusija o kristologiji u crkvi. Sve do njegovog objavljivanja, u stvari, u Adventističkoj crkvi i nije bilo nekih značajnijih teoloških sukoba po pitanju hristologije, jer je post-fall hristologija bila zvanični stav crkve. Međutim, sa otkrićem ovog pisma se pojavilo i pre-fall hristologija, što je dovelo do porasta svesnosti o postojanju mnogih izjava sestre White koje su isticale Hristovu jedinstvenost. Razvila se oštra debata unutar adventističkih krugova, koja do danas još uvek nije završena, sa obe strane u ovoj teološkoj kontroverzi u konstantnim pokušajima da objasne hristologiju ovog pisma kao podršku za svoju stranu.

Argumenti obe strane su bili pod velikim nabojem, ali izgleda da je pismo definitivno zaokrenulo adventističku hristologiju ka konsenzusu isticanja bezgrešne jedinstvenosti Hristove ljudske prirode,

Baker pismo je postalo tako najvažnija karika i doprinos ovoj debati, ali ono je i apsolutno esencijalno važno u definisanju shvatanja Hristove ljudske prirode koje je imala Ellen White. Dosadašnja diskusija verovatno već nagoveštava da su ove sukobljene strane u krivu jer nisu posvetile pažnju izuzetno izbalansiranoj tenziji između elemenara „grešnosti“ i „bezgrešnosti“ u misli Ellen White, kada je u pitanju njeno razumevanje Hristove ljudske prirode.

Kao što sam već spomenuo, Baker je u vreme primanja pisma bio aktivni adventistički pastor u Tasmaniji. Pre toga je proveo značajan broj godina radeći u Pacific Press-u u Californiji, a onda se pridružio novo-osnovanoj Echo Izdavačkoj kući u Australiji. On je bio jedan od onih koji su teže podnosili prelaz sa više administratorske, izdavačke delatnosti na pastoralno-evangelističku službu. U tim okolnostima mu je sestra White napisala jedno duže pismo ohrabrenja i saveta.

Odmah je očigledno na osnovu tuh nekoliko paragrafa u kojima se sestra White dotiče Hristove ljudske prirode, da Bakerovo shvatanje po tom pitanju, po njoj, nije bilo ispravno. Očigledno je on verovao i učio post-fall hristologiju, tj. da je Hristos uzeo na sebe ljudsku prirodu sa svim njenim sklonostima ka grehu, tj. ljudsku prirodu u potpunosti identičnu našoj.

Lyell V. Heise smatra da je brat Baker najverovatnije svoje stavove po tom pitanju izgradio na osnovu svog čitanja u to vreme značajnih adventističkih pisaca (Heise, 8-20). A. Leroy Moore se suprotstavio ovakvom Heiseovom mišljenju, smatrajući da bi bilo „totalno van karaktera sestre White da ukori jednog manje poznatog... mladog propovednika... da bi ispravila greške... vodećih denominacionih teologa“ (Moore, 263). Iako dokazi ni u jednom ni u drugom pravcu nisu odlučujući, očigledno je da je hristologija brata Bakera bila u liniji sa hristologijom A. T. Jonesa, E. J. Waggonera i W. W. Prescottta koja je bila razvijena u godinama nakon zasedanja Generalne konferencije u Minneapolisu, 1888. godine. Ono što je jasno iz ovog pisma jeste da Ellen White nije ispravljala Bakerove stavove o Hristovoj božanskoj prirodi, nego isključivo njegove stavove o Hristovoj ljudskoj prirodi.

U celom pismu, pet paragrafa tretiraju pitanje Hristove ljudske prirode. Nakon što je upozorila brata Bakera da bude „pažljiv, veoma pažljiv“ u svom naučavanju na temu Hristove ljudske prirode, ona ga je upozorila da ne postavlja Isusa „pred ljudima kao čoveka koji je imao sklonosti ka grehu.“ Ovo je u jasnom kontrastu sa Adamovim potomstvom, koje je bilo „rodjeno sa nasledjenim sklonostima ka neposlušnosti“. Kasnije, u ovom istom paragrafu, nakon što je uporedila Hrista sa Adamom pre pada u greh, sestra White je ponovo istakla ovu poentu u frazi „ni u jednom trenutku u Njemu nije bilo ni jedne sklonosti ka zlu.“

O kakvim sklonostima, za koje sestra White decidno ističe da ih Hristova ljudska priroda nije imala, se ovde radi? Ključna reč u odgovaranju na ovo pitanje je reč „sklonost“ (na engleskom je to reč „propensity“). Iz konteksta samog pisma, jasno je da je Ellen White ovu reč razumela kao onu koja definitivno podrazumeval potpuno učešće u grehu, i to je u stvari njen smisao u engleskom jeziku, sklonost ka grešenju koja je svojstvena svakom drugom ljudskom biću. Protumačiti ovu reč bilo kako drugačije bi značilo zanemarivanje jasne namere koju je imala Ellen White sa njenom upotrebom u ovom kontekstu. Drugim rečima, pokušaj nekih autora da ovu reči protumače kao neučestovanje u samom gresima od strane Hrista, uprkos tome što je posedovao sklonosti ka grehu (Wieland) u stvari zanemaruje smisao koji toj reči daje sestra White. Jasno je da je sestra White bratu Bakeru rekla da Hristos nije imao ni grešne sklonosti u svojoj ljudskoj prirodi niti je bio kriv za bilo koji stvarni greh koji je On učinio tokom zemaljskog života.

Ona jasno ističe da je Adamovo potomstvo bilo „rodjeno sa nasledjenim sklonostima ka neposlušnosti“, nakon čega isto tako jasno ističe da Hristos nije posedovao takve sklonosti u svojoj ljudskoj prirodi. Na osnovu upotrebe termina „sklonost“ od strane sestre White u ovom pismu, izgleda jasno da termini „*sklonosti* ka grehu“, „nasledne *sklonosti* ka neposlušnosti“, i „*sklonosti* ka zlu“ predstavljaju u stvari izraze kojima ona opisuje nešto sa čim su Adamovi potomci rođeni, a što nije bilo nešto što bi se moglo reći da Isusa Hrista.

Sestra White dalje nastavlja da razvija analogiju Adam/Hristos, i kaže da je „Adam stvoren kao čisto, bezgrešno biće, bez i jedne mrlje greha na njemu.“ Onda, dva pasusa kasnije, ona jasno savetuje brata Bakera da „nikada, na bilo koji način, ne ostavi ni najmanji utisak na ljudske umove da je i najmanja mrlja ili sklonost ka iskvarenosti počivala na Hristu.“

Kontekst poredjenja Adam/Hristos, u okviru Baker pisma, snažno govori u prilog činjenici da njena izjava da je Hristos bio „bez i jedne mrlje greha“ govori o Njegovim prirodnim sklonostima uporedjenim sa (iako ne stavljenih u odnos suprotnosti) sa „čistim, bezgrešnim“ „prvim Adamom“ kojeg je Bog „stvorio... bez i jedne mrlje greha na njemu.“ Prema tome, izgleda da je prilično opravdano zaključiti da fraza „ni jedne mrlje ili sklonosti ka pokvarenosti“ govori o ljudskoj prirodi koju je Hristos uzeo kada je došao na ovaj svet, prilikom utelovljenja, a koja je jasno bila u suprotnosti sa ljudskom prirodom sa kojim svako drugo ljudsko biće dolazi na svet. Uz to, bliska veza između izraza „sklonost ka pokvarenosti“ (koju Hristos nije imao) i „mrlja...pokvarenosti“ (koju Hristos takodje nije imao) kao i „sklonosti ka grehu“ (koje Hristos isto tako nije imao) predstavljaju jednu te istu stvar.

Ključna rečenica koju je sestra White uputila bratu Bakeru, možda treba još jedno dodatno razjašnjenje. Ona ga je jasno savetovala: „Nikada, na bilo koji način, ne ostavljaj ni najmanji utisak na ljudske umove da je i najmanja mrlja ili sklonost ka pokvarenosti počivala na Hristu, ili da je On na bilo koji način popustio pred pokvarenosti.“

Njena očigledna namera je bila da upozori brata Bakera da predstavlja Hrista pred ljudima kao nekoga ko je bio „bez greha“ i u prirodi (u smislju da ni „najmanja mrlja ili sklonost ka pokvarenosti“ nisu „počivale na Hristu“) i u delima (On nikada „ni na koji način“ nije „popustio pred pokvarenosti“). Ovi detalji definitivno odbacuju ideju da je Ellen White verovala i naučavala post-fall hristologiju.

Interesantno je da je ona isto tako izjavila bratu Bakeru „da svako ljudsko biće treba da bude upozoreno da ne čini Hrista u potpunosti ljudskim, kao što smo mi, jer to ne može da bude.“ Ovo je još jedna potvrda da je brat Baker sigurno predstavljao Hristovu ljudsku prirodu kao onu koja je posedovala i „sklonosti ka grehu“ i koja je „popustila pred pokvarenosti“. Ellen White je jasno shvatala da jedinstvenost Isusa Hrista upravo negira oba verovanja. Kakva god da su bila shvatanja brata Bakera u kontekstu Hristove ljudske prirode u stvarnosti, jasno je da se Ellen White suprotstavila gledištima da je Hristos imao bilo sklonosti ka grehu bilo da je ikada tokom svog zemaljskog života počinio i jedan čin greha, bilo u delima, rečima ili mislima.

Upotreba Melvila od strane sestre White

Dodatno pojašnjenje termina „sklonost“ onako kako ga je upotrebljavala sestra White imamo u njenoj selektivnoj upotrebi drugih izvora. Kada je u pitanju hristologija sestre White, njena omiljena knjiga, koju je ona rado i često čitala, je bila *Sermons by Henry Melvil*. U Zaostavštini Ellen White u Americi čak postoji i obeleženi primerak ove knjige, zapravo upravo onaj primerak koji je koristila Ellen White. Tim Poirier, službenik Zaostavštine, je analizirao njenu upotrebu materijala iz Melvilove knjige. U svojoj propovedi „The Humiliation of the Man Jesus“ Melvil je istakao da je pad u greh u osnovi imao dve posledice po ljudsku prirodu: 1) nevine slabosti, i 2) grešne sklonosti. Pod nevinim slabostima, Melvil je podrazumevao one osobine ljudske prirode koje same po sebi nisu grešne, ali su posledice grešnosti – glad, žedj, bol, slabost, žalost, patnja i stradanje, smrtnost: 1 Moj 3,16-19; Pod grešnim sklonostima, on je podrazumevao sklonosti ka grešenju, ili sklonosti ka zlu.

Prema Melvilu:

Adam		Hristos
pre pada	posle pada	nakon utelovljenja
ni jedno	oba	samo prvo

Drugim rečima, Melvil je smatrao da je utelovljeni Hristos imao samo nevine fizičke slabosti ljudske prirode koje su bile posledica vladavine greha, ali da nije imao grešne sklonosti, koje su posledica Adamovog pada, i koje je on nasledno preneo na svoje potomstvo. To jest, Melvil je verovao da Hristos nije imao ni pre-fall ljudsku prirodu, onakvu kakvu je Adam imao pre pada u greh, ni post-fall ljudsku prirodu, onakvu kakvu je Adam imao nakon pada u greh i kakvu je jedinu mogao da prene svom potomstvu. Upravo ovako je verovala i sestra White:

Hristos je naš brat u slabostima (Melvilove nevine slabosti), ali ne u posedovanju naših sklonosti (Melvilove grešne sklonosti).

Testimonies for the Church, vol. 2, p. 202;

Ovako uravnotežen stav po pitanju Hristove ljudske prirode mi nalazimo po svim spisima sestre White. Neke izjave izgleda da odaju utisak da je ona verovala i učila da je Hristos bio kao mi, dok druge izjave izgleda ističu da je između Hristove i naše ljudske prirode postojala jasna razlika. Upravo njene hristološke izjave su, bar meni, jedan od najjačih dokaza u njeno nadahnuće i znanje koje u mnogome prevazilazi njeno znanje koje je mogla da stekne bilo školovanjem (završila je samo nepuna četiri razreda osnovnog školovanja) bilo njenim ličnim proučavanjem, ako se uzme u obzir da nije koristila originalne jezike na kojima je Biblija bila pisana.

Samo neko sa proročkim darom i neko nadahnut od Boga je mogao da govori sa takvom jasnoćom i odredjenošću u detaljima po pitanju ovako bitnih predmeta kao što su Hristova ljudska priroda i pomirenje.

Zaključak

Postoji samo jedno jevandjelje, o samo jednom Isusu Hristu, koji nam je otkrio samo jedan put spasenja, a to je samo verom u Njegovu zameničku smrt na krstu i samo u Njegovu krv prolivenu za naše grehe. Bilo koji drugi put je pogrešan put. Bilo koji drugi način je pogrešan način. Izbor je samo na nama.

7. SVETI DUH, LIČNOST ILI BEZLIČNA SILA

U sadašnjoj debati unutar Crkve Adventista Sedmog Dana po pitanju Božanstva, jedna od problematičnijih oblasti se tiče Svetog Duha. Većina izgleda da veruje da je On ličnost kao što su Otac i Sin ličnost, i to treća božanska ličnost Svetog Trojstva, ali izgleda da se u poslednjih nekoliko godina sve češće javljaju među nama oni koji se sa ovim verovanjem ne slažu. Anti-trinitarijanci tvrde da Njegovu prirodu čovek ne može da razume, te da zbog toga nije tačno reći, kao što to čine trinitarijanci, da je On ličnost, poput Oca i Sina.

Sveti Duh kao ličnost

U ovom poglavlju ćemo se ograničiti samo na ličnost Svetog Duha, jer smo ličnost Sina razmatrali u prethodnom. Većina današnjih vernika će se složiti oko verovanja da je ono što današnji hrišćani veruju u vezi sa Svetim Duhom utemeljeno na biblijskom otkrivenju. Biblija nam o Svetom Duhu otkriva nekoliko veoma bitnih stvari.

On ima intelekt. Apostol Pavle kaže: **1 Kor 2,10**; U ovom tekstu se pojavljuje grčka reč ἐραυνάω (eraunao) koja znači „tražiti, istraživati“. Ista reč je upotrebljena od strane Hrista, kada je pozvao Jevreje da „pregledaju (ili istraže) Pisma“ jer ona „svedoče za Njega“ (Jn 5,39). Ovaj tekst bukvalno znači da Sveti Duh sve istražuje, ali ne da bi otkrio nešto što ne zna, nego da bi na svetlost dana izneo skrivene Božje planove onima koji ih ne znaju. On je taj koji priziva u sećanje sve ono o Bogu što ljudi često znaju da zaborave ili smetnu sa uma i da ih vodi u istraživanju istine (Jn 16,13.14). Traganje i istraživanje su atributi ličnosti jer podrazumevaju sposobnost mišljenja i delovanja. Sveti Duh zna i razume sve i najskrivenije Božje planove. Ovo je u isto vreme i dokaz sveznanja Svetog Duha.

On zna. Za Svetog Duha se isto tako kaže da ima znanje: **1 Kor 2,11**; Ljudska bića mogu da znaju Božje misli, ali samo u slučaju ako im ih otkrije Sveti Duh, koji sve Božje pomisli zna. U ovom stihu se isto tako jasno vidi da Sveti Duh nije ličnost kao što smo ličnost ti i ja, jer da jeste onda bi značilo da je i „duh čovečji“ u istom smislu ličnost kao i On. Kada Pavle govori o „duhu čovečjem“ on misli na čovekove misli, želje, namere i planove koje nisu poznate nikom drugom osim tom čoveku, ali mogu biti poznate drugim ukoliko ih on sam otkrije. U originalu se ne kaže da duh čovečji „živi“ u čoveku nego da on jednostavno „jeste“ u njemu. Zbog toga ne stoji kritika nekih koji žele na osnovu paralele između „duha čovečijeg“ i Svetog Duha u ovom tekstu da dokažu upravo da Sveti Duh nije ličnost.

On ima um. Apostol Pavle kaže: **Rim 8,27**; Ovde se pojavljuje grčka reč φρόνημα koja označava mentalnu sklonost ili cilj ka kojem neko mentalno teži. Bog zna čemu Sveti Duh mentalno teži, a to je ostvarenje Božje volje za svete. Ovo se može reći jedino za ličnost koja ima tu osobinu uma.

On ima emocije. Sveti Duh ima emocije, svest i sposobnost da odgovori na emocije: **Ef 4,30**; Sveti Duh je ožalošćen kada lažemo (25. stih), kada se gnevimo (26. stih), kada krademo ili smo lenji (28. stih), kada izgovaramo „rdjave reči“ tj. kada u izgovorenim rečima nismo uvidjavni prema drugima. Ista imenica se koristi u 2 Kor 2,2.5; gde Pavle govori o tome da su se Korinćani ražalostili nakon što im je Pavle uputio pismo ukora, ali i da su Korinćani ožalostili njega stvarima koje je čuo o njima. Samo ličnost može da bude ožalošćena; bezlično uticaj ili sila ne može biti ožalošćena.

On ima volju. Sveti Duh može da bira i da donosi odluke. Nekoliko tekstova o tome govore: **Del 16,6.7**; Ovde je Sveti Duh pokazao svoju volju time što je zabranio Pavlu i Timotiju da govore u Maloj Aziji, nego ih je uputio u Evropu da propovedaju.

On svedoči. Isus je obećao da će Sveti Duh „svedočiti“ za Njega (Jn 15,26). U sledežem stihu je ista reč upotrebljena za učenike – oni će „svedočiti“ o Hristu drugima.

On pomaže (teši). Isus je obećao da će, nakon Svog vaznesenja, poslati „drugog Utešitelja“ (Jn 14,16). Ovo znači da će Sveti Duh biti Utešitelj kao što je to Isus bio.

On uči. Baš kao što je Isus poučavao učenike (Mat 5,2; Jn 8,2), tako ih je poučavao i Sveti Duh (Jn 14,26). Sveti Duh nas uči o Bogu i podseća nas na ono što nam je o Bogu već ranije otkrio.

On vodi. Isus je uverio svoje učenike da će ih Sveti Duh, kada dodje, voditi u njihovoj potrazi za istinom (Jn 16,13). On će im biti kao vodič koji putnika vodi kroz nepoznatu zemlju.

On osvedočava i osudjuje. Isus je obećao da će Sveti Duh „pokarati“ ili osuditi svet „za greh, z apravdu i za sud“ (Jn 16,8). Grčka reč ἐλέγξει (elegksei) znači „uveriti nekoga, ukazati nekome na nešto, osuditi nekoga za nešto“. Dan Pedesetnice kada se Sveti Duh izlio na one koji su bili prisutni u gornjoj sobi je očigledan primer ove aktivnosti Svetog Duha. Nakon Petrove propovedi, tekst kaže, da se ljudima koji su ga slušali „ražali... u srcu“ (Del 2,37). Jdan od prvih dokaza aktivnosti Svetog Duha ne nečijem srcu je duboko uverenje u sopstvenu grešnost. Sveti Duh isto tako ukazuje ljudima na pozitivnu pravednost, tj. na Hristovu pravednost, i uračunatu (Rim 10,3.10) i datu (Gal 2,20; Fil 2,13) kao na nešto jedino što nas može učiniti prihvatljivim za nebo. Sveti Duh isto tako uverava ljude na sud koji dolazi i budi u nama strah od suda kao početni motiv za pravedni život. Ali isto tako, Sveti Duh nas osvedočava da je „knez ovog sveta osudjen“ (Jn 16,11) i da se samo čeka izvršenje presude nad njim kao jedinim krivcem za svaki greh koji smo počinili i za svo zlo koje postoji na ovom svetu.

On obnavlja. Svako ko iskusi novorodjenje je u stvari obnovljen od strane Svetog Duha (Jez 36,25.27; Tit 3,5; Jn 3,3-8).

On posreduje. Sveti Duh uzima molitve vernik i nosi ih pred Hrista (Rim 8,26). On je aktivno uključen u posredovanje za ljude, kao što je i Hristos (Rim 8m34; Jev 7,25).

On zapoveda i šalje. Sveti Duh je zapovedio crkvi da odvoje Pavla i Varnavu za misioni rad (Del 13,2), a onda ih je i poslao. Sveti Duh je zapovedio Filipu da pridje evnuhu Etiopljaninu na putu iz Jerusalima za Gazu.

Njemu možemo da se odupremo. Stefan je rekao Jevrejima koji su se spremali da ga kamenuju da su „trodovrati i neobrezanih srca i ušiju“ jer se konstantno „protive Duhu Svetom“ (Del 7,51).

Njemu možemo da slažemo. Petar je rekao Ananiji i Sapphiri da su, svojim pokušajem prevare, slagali Svetog Duha (Del 5,3). Zbog tog greha su umrli.

Za Njega se koristi lična zamenica. Grčka reč za Svetog Duha je τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον (pneuma to hagion), ili najčešće samo πνεῦμα (pneuma). To je imenica srednjeg roda. Međutim, biblijski pisci nisu sledili gramatičko pravilo da se imenica i zamenica koja joj odgovara moraju slagati u rodu, broju i padežu, nego su umesto zamenice srednjeg roda upotrebljavali zamenicu muškog roda ἐκεῖνος (ekeinos) ili „on, onaj“ (Jn 15,26; 16,13.14). Ovo je veoma značajno odstupanje od gramatičkog pravila koje ne bi bilo napravljeno da biblijski pisci nisu verovali da je Sveti Duh ličnost. Bezlična sila ili uticaj se nikada ne bi oslovljavali zamenicom muškog roda.

Anti-trinitarijanci kažu da su opisi ličnosti Svetog Duha u Novom zavetu samo personifikacije ili antropomorfizmi, ali da ne opisuju realnost kao takvu. Ali takvo objašnjenje u potpunosti pada u vodu jasnim i nedvosmislenim značenjem tekstova poput: **Jn 14,26; 16,7-11; Rim 8,26;**

Sveti Duh kao Ličnost u drugačijem smislu

Većina Adventista se danas slaže sa činjenicom da je ono što Crkva Adventista Sedmog Dana uči po pitanju Svetog Duha zasnovano na novozavetnom otkrivenju, posebnona rečima Isusa Hrista zapisanim u Jovanovom jevandjelju (Jn 14-16). Na osnovu ovih, i njima sličnih, biblijskih tekstova, došlo se do zaključka da je Sveti Duh božanska ličnost. Pod pojmom *ličnost* podrazumevam ličnost u istom smislu kao što su Otac i Sin ličnosti.

Obično će oni koji, kao što to mi činimo, veruju da je Sveti Duh ličnost, citirati ove tekstove u odbranu tog svog stava. Međutim, ono što nikada nećete čuti da vam antitrinitarci citiraju kada govore o Svetom Duhu jesu tekstovi koji govore da se On kao ličnost ipak razlikuje od nas kao ličnosti. Ovo je, najblaže rečeno, neobjektivno, jer se ne uzimaju svi tekstovi koji govore o Svetom Duhu u obzir prilikom formiranja doktrine o Njemu. Ne činimo li tako isti hermeneutički greh za koji optužujemo često kritičare – greh selektivnog upotrebljavanja biblijskih tekstova pa i citata sestre White?

U Bibliji postoje tekstovi koji jasno prave razliku između Svetog Duha kao ličnosti, i klasičnog shvatanja ličnosti kojim mi pokušavamo da objasnimo Svetog Duha i Njegovo delovanje. Na primer, ubrzo nakon vaskrsenja, Isus se javio učenicima i pokazao im rane od klinova na rukama i stopalima, i nakon što je rekao „Mir vam“ On je izgovorio sledeće reči: **Jn 20,22**; Niko ko „daje sve od sebe da stekne Božje priznanje, da bude radnik koji nema čega da se stidi, koji se ispravno služi rečju istine“ (2 Tim 2,15; SSP) nikada neće reći da je Isus prosto „dunuo“ u svoje učenike ličnost, u istom smislu kao što smo mi ličnost, pa čak i kao što su ličnost Otac i Sin. Zar ne?

Kada je govorio o drugom Utešitelju koji će doći, Isus je rekao svojim učenicima: **Jn 14,17.18**; Ovaj tekst nam jasno govori da kada osoba prihvati Isusa Hrista kao svog Spasitelja, onda Sveti Duh boravi u njemu (Rim 8,9; 1 Kor 3,16; 6,19; 2 Tim 1,14; itd). Dakle, Sveti Duh boravi u svakoj osobi koja je nanovo rođena. Tako dolazi do promene karaktera i ponašanje te osobe postaje nalik Hristovom. Samo boravkom Svetog Duha u nama mi možemo da držimo Božje zapovesti (Jez 36,24-27; Jev 8,10-12; 2 Kor 5,17; Gal 6,16; itd).

Uz to, činjenica je da Sveti Duh boravi u svakom verniku u isto vreme. Da li vam to zvuči tako da možete da kažete da je On na isti način ličnost kao što smo to mi? Ovo boravljenje Svetog Duha u nama nije metaforičko, nije samo stilska figura. Ono je stvarno, doslovno. Sveti Duh ne boravi u neobraćenim osobama (Prič 15,29). Posredstvom Svetog Duha, Hristos boravi u svakoj obraćenoj osobi; zato apostol Pavle i može da kaže „živi u meni Hristos“ (Gal 2,20).

Na osnovu ovih par tekstova je veoma lako videti zašto su mnogi adventistički pioniri imali poteškoća sa razumevanjem koncepta Svetog Duha kao ličnosti. Kako je moguće da je ličnost, u istom smislu kao što su Otac ili Sin ličnost, ili kao što smo mi ličnost, da boravi u mnoštvu obraćenih ljudi u isto vreme? Ako Sveti Duh zaista jeste ličnost, a biblijski smo dokazali da jeste, On mora da je ličnost u drugim smislu od Oca ili Sina, ili nas samih.

Prema tome, možemo da konstatujemo da je Sveti Duh ličnost, ali u kom tačno smislu je On ličnost nam nije otkriveno; priroda Njegove ličnosti je za nas tajna. Možda je najbliži ovakvom shvatanju ličnosti Svetog Duha bio G. I. Butler kada je, u pismu J. H. Kelloggu napisao:

Sveti Duh nije ličnost koja hoda okolo pešice, ili leti, kao doslovno biće, u bilo kom smislu kao što su to Hristos ili Otac – bar, ako jeste ličnost, onda je potpuno izvan mog shvatanja ili značenja jezika ili reči.

G. I. Butler u pismu J. H. Kelloggu, 5. april 1904;

Božanstvo Svetog Duha

Do sada smo videli da je Sveti Duh ličnost, ali hajde sada da vidimo kakva je On ličnost. Biblija ga, bez ikakve sumnje, predstavlja kao božansku ličnost. Značajno je ovde primetiti da oni koji poriču da je Sveti Duh božanska ličnost, jedna od ličnosti Svetog Trojstva, poriču i puno božanstvo i pre-postojanje Isusa Hrista. U Del 5,3; tekstu koji smo citirali kao dokaz da je Sveti Duh ličnost, Petar upotrebljava paralelizam kada kaže da su Ananija i Sappfira slagali Svetog Duha, a onda kaže da su slagali Boga. Spomenuli smo takodje da činjenica da Sveti Duh „sve ispituje“ (1 Kor 2,10.11) automatski povlači za sobom

i da sve zna. Pavle ovde upotrebljava reč βάθος (batos) koja znači „dubina“ da bi njome opisao Božje znanje. Ono je neshvatljivo i nesaznatljivo za čoveka (Rim 11,33), ali ne i za Svetog Duha, jer je i sam božanska ličnost.

Sveti Duh je u Bibliji opisan kao aktivan učesnik u stvaranju (1 Moj 1,2; Jov 33,4). Jov za Njega kaže da mu je dao život. U Jov 26,13; se jasno kaže da je Bog „Duhom svojim“ „ukrasio nebesa“ i da je „ruka njegova stvorila, pa u originalu stoji „zmiju koja beži“, gde je Jov sigurno na umu imao pobunu „stare zmije“ (Otk 12,7-9), tj. Lucifera ili Sotone.

Za Svetog Duha se kaže da je sveprisutan. U Ps 139.7-10; psalmista kaže kako ne može nigde da pobegne niti da se sakrije od Svetog Duha. Isus je rekao svojim učenicima da će Sveti Duh biti sa njima gde god da krenu (Jn 14,17).

U Jev 9,14; On je nazvan večnim. U Mat 12,32; on je nazvan svetim. Njegovo prisustvo u čoveku donosi „rod (ili plod) Duha“ koji je ljubav, jer je i sam Duh Sveti ljubav (Gal 5,22). Isus Hristos Ga je nazvao „Duh istine“ (Jn 14,17; 15,26). Kao što je Isus Hristos istina (Jn 14,6), tako je i Sveti Duh istina i vodi nas do istine. Čovek može da učini greh protiv Svetog Duha, a može se učiniti greh samo protiv nekoga ko je u potpunosti Bog (Mat 12,31).

Sveti Duh u spisima Duha proroštva

U proteklih 15 godina je mnogo toga bilo napisano o istoriji adventističkog razumevanja Božanstva ili Trojstva, a naročito u kontekstu ličnosti Isusa Hrista. Međutim, činjenica je da je mnogo manje bilo napisano istoriji adventističkog shvatanja o ličnosti Svetog Duha. Činjenica je da je, kao što je slučaj i sa svakom drugom adventističkom doktrinom, i doktrina o ličnosti i božanstvu Svetog Duha prolazila kroz određeni proces razvoja, tj. postepenog otkrivanja.

Od početka Adventnog pokreta do početka XX veka. Adventisti Sedmog Dana koji su svetkovali Subotu su svoje shvatanje Svetog Duha u mnogome fokusirali da činjenicu da je on opipljiva ili „živa realnost“ kao božanska manifestacija, iako ne i ličnost. Tokom perioda do 1890-ih, većina adventističkih autora nije prihvatila da je Sveti Duh zasebna ličnost, kao što su to i Otac i Sin. Za njih, Božanstvo je uključivalo Oca (koji je bio svemoguć i sveznajuć), pre-utelovljenog rođenog Božjeg Sina (koji je samim tim imao početak, tj. nije bio večan) i Svetog Duha kao manifestacije prisustva ili sile Oca ili Sina. Primećujete da su Adventisti isticali zasebnost ličnosti Oca i Sina. Za mnoge rane adventističke pisce, ličnost je zahtevala posedovanje materijalne forme, što je onemogućavalo sveprisutnost. Zbog toga su, definišući Svetog Duha kao uticaj ili silu od Oca ili Sina objašnjavali Božju sveprisutnost. Ovog mišljenja su bili D. M. Canright („The Personality of God“ u *Review and Herald*, 29. avgust do 19. septembra, 1878, pp. 73.81.82.89-90; *Matter and Spirit; or, The Problem of Human Thought: A Philosophical argument*, 1882, pp. 47.48; „The Hol Spirit“ u *Signs of the Times*, 8. avgust, 1878, p. 236), zatim Uriah Smith („In the Question Chair: Is the Holy Ghost a Person“ u *Review and Herald*, 28. oktobar, 1890, p. 664).

1877 je J. H. Waggoner o Svetom Duhu pisao koristeći zamenicu srednjeg roda umesto zamenice muškog roda. Jednom prilikom, kada je pisao o „pitanju koje je bilo predmet mnogo kontroverzi,“ tj. o „ličnosti Svetog Duha,“ on je opisao „Duha Božjeg“ kao „tu strašnu i misterioznu silu koja proističe od prestola svemira“ (J. H. Waggoner, *The Spirit of God: Its Offices and Manifestations to the End of the Christian Age*, 1877, pp. 8-9). Osim sporadičnih pominjanja u adventističkoj literaturi, ovo je bila prva adventistička publikacija koja je govorila o Svetom Duhu. 1878 Uriah Smith je odgovorio na pitanje „Šta je Sveti Duh?“ (zapazite da Smith upotrebljava upitnu reč „šta“ a ne „ko“) tako što je napisao „U neku ruku mogao bi, možda, najbolje da bude opisan kao misteriozan uticaj koji proističe iz Oca i iz Sina, njihov predstavnik i medijum njihove sile“ (James White and Uriah Smith, *The Biblical Institute: A Synopsis of Lectures on the Principal Doctrines of Seventh-day Adventists*, 1878, p. 184). 1878 je D. M. Canright postao mnogo argumentativniji i

apolegetski u dvodelnom članku koji je eksplicitno odbacio učenje da je Sveti Duh ličnost, tako što je napisao: „Sveti Duh nije ličnost, niti pojedinac, nego je uticaj ili sila koja proističe od Božanstva“ (D. M. Canright, „The Holy Spirit“ u *Signs of the Times*, 1878, pp. 218.236).

1889 je M. C. Wilcox, jedan od urednika časopisa *Signs of the Times*, napisao: „Božja sila, odvojena od Njegove lične prisutnosti, je manifestovana kroz Njegovog Duha“ (M. C. Wilcox, „Manifestation of the Holy Spirit“ u *Signs of the Times*, 15. juli 1889, p. 422).

Objašnjavajući kako je Bog mogao da bude sveprisutan, 1898 je postavio pitanje: „Bog je ličnost; kako može Njegov život biti svuge prisutan?“ i onda je uporedio Svetog Duha sa „austom“ koja prevazilazi granice ličnosti upravo kao način na koji je Bog mogao da bude sveprisutan (M. C. Wilcox, „The Spirit of Life“ u *Signs of the Times*, 2. juni 1898, p. 342).

Par drugih adventističkih pisaca je zauzelo različit stav i spekulisalo da je možda Sveti Duh bio andjeo ili neko drugo biće u klasi andjela (C. P. Bollman, „The Spirit of God“ u *Review and Herald*, 17. maj 1898, p. 310).

Međutim, 1890 je počeo da se događa teološki zaokret koji je doveo do eventualnog prihvatanja ideje da je Sveti Duh ličnost. Jedan primer te promene se može videti u shvatanju R. A. Underwooda:

Sveti Duh je Hristov *lični predstavnik* u polju; i *on* je zadužen za delo susretanja sa Sotonom, i poražavanja tog ličnog neprijatelja i njegove vladavine. Izgleda mi čudno, sada, da sam ikada verovao da je Sveti Duh *samo* uticaj, kada se uzme u obzir delo koje obavlja.

R. A. Underwood, “The Holy Spirit a Person,” *Review and Herald*, May 17, 1898, 310;

Ova promena u razmišljanju o Svetom Duhu je bila već odavno na delu kada je 1907 A. T. Jones napisao: „Sveti Duh nije uticaj; niti utisak, niti mir, niti radost, niti bilo koja druga stvar... Sveti Duh je *Ličnost*, večna božanska *Ličnost*“ (A. T. Jones, „Christian Loyalty“ u *Medical Missionary*, 27. mart 1907, p. 98). Ako izuzmemo Ellen White, Jones je dao najranije jasno adventističko predstavljanje Svetog duha kao neizvedene božanske ličnosti.

Ellen White i Sveti Duh do 1890-ih. Spisi Ellen White, objavljeni i neobjavljeni, su naročito bogati izjavama o Svetom Duhu. U stvari, ona o Svetom Duhu govori skoro isto toliko kao o Isusu Hristu.

Sve njene izjave o Svetom Duhu, ranijem periodu njene službe, su orjentisane na tri načina. **Pre svega**, ona je isticala ličnost Boga Oca i Isusa. Tokom 1845 i 1846, postojala je jedna grupa milleritskih Adventista koji su smatrali da je Isus duhovno došao 22. oktobra 1844. Oni su isto tako „spiritualizovali“ i vaskrsenje, nebo, novi Jerusalim, novu zemlju, pa čak i Oca i Isusa. Još 1846 je Ellen White, potvrđujući da su Otac i Sin ličnosti, pisala: „Videla sam presto, i na njemu su sedeli Otac i Njegov Sin Isus Hrist. Gledala sam u Isusov lik i divila se njegovoj ljupkoj ličnosti... Pitala sam Isusa da li i Njegov otac ima oblik ka i On sam; On mi je rekao da ga ima, ali ja nisam mogla da Ga vidim“ (Ellen Harmon, „Letter From Sister Harmon“ in *Day-Star*, 14. mart 1846, p. 7).

Drugi osnivači Crkve Adventista Sedmog Dana, poput Jamesa Whitea i Josepha Batesa, su se takodje direktno suprotstavljali „spiritualističkom“ gledištu u pisanim publikacijama, podržavajući stav da su Otac i Isus ličnosti (James White, „Preach the Word“ *Review and Herald*, 11. decembar 1855; „Letter from Bro. White“ u *Day-Star*, 24. januar 1846, p. 25; Joseph Bates, *The Opening Heavens; or, A Connected View of the Testimony of the Prophets and Apostles, Concerning the Opening Heavens, Compared With Astronomical Observations, and of the Present and Future Location of New Jerusalem, the Paradise of God*, 1846, p. 1).

Drugo, kao i većina Adventista onog vremena, i Ellen White je Svetog Duha shvatala u praktičnom i pokazivom smislu. Šta to konkretno znači? Delo Svetog Duha je bilo veoma prisutno i aktivno u njihovom hrišćanskom iskustvu i službi. Ona je primala proročke vizije i

snove i često je doživljavala dramatično izlivanje blagoslova kroz delovanje Svetog Duha na nju. Tokom prvih godina svoje proročke službe, Ellen G. White se suočavala sa onima koji su smatrali da su njene vizije delo mesmerizma – sada poznatog kao hipnoza – i govorili su da nema Svetog Duha.

Ovakvim kritičarima ona je upućivala reči poput ovih: „Mnogi bi želeli da ja verujem da nema Svetog Duha i da su sva iskustva koja je sveti Božji narod doživeo samo mesmerizam ili prevare Sotone“ (Ellen G. White, *Early Writings*, 1945, p. 22). Ona je odlučno odbacivala ovakav stav.

Treće, njena gledišta o Svetom Duhu su bila zasnovana isključivo na Bibliji. Ona je, kao i drugi Adventisti, bila revan istraživač Pisma. Ona je posebno pazila da u stvarima koje je pisala i govorila ne predje granice onoga što je otkriveno u biblijskom tekstu, naročito u kontekstu njenih izjava o Svetom Duhu.

1891 je Ellen White pisla čoveku koji je verovao da je Sveti Duh u stvari andjeo Gavrilo i da će 144,000 biti Jevreji koji su prihvatili Isusa kao Mesiju. Nakon što je iznela važne principe biblijskog tumačenja, ona je direktno govoril o ovom stavu: „Tvoje ideje o ova dva predmeta koje spominješ se ne slažu sa svetlosti koju mi je Bog dao. Priroda Svetog Duha je misterija koja nije jasno otkrivena, i ti nikada nećeš biti u mogućnosti da objasniš to drugima jer ti to Gospod nije otkrio.“ Ona je onda citirala Jn 14,16; i nastavila: „Ovo se odnosi na sveprisutnost Duha Hristovog, koji je nazvan Utešiteljem.“ Ellen White je onda priznala ograničenja njenog razumevanja istog predmeta: „Postoje mnoge tajne koje ja ne tražim da razumem ili da objasnim; one su previše visoke za mene, i previše visoke za tebe. Po nekim od ovih tačaka, tišina je zlatna“ (Ellen G. White u pismu Bratu Chapmanu, 11. juni 1891; u *Manuscript Releases*, vol 14, 1990, pp. 175.179). U odsustvu ovog posebnog otkrivenja po pitanju prirode i ličnosti Svetog Duha, Ellen White je izabrala da ostane u granicama biblijskog otkrivenja i, za razliku od mnogih drugih adventističkih pisaca koji su prethodno citirani, ona je, bar u ovom periodu svoje službe, ostavila ličnost Svetog Duha nedefinisano. Međutim, uskoro će se i to promenuti.

Ellen G. White o Svetom Duhu nakon ranih 1890-ih. 1893 je sestra White napisala: „Previše malo toga je uradjeno u vezi sa delom uticaja Svetog Duha na crkvu... Sveti Duh je Utešitelj, u Hristovo ime. On personifikuje Hrista, ali je opet različita ličnost“ (Ellen G. White, “Privileges and Responsibilities of Christians; Depend on Holy Spirit, Not Self,” MS 93, 1893, in *Manuscript Releases*, vol. 20, 1993, pp. 323-324). Tri godine kasnije, nakon što je citirala Jn 16,7.8; ona je napisala možda i najjasniju izjavu o Svetom Duhu kao o zasebnoj božanskoj ličnosti:

Zlo se akumuliralo vekovima, i jedini način da ono bude kontrolisano i da mu se odupre je bio preko moćne sile Svetog Duha, treće Ličnosti Božanstva, koji će doći ne sa nekom modifikovanom energijom, nego u punini svoje božanske sile.

Ovaj citat se nalazi u dva izvora - Ellen G. White, “My Brethren in America,” February 6, 1896, Letter 8, 1896, u *Manuscript Releases*, vol. 2 (Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 1987), 34; i Ellen G. White, *Special Testimonies for Ministers and Workers*, no. 10 (1897), 25–33. 1898 ga je sestra White, uz neznatne modifikacije, uvrstila u knjigu *The Desire of Ages*, p. 671. Nema izveštaja o posebnoj viziji koju je Ellen White primila, a koja ju je navela da eksplicitnije piše o Svetom Duhu. Ali ipak, kao vesnik Gospodnji, ona je postala znatno specifičnija po ovom pitanje tokom 1890-ih. Nakon toga, tokom ostatka njene službe, ona je nastavila da zagovara stav da je Sveti Duh u potpunosti božanska ličnost.

Tako na primer, ona je često citirala Jn 14-16 i govorila o tome kako Utešitelj donosi Hristovu prisutnost u život vernika. Ona je nastavila isticati ovu ulogu Svetog Duha, uz dodatak isticanja Njegove potpune božanske ličnosti, tj. kao trećeg Lica Božanstva. Ona je pisala: „Iako se naš Gospod vazneo sa zemlje na nebo, Sveti Duh je bio odredjen kao Njegov

predstavnik među ljudima.“ Zatim ona citira Jn 14,15-18; i nastavlja: „Ograničen svojom ljudskom prirodom, Hristov nije mogao da bude na svakom mestu lično; zbog toga je za njih bilo bolje da ih ostavi, ode Svom Ocu, i pošalje Svetog Duha da bude Njegov naslednik na zemlji“ (Ellen G. White to Edson and Emma White, February 18, 1895, Letter 119, 1895).

Činjenica je da se Ellen White osećala prilično udobno sa idejom o Svetom Duhu koji je zasebna ličnost ali je istovremeno i predstavnik Isusa Hrista. Jedna od karakteristika biblijskog Trojstva je da svaka Ličnost predstavlja ili ukazuje na druge Ličnosti koje Trojstvo čine. Sveti Duh predstavlja Isusa. Isus je, tokom celog Njegovog zemaljskog života, predstavljao Oca (Jn 14,9), a Otac je ukazivao na i proslavljao Sina (Mat 3,17; 17,5; Mk 1,11; 9,7; Lk 3,22; 9,35).

Upotreba zamenica muškog i srednjeg roda za Svetog Duha od strane Ellen White. 1936 je H. C. Lacey tvrdio da je njegova serija ranojutarnjih biblijskih proučavanja održanih 1895 u Armidale sastanku pod šatorima, na institutu Cooranbong, u Australiji, uticala na Ellen White da prihvati stav o tome da je Sveti Duh potpuna božanska ličnost. On je čak spekulisao da sestra White nije upotrebljavala termin *Ličnost* niti je upotrebljavala zamenice muškog roda pre njegovih prezentacija (H. C. Lacey to W. C. White, July 27, 1936).

Pažljiva analiza spisa Ellen White pokazuje da je ona zaista koristila reč *Ličnost* govoreći o Svetom Duhu još 1893, kao što smo malo pre citirali. Ali ona je koristila i zamenice muškog i srednjeg roda naizmenično i pre i posle njenih eksplicitnih izjava o ličnosti Svetog Duha. Tako je, na primer, 1884 ona pisala „Sveti Duh uzvisuje i proslavlja Spasitelja. Njegova je služba da predstavlja Hrista“ (Ellen G. White, “Man’s Obligation to God,” *Signs of the Times*, April 3, 1884, 209). 1891 je napisala da „Sveti Duh radi na našim srcima.“ Zatim je nastavila: „On uzima Božje stvari, i predstavlja ih ponovo našim umovima“ (Ellen G. White, “Meeting Trials,” *Review and Herald*, August 25, 1891, 529). U knjizi *The Desire of Ages*, napisanoj 1898, ona je jasno izrazila potpunu božansku ličnosti Svetog Duha. Ona je napisala da „Kada Sveti Duh zauzme ljudsko srce, on transformiše život“ (Ellen G. White, *The Desire of Ages*, 173). 1900 je napisala da je „Sveti Duh izašao u ceo svet; svugde se pojavljuje i deluje na ljudskim srcima“ (Ellen G. White, *Christ’s Object Lessons*, 1900, p. 70). Knjiga *The Desire of Ages* ne samo da nam je pomogla da objasnimo ličnost Svetog Duha, nego je veoma jasno naučavala i večnost Isusa Hrista, kao i Njegovu potpunu jednakost sa Ocem. Njene izjave o Isusu Hristu date u ovoj knjizi su pomogle mnogim Adventistima da ponovo pretraže Sveto Pismo i da potraže bolje razumevanje mesta i uloge Isusa Hrista i Svetog Duha u Božanstvu.

Adventisti Sedmog Dana veruju da je sestri White dat pravi dar proroštva. Njene eksplicitne izjave su imale značajan uticaj na razvoj adventističkog shvatanja doktrine o Trojstvu, naročito kroz podršku verovanju u večno Hristovo božanstvo i verovanje u punu božansku ličnost Svetog Duha. No ipak, naša doktrina je uspostavljena jasnim prihvatanjem autoriteta Pisma, a ne kroz spise Ellen White. Sestra White je razumela da je njena proročka uloga bila da vrati ljude Bibliji kao konačnom autoritetu i temelju za verovanje i versku praksu. Mi možemo upravo sestri White da zahvalimo što imamo više biblijsku orijentaciju prema učenju o Svetom Duhu. Mi možemo biti zahvalni da nas je Bog vodio kroz istoriju naše crkve u izgradnji razumevanja Biblije upravo uticajem Svetog Duha kroz dar proroštva.